

Informacje i porady dla rodzin i przyjaciół pogrążonych w żałobie po wypadku drogowym ze skutkiem śmiertelnym w Anglii i Walii

Aby uzyskać dalszą pomoc i wsparcie emocjonalne, skontaktuj się z Krajowym Biurem Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych Brake (Brake's National Road Victim Service) pod numerem telefonu

0808 8000 401

lub wyślij wiadomość e-mail na adres help@brake.org.uk

Elektroniczną wersję tego poradnika znajdziesz na stronie www.brake.org.uk/support-literature

Poradnik dla dzieci możesz uzyskać pod numerem telefonu
0808 8000 401

Opracowanie:
**Krajowe Biuro Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych
(National Road Victim Service)**

Prowadzone przez

Finansowane przez

Department
for Transport

Ten poradnik jest przeznaczony dla osób, które:

- cierpią z powodu utraty bliskiej osoby na skutek wypadku drogowego lub
- pomagają komuś, kto jest w żałobie.

Kto przygotował ten poradnik?

Poradnik został opracowany przez Krajowe Biuro Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych prowadzone przez organizację charytatywną Brake działającą na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Jest to niezależna instytucja, która współpracuje z innymi organizacjami, by oferować jak najlepsze usługi.

Zapewniamy wsparcie emocjonalne oraz praktyczną pomoc i poradnictwo. Pomagamy również osobom poważnie poszkodowanym w wypadkach drogowych.

telefon: 0808 8000 401

e-mail: help@brake.org.uk

Internet: www.brake.org.uk/support

Z jakich środków sfinansowany został ten poradnik?

Poradnik został sfinansowany przez Ministerstwo Transportu.

Dodatkowe środki finansowe są przekazywane przez komisarzy ds. policji i przestępczości (Police and Crime Commissioners) w Anglii i Walii.

Opracowanie:

**National Road
Victim Service**

Prowadzone przez

Finansowane przez

**Department
for Transport**

Spis treści na odwrocie

Wstęp	4
Jak korzystać z poradnika	4
Elektroniczna wersja poradnika	5
Troska o własne potrzeby	6
Pomoc dla dzieci i rodzin	7
Prawo do uzyskania wsparcia: Pomoc ze strony policji	8
Prawo do uzyskania wsparcia: pomoc dla ofiar przestępstwa	9
Dane kontaktowe i notatki	11
SEKCJA 1: Co dalej?	23
Dawstwo narządów i tkanek	23
Co dzieje się z ciałem bliskiej osoby?	24
Zwrot rzeczy osobistych	31
Co zaszło podczas wypadku?	32
SEKCJA 2: Aspekty praktyczne	37
Informowanie innych osób	37
Pochówek lub kremacja	40
Kwestie prawne i finansowe	44
Media	48
Uroczystości żałobne	52
Wypadek za granicą	53
SEKCJA 3: Dochodzenie i zarzuty popełnienia przestępstwa	55
Dochodzenie policyjne	55
Koronna Służba Prokuratorska i prawo do bycia wysłuchanym	60
Oskarżenie o popełnienie przestępstwa	64
Przestępstwa i wykroczenia	66

SEKCJA 4: Postępowanie sądowe

69

Udział w postępowaniu sądowym	69
Rola świadka w postępowaniu sądowym	71
Procedury sądowe	73
Orzeczenia sądu i wyroki skazujące	78
Odwołania	82
Wyjście więźnia na wolność	84
Dochodzenie i śledztwo prowadzone przez koronera	87
Twoje zdanie na temat sądownictwa karnego	94

SEKCJA 5: Czy mogę ubiegać się o odszkodowanie?

97

Czy mogę ubiegać się o odszkodowanie?	97
Zatrudnianie adwokata	98
Opłacanie adwokata	100
Typy odszkodowania	102

SEKCJA 6: Przydatne organizacje

105

Przydatne organizacje	105
Katalog adwokatów	116

Indeks	138
Podziękowania	142

Jak korzystać z poradnika

Skorzystaj ze Spisu treści na poprzednich stronach, aby dowiedzieć się, jakie informacje zawiera ten poradnik, i przejść do tematów, które Cię interesują.

Jeśli do wypadku doszło niedawno, **Sekcja 1: Co dalej?** może okazać się najbardziej przydatna. Znajdziesz w niej informacje i porady na temat wydarzeń, które często mają miejsce w pierwszych dniach po wypadku ze skutkiem śmiertelnym.

Pozostałe sekcje poradnika zawierają informacje i porady dotyczące późniejszych kwestii.

Jeśli nie czujesz się na siłach, aby samodzielnie przeczytać ten poradnik, możesz poprosić kogoś o przeczytanie go za Ciebie.

Jeśli potrzebujesz dodatkowych egzemplarzy tego poradnika dla innych osób, skontaktuj się z Krajowym Biurem Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych Brake pod numerem telefonu **0808 8000 401 lub wyślij wiadomość e-mail na adres help@brake.org.uk.**

Elektroniczna wersja poradnika

Elektroniczna wersja poradnika jest dostępna na stronie brake.org.uk/support-literature. Cały poradnik można pobrać w formacie pdf lub przeczytać jego poszczególne strony online. Wersja elektroniczna zawiera hiperłącza do stron internetowych, o których mowa w poradniku.

Jeśli nie masz dostępu do Internetu, skontaktuj się z Krajowym Biurem Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych pod numerem telefonu 0808 8000 401, by uzyskać pomoc.

Krajowe Biuro Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych opracowało również inne przydatne poradniki dostępne bezpłatnie:

- Śmierć bliskiej osoby w wypadku drogowym (poradnik dla dzieci i ich opiekunów)
- Informacje i porady dla rodzin i przyjaciół pogrążonych w żałobie po wypadku drogowym ze skutkiem śmiertelnym w Szkocji
- Informacje i porady dla rodzin i przyjaciół pogrążonych w żałobie po wypadku drogowym ze skutkiem śmiertelnym w Irlandii Północnej
- Poważne obrażenia na skutek wypadku drogowego: pomoc i informacje dla ofiar, ich rodzin i przyjaciół

Poradniki są dostępne online na stronie www.brake.org.uk/support-literature.

Aby otrzymać egzemplarz danego poradnika, skontaktuj się z Krajowym Biurem Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych pod numerem telefonu 0808 8000 401 lub wyślij wiadomość e-mail na adres help@brake.org.uk.

Troska o własne potrzeby

Radzenie sobie z nagłą i wstrząsającą żałobą może być bardzo trudnym wyzwaniem. Ty lub inne osoby możecie doznać znacznego szoku i cierpienia, a także doświadczać szeregu różnych emocji i reakcji. Każdy z nas reaguje inaczej w różnym czasie. Możesz odczuwać zmęczenie.

Ważne jest, aby dbać o swój dobrostan emocjonalny i fizyczny, a jeśli jest się członkiem rodziny, także o siebie nawzajem. Pamiętaj, aby:

- jeść regularnie, pić wodę lub kojące gorące napoje;
- nie wychładzać się i spać, kiedy to możliwe;
- szukać pomocy i wspierać się nawzajem.

Jeśli Ty również uczestniczyłeś(-eś) w wypadku i masz drobne obrażenia, ważne jest, aby je opatrzyć. Uzyskaj niezbędną pomoc medyczną.

Żółta książeczka w przedniej okładce tego poradnika zawiera wskazówki dotyczące radzenia sobie w żałobie.

Jeśli potrzebujesz dodatkowych egzemplarzy tej książeczki dla innych osób, skontaktuj się z Krajowym Biurem Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych pod numerem telefonu **0800 8000 401 lub wyślij wiadomość e-mail na adres help@brake.org.uk.**

Audiobook jest dostępny online na stronie www.brake.org.uk/support-literature.

Pomoc dla dzieci i rodzin

Jeśli dziecko lub młoda osoba również straciły kogoś bliskiego w wypadku drogowym, ważne jest, aby okazywać im miłość i wsparcie, których potrzebują.

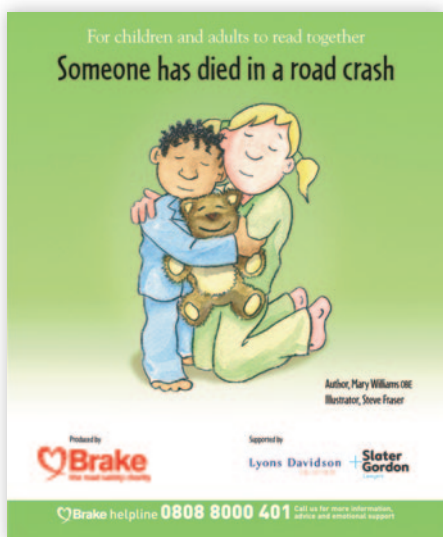
Dzieci mają często takie same potrzeby jak dorośli. Muszą mieć wsparcie i spokój oraz czuć się bezpieczne, poinformowane i zaangażowane.

Udzielaj dzieciom szczerych, krótkich odpowiedzi, używając języka, który znają i mogą łatwo zrozumieć.

Staraj się nie przekazywać im zbyt wielu informacji naraz. Pozwól im zadawać pytania.

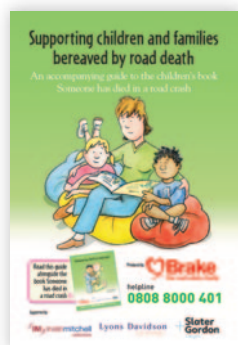
Jeśli potrzebujesz wsparcia emocjonalnego dla rodziców, dzieci lub młodzieży, pomocy w zorganizowaniu opieki nad dziećmi lub w innych sprawach dotyczących rodziny, skontaktuj się z Krajowym Biurem Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych.

Możemy skontaktować Cię ze specjalistycznymi organizacjami, które wspierają rodziny.

Możemy również wysłać poradnik dla dzieci i ich opiekunów.

Zadzwoń pod numer telefonu 0808 8000 401 lub wyślij wiadomość e-mail na adres help@brake.org.uk.

Prawo do uzyskania wsparcia

Pomoc ze strony policji

Family Liaison Officer (FLO), funkcjonariusz policji specjalnie przeszkolony w zakresie pomocy rodzinom, powinien zaoferować Ci wsparcie.

Jeśli tak się nie stało, zapytaj, czy jest taka możliwość.

Osoba kontaktowa z policji może:

- pomóc w pilnych sprawach, takich jak okazanie ciała bliskiej osobie rodzinie lub poinformowanie innych osób o wypadku (zob. str. 24 i 39);
- podać podstawowe informacje o wydarzeniu, które mogą być potrzebne adwokatowi (zob. str. 33) lub firmie ubezpieczeniowej (zob. str. 38);
- zwrócić Ci wszelkie przedmioty osobiste znalezione w pojeździe lub na miejscu wypadku (zob. str. 31);
- podać lokalizację należącego do Ciebie pojazdu, jeśli brał on udział w wypadku i jest poddawany inspekcji (zob. str. 35);
- informować o postępach w dochodzeniu oraz o tym, czy ktoś został aresztowany lub zwolniony za kaucją (zob. str. 64);
- skontaktować Cię z Koronną Służbą Prokuratorską (zob. str. 60).

Osoba kontaktowa z policji może także pomóc Ci:

- odwiedzić miejsce wypadku, jeśli nie brałaś(-eś) w nim udziału i chcesz się tam udać;
- zarządzać zainteresowaniem mediów Twoją sprawą;
- uzyskać informacje i wsparcie w późniejszym czasie, na przykład w przypadku postępowania sądowego.

Policja opracowała wytyczne dotyczące kontaktów z rodziną, których powinna przestrzegać. Możesz przeczytać te wytyczne na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Więcej informacji na temat dochodzeń policyjnych i postępowań karnych można znaleźć na stronie 55.

Prawo do uzyskania wsparcia

Pomoc dla ofiar przestępstwa

Policja, prokuratura i sądy są zobowiązane do przestrzegania pewnych standardów, których celem jest pomoc ofiarom przestępstw.

Standardy te są zapisane w dokumencie rządowym pod nazwą „Code of practice for victims of crime in England and Wales” (Kodeks postępowania dotyczący ofiar przestępstw w Anglii i Walii), czyli tzw. „Victims' Code”.

Kodeks ten stanowi, że jako ofiara przestępstwa masz prawo do:

- traktowania Cię z szacunkiem, godnością, wrażliwością, współczuciem i uprzejmością;
- otrzymania pomocy, dzięki której Ty i Twoja rodzina będziecie mogli zrozumieć proces karny i zaangażować się w niego;
- otrzymania profesjonalnej pomocy bez jakiegokolwiek dyskryminacji.

Masz również prawo do:

- uzyskania oceny, aby dowiedzieć się, jakiej pomocy możesz potrzebować;
- przekazania swoich danych organizacjom, które udzielają pomocy i wsparcia ofiarom przestępstw, chyba że nie chcesz, aby te dane były przekazywane;
- uzyskania informacji o tym, co się stanie i czego można oczekiwać od służb zajmujących się prawem, przestępczością i karaniem;
- uzyskania informacji o tym, co robi policja i czy ktoś został aresztowany za dane przestępstwo;
- spisania osobistego oświadczenia ofiary (Victim Personal Statement) o tym, jak przestępstwo na Ciebie wpłynęło (zob. str. 62);
- zwrócenia się do Koronnej Służby Prokuratorskiej o ponowne rozpatrzenie sprawy w przypadku niezadowolenia z podjętej przez nią decyzji;
- dowiedzenia się, co się dzieje w związku z procesem i wyrokiem;
- uzyskania pomocy lub wsparcia w związku ze stawieniem się w sądzie i składaniem zeznań;

- dowiedzenia się, czy osoba oskarżona o popełnienie przestępstwa składa apelację do innego sądu o ponowne rozpatrzenie sprawy;
- wyboru wsparcia z programu kontaktu z ofiarami (Victim Contact Scheme), jeśli Twój przypadek się do niego kwalifikuje (zob. str. 86);
- ubiegania się o odszkodowanie, jeśli Ci ono przysługuje;
- uzyskania informacji na temat sprawiedliwości naprawczej (zob. str. 81);
- złożenia zażalenia, jeśli nie uzyskasz potrzebnych informacji i wsparcia (zob. str. 94).

Jeśli w Twoim przypadku istnieje prawdopodobieństwo, że ktoś może zostać oskarżony o popełnienie przestępstwa, Kodeks Pomocy Ofiarom jest po to, by Ci pomóc.

Możesz zapoznać się z nim na stronie:

www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Dane kontaktowe i notatki

Dane kontaktowe

Na tych stronach można zapisać nazwiska i numery telefonów osób, z którymi trzeba będzie pozostawać w kontakcie w ciągu najbliższych tygodni i miesięcy.

Pracownik Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych

Skontaktuj z Krajowym Biurem Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych, aby został Ci przypisany pracownik, który pomoże Ci w uzyskaniu wsparcia emocjonalnego i zaspokojeniu praktycznych potrzeb. Zadzwoń pod numer telefonu 0808 8000 401 lub wyślij wiadomość e-mail na adres help@brake.org.uk.

Nazwa.....

Telefon.....

E-mail.....

Osoba kontaktowa/Osoby kontaktowe z policji

Imię i nazwisko.....

Numer telefonu komisariatu.....

Telefon komórkowy.....

Godziny kontaktu.....

E-mail.....

Notatki

Funkcjonariusz policji odpowiedzialny za dochodzenie

(starszy oficer dochodzeniowy)

Imię i nazwisko.....

Telefon.....

E-mail.....

Biuro koronera (zob. str. 87 w Sekcji 4: Postępowanie sądowe)

Imię i nazwisko.....

Telefon.....

E-mail.....

Personel szpitala lub kostnicy

Imię i nazwisko.....

Telefon.....

E-mail.....

Organizator pogrzebu

Imię i nazwisko.....

Telefon.....

E-mail.....

Wydział pomocy świadkom (Witness Care Unit)

Imię i nazwisko.....

Telefon.....

E-mail.....

Adwokat pomagający w dochodzeniu odszkodowania

(zob. Sekcja 5: Czy mogę ubiegać się o odszkodowanie?)

Imię i nazwisko.....

Telefon.....

E-mail.....

Organizacje charytatywne i inne niosące Ci pomoc

(zob. Sekcja 6: Przydatne organizacje)

Organizacja.....

Nazwa.....

Telefon.....

E-mail.....

Witryna internetowa.....

Organizacja.....

Nazwa.....

Telefon.....

E-mail.....

Witryna internetowa.....

Organizacja.....

Nazwa.....

Telefon.....

E-mail.....

Witryna internetowa.....

Organizacja.....

Nazwa.....

Telefon.....

E-mail.....

Witryna internetowa.....

Pracownicy służby zdrowia, którzy Ci pomagają [aby dowiedzieć się, jak uzyskać taką pomoc, skontaktuj się z Krajowym Biurem Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych pod numerem telefonu 0808 8000 401 lub wyślij wiadomość e-mail na adres help@brake.org.uk].

Organizacja.....

Nazwa.....

Telefon.....

E-mail.....

Witryna internetowa.....

Organizacja.....

Nazwa.....

Telefon.....

E-mail.....

Witryna internetowa.....

Organizacja.....

Nazwa.....

Telefon.....

E-mail.....

Witryna internetowa.....

Duchowny lub przewodnik duchowy

Imię i nazwisko.....

Telefon.....

E-mail.....

Na kolejnych pustych stronach możesz zapisywać pytania, które chcesz zadać, oraz informacje uzyskane od tych oraz innych osób.

Warto również przechowywać w bezpiecznym miejscu kopie wszelkich otrzymanych listów i dokumentów.

A series of horizontal dotted lines providing space for handwritten notes.

Lined area for taking notes, consisting of multiple horizontal dotted lines.

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

SEKCJA 1

Co dalej?

Co dalej?

Informacje i porady dotyczące spraw, którymi często trzeba zająć się w pierwszych dniach po wypadku ze skutkiem śmiertelnym

---

Dawstwo narządów i tkanek 23

Co dzieje się z ciałem bliskiej osoby?

Okazanie ciała bliskiej osoby 24

Autopsja 26

Zwrot rzeczy osobistych bliskiej osoby 31

Co zaszło podczas wypadku?

Odwiedziny miejsca wypadku 32

W jaki sposób zmarła bliska osoba? 33

Dlaczego doszło do wypadku? 34

Co dzieje się z pojazdami, które brały udział w wypadku? 35

Dawstwo narządów i tkanek

Pobranie narządów lub tkanek od zmarłej bliskiej Ci osoby może pomóc w uratowaniu lub poprawie jakości życia kogoś innego. Dawstwo narządów jest możliwe tylko wtedy, gdy osoba zmarła w szpitalu w szczególnych okolicznościach.

Dawstwo tkanek, takich jak skóra, kości, zastawki serca i rogówki, może być możliwe niezależnie od tego, czy zgon nastąpił w szpitalu, czy poza nim. Może to nastąpić do 24, a nawet 48 godzin po stwierdzeniu zgonu.

System rezygnacji

Zarówno w Anglii, jak i w Walii obowiązuje system rezygnacji „opt-out” dotyczący dawstwa narządów i tkanek. Oznacza to, że w chwili śmierci uznaje się, że dana osoba wyraziła zgodę na bycie dawcą, chyba że oficjalnie poinformowała o swojej decyzji o nieoddawaniu narządów i tkanek lub należy do wykluczonej grupy. Przed pobraniem narządów lub tkanek zawsze przeprowadzane są konsultacje z rodziną.

Jeśli personel medyczny potwierdzi, że pobranie narządów lub tkanek jest możliwe, pielęgniarka specjalistyczna porozmawia z rodziną, aby poinformować ją o tym, co może się wydarzyć, i ustali, czy rodzina popiera tę decyzję. Wiara i przekonania osoby zmarłej zawsze są respektowane. Narządy i tkanki są pobierane z zachowaniem ostrożności i nie powodują opóźnień w organizacji pochówku lub kremacji ani nie wpływają na możliwość okazania ciała rodzinie.

Pobierane są tylko te narządy i tkanki, które zostały wskazane przez dawcę i uzgodnione z rodziną.

Pobieranie organów i tkanek od dzieci

System rezygnacji „opt-out” nie dotyczy dzieci poniżej 18. roku życia. Jeśli w przypadku osoby poniżej 18. roku życia konieczne jest podjęcie decyzji o pobraniu narządów lub tkanek, zostanie o to poproszona rodzina.

Jeśli chcesz dowiedzieć się, czy pobranie narządów lub tkanek jest możliwe, ale nie skontaktował się z Tobą personel medyczny, musisz działać szybko (decyzja musi zostać podjęta w ciągu 24 godzin, choć czasem nawet do 48 godzin od chwili śmierci).

- W sprawie dawstwa narządów zadzwoń pod numer **0300 123 23 23**.
- W sprawie dawstwa tkanek zadzwoń pod numer **0800 432 0559**.

Więcej informacji znajdziesz na stronie www.nhsbt.nhs.uk.

Okazanie ciała bliskiej osoby

Gdy ktoś umiera nagle lub niespodziewanie, jego ciało jest przewożone do kostnicy szpitalnej lub kostnicy władz lokalnych.

Możesz zdecydować, czy chcesz zobaczyć ciało bliskiej osoby, czy nie. Aby pomóc Ci w podjęciu tej decyzji, jeśli nie widziałas(-eś) bliskiej osoby w szpitalu lub na miejscu wypadku przed jej śmiercią, możesz poprosić policję lub personel medyczny o informacje na temat obrażeń ciała bliskiej osoby i jego stanu.

Czasami ciała ofiar wypadków drogowych mają mało widoczne obrażenia wewnętrzne. Czasami ciała mają bardzo poważne uszkodzenia. Jeśli ciało jest poważnie uszkodzone, personel medyczny może przykryć najbardziej uszkodzone miejsca prześcieradłem. Możesz zapytać, które części ciała będą zakryte lub odkryte. Czasami całe ciało jest bardzo poważnie uszkodzone. Może też mieć zmieniony kolor z powodu wewnętrznego krwawienia lub stłuczeń.

Możesz zdecydować się na obejrzenie ciała bliskiej osoby, aby się z nią pożegnać. Możesz też postanowić, że wolisz zapamiętać ją taką, jaka była. Decyzja należy do Ciebie. Nie musisz spieszyć się z jej podjęciem.

Jeśli ciało bliskiej osoby znajduje się w szpitalu, być może dostępny jest tam pracownik ds. żałoby (bereavement officer) lub kapelan szpitalny (hospital chaplain), którzy mogą udzielić Ci wsparcia w tym czasie. Możesz zapytać, czy taka pomoc jest dostępna.

Dotykanie ciała bliskiej osoby

Jeśli zdecydujesz się zobaczyć ciało bliskiej osoby, możesz chcieć je dotknąć. W takiej sytuacji porozmawiaj z osobą kontaktową z policji lub personelem medycznym. Zdarza się, że ciała ofiar wypadków drogowych są bardzo delikatne, ponieważ są uszkodzone, lub nie należy ich dotykać w związku z dochodzeniem policyjnym. Jeśli chcesz dotknąć ciała bliskiej osoby, warto pamiętać, że będzie ono zimne.

Identyfikacja ciała bliskiej osoby

Policja czasami wymaga, aby członek rodziny zidentyfikował ciało zmarłej osoby. Policja może poprosić Cię o zidentyfikowanie ciała bliskiej osoby lub zidentyfikowanie jej na podstawie rzeczy, które do niej należały.

Jeśli nie chcesz zobaczyć ciała bliskiej osoby, ale poproszono Cię o zidentyfikowanie jej, zapytaj policjantów, czy ktoś inny mógłby to zrobić za Ciebie. Możliwe jest także zidentyfikowanie ciała przez wewnętrzną szybę (w kostnicy), fotografię lub nagranie wideo.

Czasami trudniej jest zidentyfikować ciało, ponieważ ma ono poważne obrażenia. W takim przypadku policja może poprosić o pomoc w zidentyfikowaniu bliskiej Ci osoby na podstawie dokumentacji dentystycznej lub próbki DNA (np. ze szczotki do włosów lub szczoteczki do zębów).

Autopsja

W przypadku wypadku drogowego ze skutkiem śmiertelnym zazwyczaj przeprowadzana jest autopsja. Zwykle jest ona nazywana sekcją zwłok.

Sekcja zwłok to badanie lekarskie, które pomaga ustalić przyczynę śmierci. Obejmuje ono badanie narządów, tkanek oraz płynów ustrojowych i jest przeprowadzane przez lekarza specjalistę zwanego patologiem.

Sekcja zwłok jest przeprowadzana na zlecenie koronera. Koroner to specjalny urzędnik prowadzący śledztwo w sprawie wszystkich nagłych zgonów (zob. str. 87 w Sekcji 4: Postępowanie sądowe). Koroner nie potrzebuje Twojej zgody na przeprowadzenie sekcji zwłok, ale możesz poprosić biuro koronera o wyjaśnienie, dlaczego jest ona konieczna.

Koroner zazwyczaj prosi patologa o otwarcie i zbadanie wnętrza ciała. Następnie ciało jest ponownie zamykane. Jest to tzw. inwazyjna autopsja. Przekonania religijne lub inne powody mogą budzić zastrzeżenia co do inwazyjnej autopsji. Jeśli masz zastrzeżenia lub obawy co do sposobu przeprowadzenia autopsji, jak najszybciej powiadom o tym biuro koronera lub policję, aby mogli oni uwzględnić Twoje zdanie. Alternatywy dla inwazyjnej autopsji nie są powszechnie dostępne, ale czasami zamiast tego można przeprowadzić tomografię. Tomografia komputerowa nie powoduje fizycznego uszkodzenia ciała. Przeprowadzenie tomografii komputerowej może wiązać się z dodatkową opłatą.

Sekcja zwłok zazwyczaj obejmuje badania toksykologiczne. Oznacza to, że patolog pobiera próbki krwi i moczu, a także ewentualnie inne próbki, takie jak treść żołądka, wydzielinę z oka i fragmenty tkanek, w celu ustalenia, czy zawierają one substancje toksyczne, takie jak alkohol lub narkotyki. Badania te mogą zostać przeprowadzone zamiast lub oprócz inwazyjnej autopsji lub tomografii komputerowej.

Osoba kontaktowa z policji może udzielić Ci informacji, jak skontaktować się z biurem koronera. Dane kontaktowe możesz zapisać na stronie 12.

Reprezentacja podczas autopsji

Nie możesz osobiście uczestniczyć w autopsji, ale masz prawo do wyznaczenia pracownika służby zdrowia, który będzie reprezentował Cię podczas sekcji zwłok. Możesz poprosić lekarza o udział w autopsji. Może to być lekarz pierwszego kontaktu lub inny wybrany przez Ciebie patolog. Może zostać za to pobrana opłata. Jeśli chcesz, aby reprezentował Cię pracownik służby zdrowia, musisz poinformować o tym koronera.

Jeśli poinformujesz koronera, że chcesz, aby reprezentował Cię pracownik służby zdrowia, biuro koronera powinno przekazać Ci informację, kiedy i gdzie odbędzie się sekcja zwłok.

Wyjaśnienie tego, co dzieje się podczas sekcji zwłok, znajduje się w rządowym dokumencie „Przewodnik po pracy koronera” (Guide to Coroner Services). Ten przewodnik określa również standardy, jakich można oczekiwać od biura koronera, oraz wyjaśnia, co zrobić, jeśli uważasz, że standardy te nie zostały spełnione. Możesz przeczytać ten dokument na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Próbki narządów lub tkanek

Większość sekcji zwłok polega na pobraniu niewielkich próbek tkanek, z których przygotowuje się tak zwane bloczki tkankowe. Mają one grubość mniejszą niż sześć milimetrów i są zatopione w wosku lub żywicy. Z nich wycinane są bardzo małe ilości tkanki, cieńsze od włosa, które umieszcza się na szkiełkach, aby można je było zbadać pod mikroskopem. Te próbki pomagają potwierdzić przyczynę zgonu. Pobranie próbek tkanek nie uszkadza ciała.

Patolog może być zmuszony tymczasowo zatrzymać narząd, aby móc go dokładnie zbadać. O tym, czy tak się stanie, poinformuje Cię biuro koronera.

Po przeprowadzeniu sekcji zwłok można zdecydować, czy jakieś tkanki lub narządy powinny zostać zwrócone do ciała, choć może to oznaczać konieczność opóźnienia pochówku lub kremacji. Jeśli chcesz wcześniej dokonać pochówku lub kremacji, możesz poprosić, aby patolog pozbył się zatrzymanych tkanek lub narządów w sposób godny lub przechowywał je do wykorzystania w przyszłości, w tym do celów badawczych, edukacyjnych lub szkoleniowych. Wymaga to zgody zmarłego (jeśli był pełnoletni) lub jego najbliższego krewnego.

Osoba kontaktowa z policji powinna wyjaśnić Ci te opcje i ustalić z Tobą, co chcesz zrobić.

Możesz poprosić koronera lub patologa o udzielenie dodatkowych informacji na temat Twojej sprawy.

Więcej informacji na temat postępowania z próbkami narządów i tkanek można uzyskać na stronie internetowej Human Tissue Authority (urząd ds. tkanek ludzkich) pod adresem www.hta.gov.uk.

Prawo dotyczące zatrzymywania narządów i tkanek jest wyjaśnione w ustawie o tkankach ludzkich (Human Tissue Act) z 2004 r. Możesz przeczytać ten dokument na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Opóźnienie pochówku lub kremacji

Pochówek lub kremacja może odbyć się dopiero po uzyskaniu zgody koronera na wydanie ciała. Aby dowiedzieć się, jak długo potrwa sekcja zwłok, lub jeśli masz zastrzeżenia co do opóźnienia pochówku lub kremacji, skontaktuj się z biurem koronera lub z policją.

Protokół sekcji zwłok

Patolog, który przeprowadza sekcję zwłok, przesyła koronerowi krótki protokół, w którym wyjaśnia, co stwierdził. Protokół ten zawiera informacje o tym, co zrobił patolog, jakie tkanki i narządy zostały zatrzymane i dlaczego, a także o wszelkich dalszych badaniach, które są obecnie przeprowadzane.

Po przeprowadzeniu wszystkich badań patolog przesyła koronerowi pełny protokół.

Możesz poprosić biuro koronera o kopię pełnego protokołu, jeśli chcesz go zobaczyć.

Możesz chcieć lub nie chcieć zapoznać się z protokołem sekcji zwłok. Biuro koronera może zlecić przesłanie tego dokumentu do lekarza rodzinnego, który może pomóc w jego wyjaśnieniu. Patolog może również skontaktować się z Tobą w celu omówienia protokołu. Jeśli bliska osoba zmarła, zanim dotarły do niej służby ratunkowe, patolog może być w stanie udzielić informacji na temat jej śmierci, jeśli chcesz je poznać.

Czasami kopię protokołu sekcji zwłok można zobaczyć dopiero po zakończeniu postępowania karnego.

Protokół sekcji zwłok stanowi część materiału dowodowego, który koroner weźmie pod uwagę w trakcie śledztwa (zob. str. 87 w Sekcji 4: Postępowanie sądowe). W przypadku dochodzenia protokół sekcji zwłok będzie stanowił część materiału dowodowego. Ostateczną decyzję w sprawie przyczyny zgonu podejmuje koroner, a nie patolog.

Czasami sporządzenie pełnego protokołu sekcji zwłok zajmuje dużo czasu. Biuro koronera powinno poinformować Cię o opóźnieniach.

Jeśli nie zgadzasz się z protokołem sekcji zwłok, poinformuj o tym biuro koronera. Możesz także zapytać koronera, czy zażąda przeprowadzenia powtórnej sekcji zwłok (patrz następna strona).

Powtórna autopsja

W przypadku niezadowolenia z otrzymanych informacji o przyczynie śmierci możesz poprosić o przeprowadzenie niezależnej sekcji zwłok po wydaniu ciała przez koronera. Powtórna autopsja zostałaby wtedy przeprowadzona prywatnie przez wybranego przez Ciebie patologa, za co trzeba zapłacić we własnym zakresie. Wymaga to zgody koronera.

Jeśli masz adwokata (zob. str. 44), będzie on mógł zlecić patologa w Twoim imieniu i poinformuje Cię, ile to będzie kosztować.

Czasami koroner może zostać poproszony o zgodę na przeprowadzenie powtórnej sekcji zwłok. Powtórna sekcja zwłok może być wymagana, jeśli ktoś został aresztowany lub postawiono mu zarzuty w związku z poniesioną śmiercią. Koroner bardzo uważnie rozpatrzy wszystkie wnioski o przeprowadzenie powtórnej sekcji zwłok.

Wytyczne dotyczące tego, czy po wypadku drogowym ze skutkiem śmiertelnym należy przeprowadzić powtórny sekcję zwłok, zostały zapisane w dokumencie rządowym zatytułowanym „Guidance on post-mortem examinations, including second post-mortem examinations” (Wytyczne dotyczące autopsji, w tym powtórnym autopsji). Według tych wytycznych powtórna autopsja może być bardzo przykra dla rodzin pogrążonych w żałobie. Zaleca się, aby w miarę możliwości stosować mniej inwazyjne metody badania, takie jak tomografia komputerowa, jeśli wymagana jest powtórna autopsja. Wytyczne sugerują również, aby wszystkie wnioski o przeprowadzenie powtórnej sekcji zwłok były bardzo dokładnie analizowane. Możesz przeczytać ten dokument na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Zwrot rzeczy osobistych bliskiej osoby

Policja, pracownicy szpitala lub kostnicy mogą być w posiadaniu rzeczy osobistych zmarłej osoby, takich jak plecak/torebka, telefon komórkowy, ubrania lub biżuteria. Możesz zapytać, czy przechowują jakieś rzeczy należące do bliskiej Ci osoby. Możesz zdecydować, że chcesz otrzymać je wszystkie, część z nich lub czy nie chcesz ich w ogóle. Jeśli korzystasz z usług zakładu pogrzebowego, możesz poprosić go o odebranie w Twoim imieniu wszelkich rzeczy osobistych podczas odbierania ciała.

Rzeczy osobiste, a zwłaszcza ubrania, często ulegają zniszczeniu lub ubrudzeniu krwią podczas wypadków. Przed podjęciem decyzji o otrzymaniu danej rzeczy warto zapytać o jej stan.

Jeśli chcesz otrzymać coś, co zostało poplamione krwią, możesz zdecydować, czy chcesz to otrzymać w takim stanie, w jakim jest, czy najpierw ta rzecz ma zostać wyczyszczona. Niektórzy nie chcą, aby ubrania bliskiej osoby zostały wyprane, ponieważ mogą one mieć jej zapach. Niektóre ubrania mogą być bardzo zniszczone, więc możesz zażyczyć sobie, aby zostały wyprane lub w ogóle nie zostały zwrócone. Policja może pobrać opłatę za zlecone przez Ciebie pranie.

Jeśli zmarła osoba znajdowała się w pojeździe, możesz poprosić osobę kontaktową z policji o sprawdzenie, czy jakiegokolwiek rzeczy nadal się w nim znajdują i zażądać ich zwrotu.

Czasami rzeczy są tymczasowo przechowywane przez policję, ponieważ są potrzebne do prowadzenia dochodzenia. Po zakończeniu dochodzenia policyjnego i ewentualnego postępowania karnego rzeczy te mogą zostać zwrócone, jeśli sobie tego życzysz. Rzeczy nie powinny zostać wyrzucone przez policję, personel medyczny lub kostnicę bez zgody.

Według podręcznika policyjnego zatytułowanego „Family Liaison Officer Guidance” (Wytyczne dla funkcjonariuszy kontaktujących się z rodzinami) policja powinna skonsultować się z Tobą w sprawie zwrotu rzeczy. Możesz przeczytać ten podręcznik na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Wiele osób ceni sobie zapach bliskiej osoby, która odeszła. Aby zachować jej zapach przez jakiś czas, można przechowywać ostatnio noszone przez nią ubrania w bezzapachowej torbie strunowej.

Odwiedziny miejsca wypadku

Jeśli nie brałaś(-eś) udziału w wypadku, możesz chcieć odwiedzić miejsce, w którym się on wydarzył, ale nie musisz tego robić. Jeśli chcesz odwiedzić to miejsce, Twoja osoba kontaktowa z policji może podać Ci dokładną lokalizację, jeśli jej nie znasz, i poinformować Cię o wszelkich zagrożeniach, takich jak problemy z parkowaniem, brak dostępu dla pieszych lub szybki ruch na drodze. Osoba kontaktowa z policji może Ci towarzyszyć, aby zapewnić Ci bezpieczeństwo i odpowiedzieć na pytania dotyczące miejsca wypadku.

Jeśli miejsce wypadku znajduje się daleko i nie można do niego dojechać środkami transportu publicznego, osoba kontaktowa z policji lub ktoś inny może być w stanie Cię tam zawieźć. Możesz o to poprosić na przykład ze względu na to, że nie jesteś kierowcą, nie czujesz się na siłach, aby prowadzić z powodu szoku, lub nie możesz prowadzić, ponieważ Twój pojazd został uszkodzony w wypadku.

Na miejscu wypadku możesz na życzenie pozostawić kwiaty lub inne przedmioty. Informacje o przydrożnych miejscach pamięci znajdziesz na stronie 52 w Sekcji 2: Aspekty praktyczne.

W jaki sposób zmarła bliska osoba?

Jeśli nie brałaś(-eś) udziału w wypadku, możesz na życzenie poznać szczegóły okoliczności śmierci bliskiej Ci osoby. Możesz chcieć dowiedzieć się, jaka pomoc medyczna została udzielona na miejscu wypadku lub w szpitalu, a także czy ukochana osoba cokolwiek mówiła lub czy była wtedy nieprzytomna.

Czasami możliwe jest spotkanie i rozmowa z osobami, które udzielały pomocy na miejscu wypadku, np. z ratownikiem medycznym lub funkcjonariuszem straży pożarnej, a także z osobami, które udzielały pierwszej pomocy. Jeśli chcesz z nimi porozmawiać, Twoja osoba kontaktowa z policji będzie mogła dowiedzieć się, czy jest to możliwe. Ewentualnie osoba kontaktowa z policji może zadać tym osobom pytania w Twoim imieniu.

Jeśli bliska osoba zmarła w szpitalu, możesz poprosić o rozmowę z lekarzami lub pielęgniarkami, którzy się nią opiekowali. W tym celu możesz skorzystać z pomocy Biura Porad i Kontakt z Pacjentami (Patient Advice and Liaison Service, PALS). Możesz się z nim skontaktować za pośrednictwem szpitalnej centrali telefonicznej. Możesz również zapytać lekarza pierwszego kontaktu, czy może on uzyskać informacje na temat zastosowanego leczenia i Ci je wyjaśnić.

Jeśli jesteś najbliższym krewnym, możesz otrzymać kopię raportu medycznego sporządzonego przez szpital na temat przeprowadzonego leczenia. Wniosek o to możesz złożyć osobiście lub za pośrednictwem swojego adwokata, co może wiązać się z opłatą. W raporcie mogą być używane nieznane terminy medyczne, dlatego warto poprosić lekarza pracującego w szpitalu lub lekarza pierwszego kontaktu o ich wyjaśnienie. Możliwe, że pełne informacje na temat leczenia będą dostępne dopiero po zakończeniu dochodzenia koronera w sprawie śmierci.

Aby dowiedzieć się więcej o Biurze Porad i Kontakt z Pacjentami (Patient Advice and Liaison Service, PALS), wejdź na stronę www.nhs.uk i wyszukaj hasło „PALS”.

Jeśli wydaje Ci się, że szpital nie zapewnił bliskiej Ci osobie odpowiedniego leczenia, możesz skonsultować się z adwokatem (zob. str. 98 w Sekcji 5: Czy mogę ubiegać się o odszkodowanie?). W niektórych przypadkach możesz ubiegać się o odszkodowanie za zaniedbania medyczne.

Dlaczego doszło do wypadku?

Często chcemy od razu wiedzieć, co wydarzyło się podczas wypadku i kto brał w nim udział.

Policja przeprowadzi dochodzenie w sprawie wypadku i zbierze dowody. Jeśli okaże się, że ktoś popełnił przestępstwo, mogą zostać mu postawione zarzuty. W każdej chwili podczas dochodzenia można zadawać pytania policjantom w celu uzyskania od nich informacji. (Zob. Sekcja 3: Dochodzenie i zarzuty popełnienia przestępstwa).

Jeśli reprezentujący Cię adwokat będzie chciał dowiedzieć się, czy możesz ubiegać się o odszkodowanie, będzie potrzebował informacji od policji (w tym nazwisk zaangażowanych osób, zeznań świadków i dowodów, takich jak zdjęcia). Ważne jest, aby adwokat jak najszybciej poprosił o te informacje i otrzymał je. (Zob. Sekcja 5: Czy mogę ubiegać się o odszkodowanie?)

W niektórych przypadkach, ze względów prawnych, niektóre informacje mogą zostać ujawnione dopiero po przeprowadzeniu dochodzenia lub wniesieniu oskarżenia.

Wytyczne dotyczące tego, kiedy można ujawnić informacje o wypadku drogowym, są zapisane w dokumencie Koronnej Służby Prokuratorskiej zatytułowanym „Disclosure of Material to Third Parties” (Ujawnianie materiałów osobom trzecim). Możesz przeczytać ten dokument na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Co dzieje się z pojazdami, które brały udział w wypadku?

Jeśli osoba, która zginęła, znajdowała się w pojeździe (lub na motocyklu lub rowerze), powinien on zostać zabrany do zbadania przez policję wraz z innymi pojazdami, które uczestniczyły w wypadku. Policja bada pojazdy uczestniczące w wypadkach ze skutkiem śmiertelnym, aby ustalić, czy zostały one uszkodzone mechanicznie, i uzyskać więcej informacji o tym, co wydarzyło się podczas wypadku.

Pojazdy mogą być przechowywane do czasu zakończenia dochodzenia policyjnego i ewentualnego postępowania karnego. Czasami policja musi zdemontować pojazd, aby dowiedzieć się, co się stało. Osoba kontaktowa z policji może powiedzieć Ci, gdzie są przechowywane pojazdy i co się z nimi dzieje. Jeśli nie brałaś(-eś) udziału w wypadku, możesz chcieć obejrzeć pojazd. Możesz poprosić osobę kontaktową z policji o zorganizowanie takich oględzin. Wiele pojazdów uczestniczących w kolizjach jest bardzo poważnie uszkodzonych, choć niektóre nie. Poproś osobę kontaktową z policji, aby z wyprzedzeniem poinformowała Cię, jak wygląda pojazd.

Możesz zadawać pytania tej osobie w dowolnym momencie dochodzenia. Na początku może nie mieć ona zbyt wielu informacji i może nie być w stanie powiedzieć pewnych rzeczy do czasu zakończenia dochodzenia, ale powinna powiedzieć tyle, ile możliwe.

Możesz zapłacić za niezależne badanie pojazdu, jeśli Ty lub Twój adwokat uznacie to za konieczne. Jeśli chcesz to zrobić, poinformuj o tym osobę kontaktową z policji. Lista osób prowadzących dochodzenia w sprawach wypadków drogowych znajduje się na stronie www.itai.org.

Więcej informacji na temat dochodzenia policyjnego znajduje się w Sekcji 3: Dochodzenie i zarzuty popełnienia przestępstwa.

SEKCJA 2

Aspekty praktyczne

Aspekty praktyczne

Informacje i porady dotyczące praktycznych kwestii, które często pojawiają się po wypadku drogowym

Informowanie innych osób

Rejestracja zgonu	37
Rozmowy z ubezpieczycielami komunikacyjnymi	38
Informowanie innych	39

Pochówek lub kremacja

Organizacja pochówku lub kremacji	40
Korzystanie z usług zakładu pogrzebowego	41
Miejsca pochówku i prochy	42
Trumny i całuny	42
Pokrycie kosztów pochówku lub kremacji	43
Bezpośrednie pogrzeby lub kremacje	43

Kwestie prawne i finansowe

Zatrudnianie adwokata	44
Testamenty	45
Zasiłki	45
Kwestie finansowe	46
Blokowanie niechcianej korespondencji	47

Media

Media społecznościowe	48
Tvoja sprawa w mediach	49
Pomoc ze strony policji w kontaktach z mediami	50
Wybór zdjęcia lub domowego nagrania wideo	50
Wywiad z dziennikarzem	51
Zgłaszanie uwag lub skarg dotyczących mediów	51

Uroczystości żałobne	52
-----------------------------	----

Wypadek za granicą	53
---------------------------	----

Rejestracja zgonu

Rejestracja zgonu jest prawnym wymogiem poinformowania rządu o śmierci danej osoby.

Jeśli śmierć na drodze nastąpiła z przyczyn naturalnych, należy ją zarejestrować we własnym zakresie.

Jeśli koroner podejmie decyzję o przeprowadzeniu śledztwa w sprawie śmierci, zgon nie może zostać zarejestrowany do czasu jego zakończenia. Biuro koronera poinformuje Cię, kiedy i w jaki sposób zgon zostanie zarejestrowany.

Po zarejestrowaniu zgonu w urzędzie stanu cywilnego można uzyskać uwierzytelniony odpis wpisu do rejestru, zwany aktem zgonu. Władze lokalne mogą podać Ci dane kontaktowe urzędu.

Niektóre organizacje proszą o dostarczenie oryginalnej kopii aktu zgonu. Warto zamówić tyle kopii aktu zgonu, ile Twoim zdaniem będziesz potrzebować. Zamówienie dodatkowych egzemplarzy w późniejszym terminie może być droższe.

Nie można zarejestrować zgonu, dopóki nie jest znana jego przyczyna. Akt zgonu może być potrzebny wcześniej, np. aby umożliwić przeniesienie środków pieniężnych między kontami bankowymi lub ubieganie się o zasiłki (zob. str. 45). Koroner może wydać Ci bezpłatnie „zaświadczenie koronera o zgonie” (coroner’s certificate of the fact of death), które pomoże Ci w załatwieniu spraw administracyjnych. Ten dokument nazywany jest czasem „tymczasowym aktem zgonu” (interim death certificate).

Informacje o śledztwie prowadzonym przez koronera znajdują się na stronie 87 w Sekcji 4: Postępowanie sądowe.

Ogólne porady rządowe dotyczące postępowania po śmierci można znaleźć na stronie www.gov.uk – wpisz słowo „death” (zgon) w polu wyszukiwania.

Standardy, jakich możesz oczekiwać od biura koronera, oraz sposób postępowania w przypadku, gdy uważasz, że standardy te nie zostały spełnione, są zapisane w rządowym dokumencie zatytułowanym „Przewodnik po pracy koronera” (Guide to Coroner Services). Możesz przeczytać ten dokument na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Rozmowy z ubezpieczycielami komunikacyjnymi

Jeśli osoba, która zmarła, prowadziła pojazd, Ty lub ktoś w Twoim imieniu musi powiadomić ubezpieczyciela komunikacyjnego o jej śmierci. Policja może podać podstawowe informacje potrzebne ubezpieczycielowi, takie jak dane innego kierowcy. Nie musisz mówić ubezpieczycielowi, co wydarzyło się podczas wypadku. Wystarczy, że powiesz, że policja prowadzi dochodzenie w jego sprawie.

Ubezpieczyciel komunikacyjny może zaproponować adwokata, który pomoże Ci ustalić, czy możesz wystąpić z roszczeniem o odszkodowanie. To od Ciebie zależy, czy wybierzesz tego, czy innego adwokata.

Niezależnie od tego, czy osoba, która zginęła, prowadziła samochód, czy nie, zaleca się jak najszybszą konsultację z wybranym adwokatem. Możliwe jest uzyskanie znacznego odszkodowania od ubezpieczyciela pojazdu, który przyczynił się do wypadku, bez ponoszenia przez Ciebie żadnych kosztów.

Mogą się z Tobą skontaktować ubezpieczyciele komunikacyjni innych osób uczestniczących w wypadku. Mogą oni zaoferować Ci pieniądze w ramach ugody w związku z Twoimi roszczeniami o odszkodowanie. W takim przypadku zdecydowanie odradza się przyjmowanie takich pieniędzy. Nie podpisuj żadnych formularzy przysyłanych przez innych ubezpieczycieli komunikacyjnych. Oferowana przez nich ugoda może być niższa niż kwota, którą mógłby dla Ciebie uzyskać adwokat.

Więcej informacji na temat roszczeń odszkodowawczych oraz ważne wskazówki dotyczące wyboru adwokata znajdują się w Sekcji 5: Czy mogę ubiegać się o odszkodowanie?

Informowanie innych

Nie tylko przyjaciele i rodzina muszą zostać odpowiednio szybko powiadomieni o śmierci bliskiej Ci osoby. Możesz zdecydować się na samodzielne poinformowanie tych osób lub poprosić kogoś, aby zrobił to w Twoim imieniu. Mogą to być:

- pracodawcy (jeśli jesteś osobą zatrudnioną, możesz mieć prawo do natychmiastowego urlopu okolicznościowego z powodu śmierci bliskiej osoby lub zgody na wykorzystanie części dni urlopowych; niektórzy pracodawcy i związki zawodowe dysponują również funduszami, które zapewniają wsparcie rodzinom zmarłych pracowników);
- szkoła, uczelnia lub przedszkole (nauczyciele mogą udzielić cennego wsparcia);
- lekarz pierwszego kontaktu (GP);
- towarzystwa ubezpieczeń na życie i towarzystwa emerytalne (im wcześniej poinformujesz o zgonie, tym szybciej będzie można wystąpić z roszczeniem z tytułu jakichkolwiek planów);
- bank lub kasa oszczędnościowa;
- podmiot udzielający kredytów hipotecznych lub pożyczek;
- właściciel nieruchomości;
- wydział mieszkalnictwa lub spółdzielnia mieszkaniowa (jeśli osoba zmarła mieszkała w lokalu socjalnym);
- dostawcy mediów (na przykład gazu, elektryczności i telefonii), zwłaszcza jeśli osoba zmarła mieszkała sama;
- świadczeniodawcy (zob. str. 45);
- Urząd Skarbowy i Celny (HM Revenue and Customs), jeśli osoba, która zmarła, płaciła podatki;
- biuro paszportowe (jeśli osoba, która zmarła, miała paszport);
- Agencja Rejestracji Kierowców i Pojazdów (Driver and Vehicle Licensing Agency, DVLA), jeśli osoba, która zmarła, miała prawo jazdy;
- stowarzyszenia i kluby, na spotkania których uczęszczała osoba, która zmarła.

W ramach usługi Tell Us Once (Powiedz nam raz) urzędnik może zgłosić zgon do różnych organizacji rządowych w Twoim imieniu, dzięki czemu nie musisz informować wielu różnych osób. Podczas rejestracji zgonu urzędnik prowadzący rejestrację powinien poinformować, czy usługa ta jest dostępna w danym regionie, oraz nadać indywidualny numer referencyjny, który będzie potrzebny do korzystania z tej usługi.

Aby dowiedzieć się, czy usługa Tell Us Once jest dostępna w Twoim regionie, możesz wejść na stronę internetową władz lokalnych, porozmawiać z biurem koronera lub urzędnikiem stanu cywilnego albo wejść na stronę www.gov.uk i wyszukać hasło „Tell Us Once“.

Organizacja pochówku lub kremacji

Pochówek lub kremacja może odbyć się dopiero po uzyskaniu zgody coronera na wydanie ciała (zob. str. 28 w Sekcji 1: Co dalej?).

Przygotowania do pochówku lub kremacji ciała bliskiej osoby, a także do odprawienia nabożeństwa żałobnego lub zorganizowania zgromadzenia ku jej pamięci, są zwykle nadzorowane przez bliskiego krewnego lub grupę krewnych bądź przyjaciół.

Jeśli jesteś osobą odpowiedzialną za organizację lub w nią zaangażowaną, weź pod uwagę wszelkie instrukcje, które osoba zmarła pozostawiła w testamencie (zob. str. 45) lub w innym miejscu, lub o których komuś powiedziała. Jeśli osoba, która zmarła, wyznawała jakąś religię, mogą mieć zastosowanie praktyki religijne, których należy przestrzegać.

Ludzie często mają różne lub zdecydowane poglądy na temat tego, co należy zrobić. Pomocne może być wspólne omówienie opcji z innymi członkami rodziny lub innymi osobami, które były bliskie zmarłej osobie, a także podziały zadań. Możesz też pozwolić komuś innemu podejmować decyzje.

O ile wybrana metoda jest zgodna z prawem, nikt nie powinien na Ciebie naciskać, byś dokonał(a) uzgodnień dotyczących pochówku lub kremacji, które Ci nie odpowiadają.

Oznacza to, że nikt inny (np. przewodnik duchowy, zakład pogrzebowy ani przyjaciele) nie ma prawa decydować o szczegółach.

Niektórzy organizują więcej niż jedną uroczystość żałobną, aby każdy miał możliwość pożegnania się w sposób, który ma dla niego znaczenie.

Korzystanie z usług zakładu pogrzebowego

Popularne jest korzystanie z usług zakładu pogrzebowego, który pomaga w organizacji pochówku lub kremacji.

Zakład pogrzebowy może oferować szereg usług takich jak:

- opieka nad ciałem bliskiej osoby przed pochówkiem lub kremacją;
- umożliwienie Ci zobaczenia ciała bliskiej osoby;
- przedstawienie oferty trumien, całunów lub urn do kupienia;
- kontaktowanie się w Twoim imieniu z instytucjami zajmującymi się pochówkiem lub kremacją;
- organizacja ceremonii pogrzebowej;
- transport ciała bliskiej osoby.

Niektórzy decydują się na skorzystanie z usług zakładu pogrzebowego tylko w niektórych sprawach, takich jak opieka nad ciałem lub pomoc w załatwianiu formalności, które należy wypełnić po czyjejś śmierci.

Jeśli chcesz porównać ceny i usługi zakładów pogrzebowych w Twojej okolicy, możesz skorzystać z jednej z poniższych stron internetowych:

- www.funeral-directory.co.uk
- www.yourfuneralchoice.com
- beyond.life

Jeśli zdecydujesz się na skorzystanie z usług zakładu pogrzebowego, warto wybrać taki, który należy do stowarzyszenia i przestrzega kodeksu postępowania.

Lista stowarzyszeń zraszających zakłady pogrzebowe znajduje się w Sekcji 6: Przydatne organizacje.

Niektórzy rezygnują z usług zakładów pogrzebowych, ponieważ chcą sami zająć się organizacją pogrzebu. Porad na temat samodzielnego zarządzania organizacją pogrzebu udziela organizacja charytatywna Natural Death Centre. Odwiedź stronę internetową www.naturaldeath.org.uk lub zadzwoń pod numer telefonu **01962 712 690.**

Niektórzy decydują się nie korzystać z usług zakładu pogrzebowego, ponieważ organizacją pogrzebu zajmuje się przewodnik duchowy.

Miejsca pochówku

Lokalne władze lub zakład pogrzebowy mogą udostępnić listę lokalnych cmentarzy, również przykościelnych. Na niektórych cmentarzach może już nie być wolnych miejsc. Poinformować Cię o tym może zarządca cmentarza.

Wzrasta też liczba cmentarzy leśnych i łąkowych. Są one prowadzone przez władze lokalne, prywatnych właścicieli gruntów oraz organizacje charytatywne zajmujące się dziką przyrodą. Zapewniają one naturalną scenerię do pochówku, a jednocześnie wykorzystują teren do uprawy roślin i wspierania dzikiej przyrody.

Prochy

Jeśli ciało bliskiej osoby jest poddawane kremacji, prochy mogą zostać rozsypane w wybranym przez Ciebie miejscu lub w ogrodzie pamięci, pochowane na cmentarzu lub być przechowywane przez Ciebie. Przed przystąpieniem do rozsypywania lub zakopywania prochów należy uzyskać pozwolenie od właściciela gruntu.

Trumny i całuny

Ciała można umieszczać w trumnach wykonanych z różnych materiałów, w tym z kartonu. Przed pochówkiem lub kremacją ciało może zostać zawinięte w całun. Trumny i całuny można kupić w zakładzie pogrzebowym, przez Internet lub wykonać samodzielnie.

Materiały na trumnę i do owinięcia ciała muszą być zgodne z przepisami. Jeśli z korzystasz z usług zakładu pogrzebowego, powinien on być w stanie udzielić Ci porady na temat trumien i całunów.

Organizacja Natural Death Centre może udzielić Ci informacji i porad na temat naturalnych pochówków, trumien i całunów. Służy też informacjami na temat pogrzebów bezpośrednich i kremacji (zob. str. 43). Odwiedź stronę internetową www.naturaldeath.org.uk lub zadzwoń pod numer telefonu 01962 712 690.

Pokrycie kosztów pochówku lub kremacji

Możesz otrzymać pomoc w pokryciu wszystkich lub niektórych kosztów pochówku lub kremacji, jeśli:

- otrzymujesz określone zasiłki lub ulgi podatkowe; (Jak najszybciej skontaktuj się z lokalnym biurem ds. świadczeń – benefits office – by zapytać, czy rząd może pomóc w pokryciu kosztów, lub wejdź na stronę www.gov.uk i wpisz hasło „funeral payment” (opłata za pogrzeb);
- osoba, która zmarła, była objęta programem zapewniającym pokrycie takich kosztów, który może być częścią pakietu pracowniczego, indywidualnego planu emerytalnego lub planu ubezpieczeniowego;
- osoba zmarła zapłaciła z góry za własny pochówek lub kremację, korzystając z planu płatności. Niektóre unie kredytowe dokonują również wpłat na poczet kosztów pogrzebu w przypadku śmierci posiadacza konta. (Niektóre plany płatności mogą pokrywać tylko koszty korzystania z usług konkretnego zakładu pogrzebowego).

Jeśli nie kwalifikujesz się do otrzymania pomocy w pokryciu kosztów pogrzebu, zachowaj dowody poniesionych kosztów na wypadek późniejszej możliwości ubiegania się o ich zwrot. Możesz mieć taką możliwość, jeśli ktoś zostanie uznany za odpowiedzialnego za śmierć, a Ty złożysz wniosek o odszkodowanie (zob. następną stronę).

Bezpośrednie pogrzeby lub kremacje

Jednym ze sposobów na obniżenie kosztów pogrzebu jest pochówek lub kremacja bez udziału żałobników. Nazywa się to czasem pogrzebem bezpośrednim lub kremacją bezpośrednią. Zakład pogrzebowy dokonuje uzgodnień z krematorium lub miejscem pochówku, odbiera ciało i dostarcza prochy z krematorium w urnie. Wiele osób, które wybierają tę opcję, organizuje ceremonię żałobną w późniejszym terminie.

Wszystkie zakłady pogrzebowe powinny mieć teraz możliwość oferowania bezpośrednich pochówków i kremacji. Powinny one również móc doradzić inne sposoby obniżenia kosztów pochówku lub kremacji.

Kremację bezpośrednią można również zorganizować bez pośrednictwa zakładu pogrzebowego, jednak w takim przypadku konieczne jest samodzielne zorganizowanie transportu ciała. Możesz zapytać krematorium o to, jak zorganizować kremację bezpośrednią.

Zatrudnianie adwokata

Wiele osób poszkodowanych w wyniku wypadku drogowego korzysta z możliwości jak najszybszego wynajęcia jednego lub kilku adwokatów. Im wcześniej skonsultujesz się z adwokatem, tym szybciej będzie on mógł rozpatrzyć Twoją sprawę i tym większa szansa, że będzie w stanie Ci pomóc. Wstępna konsultacja z adwokatem powinna być bezpłatna.

Adwokaci specjalizują się w różnych dziedzinach prawa.

Adwokat specjalizujący się w obrażeniach cielesnych najlepiej doradzi Ci, czy możesz ubiegać się o odszkodowanie, i będzie dochodzić roszczeń w Twoim imieniu. Czasami można ubiegać się o duże kwoty pieniężne, dlatego ważne jest, aby skonsultować się z adwokatem.

Może być także potrzebna porada adwokata specjalizującego się w testamentach (zob. następna strona).

W zależności od okoliczności możesz także potrzebować specjalistycznej porady dotyczącej kwestii związanych z dochodzeniem, sekcją zwłok, sprawą karną lub zgonem, który nastąpił za granicą.

Ważne jest, aby korzystać z usług adwokatów posiadających doświadczenie w odpowiednich dziedzinach prawa. Adwokat, który pomógł Ci już wcześniej, na przykład przy zakupie domu, może nie być teraz najbardziej pomocny.

Wskazówki dotyczące wyboru adwokata specjalizującego się w sprawach dotyczących śmiertelnych wypadków drogowych i roszczeń z tytułu obrażeń cielesnych znajdują się w Sekcji 5: Czy mogę ubiegać się o odszkodowanie?

Więcej informacji na temat znalezienia adwokata, który może Ci pomóc, znajdziesz na stronie www.brake.org/legal.

Testamenty

Jeśli jesteś najbliższym krewnym osoby dorosłej, która zmarła, lub jesteś jej przedstawicielem, musisz dowiedzieć się, czy osoba ta sporządziła testament. Kopie testamentów mogą znajdować się w banku lub u prawnika, mogą też zostać zdeponowane w rejestrze testamentów. Aby uzyskać więcej informacji, wejdź na stronę www.gov.uk i wpisz hasło „probate” (spadek).

W testamencie wyznacza się osobę lub osoby (tzw. wykonawców testamentu) do zarządzania majątkiem zmarłej osoby (wszystkim, co posiadała). Testament zawiera instrukcje dotyczące tego, co ma się stać z dobytkiem i pieniędzmi danej osoby po jej śmierci. Może również zawierać informacje o tym, jakiego rodzaju pogrzebu życzy sobie dana osoba oraz czy woli pochówek czy kremację.

Testamenty mogą być skomplikowane. Może się zdarzyć, że testament nie został sporządzony. Niezależnie od tego, czy został sporządzony, czy też nie, wyspecjalizowany adwokat może udzielić Ci porady, co należy zrobić. Organizacja STEP udostępnia informacje o adwokatów specjalizujących się w testamentach. Odwiedź stronę internetową www.step.org lub zadzwoń pod numer telefonu 020 3752 3700.

Jeśli potrzebujesz porady dotyczącej testamentu, ale nie stać Cię na adwokata, możesz skontaktować się z lokalnym biurem Citizens Advice (www.citizensadvice.org.uk) lub centrum prawnym, aby uzyskać bezpłatną poradę. Aby znaleźć najbliższe centrum prawne, wejdź na stronę www.lawcentres.org.uk.

Zasiłki

Po stracie bliskiej osoby niektórzy kwalifikują się do otrzymania zasiłku. Możesz ubiegać się o zasiłek z różnych powodów, na przykład w przypadku śmierci partnera lub wychowywania dzieci przy niskich dochodach.

Jeśli osoba, która zmarła, pobierała zasiłek lub emeryturę państwową, lub zasiłek dla tej osoby był pobierany przez Ciebie, musisz powiadomić o jej śmierci biuro świadczeń.

Aby dowiedzieć się, czy możesz ubiegać się o jakiegokolwiek zasiłki, wejdź na stronę www.gov.uk i wpisz hasło „benefits” (zasiłki). Aby uzyskać bezpłatną poradę Citizens Advice, wejdź na stronę www.citizensadvice.org.uk.

Kwestie finansowe

W wielu przypadkach utrata bliskiej osoby powoduje problemy finansowe, na przykład jeśli osoba, która zmarła, pracowała i zapewniała dochody. Utrata kogoś bliskiego może powodować trudności z płaceniem rachunków.

Niektóre osoby, które straciły kogoś bliskiego, po raz pierwszy zarządzają finansami, ponieważ wcześniej zajmowała się tym osoba, która zmarła. Zrozumienie finansów, którymi wcześniej zarządzał ktoś inny, może stanowić wyzwanie, zwłaszcza w tak trudnym okresie.

Porad udzielają następujące organizacje:

- StepChange Debt Charity
Zadzwoń pod numer 0800 138 1111 lub odwiedź stronę www.stepchange.org
- National Debtline
Zadzwoń pod numer 0808 808 4000 lub odwiedź stronę www.nationaldebtline.org
- Infolinia Citizens Advice
Anglia: zadzwoń pod numer 03444 111 444 lub odwiedź stronę www.citizensadvice.org.uk
Walia: zadzwoń pod numer 03444 77 20 20 lub odwiedź stronę www.citizensadvice.org.uk
- MoneyAdvice Service
Zadzwoń pod numer 0800 138 7777 lub odwiedź stronę www.moneyadvice.service.org.uk

Jeśli ubiegasz się o odszkodowanie, czasami możliwe jest uzyskanie jego wcześniejszej częściowej wypłaty, aby pomóc w zaspokojeniu najpilniejszych potrzeb finansowych. Porady udzieli Ci adwokat (zob. str. 104 w Sekcji 5: Czy mogę ubiegać się o odszkodowanie?).

Death Notification Service to bezpłatna usługa, która umożliwia jednoczesne powiadomienie kilku banków i kas oszczędnościowych o czyjejs śmierci. Aby dowiedzieć się więcej, zadzwoń pod numer **0333 207 6574 lub odwiedź stronę www.deathnotificationsservice.co.uk.**

Blokowanie niechcianej korespondencji

Otrzymywanie reklam, e-maili lub telefonów zaadresowanych do osoby, która zmarła, może być dla Ciebie przykre. Jednym ze sposobów zmniejszenia prawdopodobieństwa wystąpienia takiej sytuacji jest bezpłatna rejestracja w The Bereavement Register (rejestr żałoby). Zadzwoń pod numer 0800 082 1230 lub odwiedź stronę www.thebereavementregister.org.uk. Aby zarejestrować się w The Bereavement Register, możesz także wypełnić formularz znajdujący się w okładce tego pakietu.

Aby powstrzymać niechciane telefony, listy i fakсы, możesz zarejestrować się w następujących serwisach:

- Telephone Preference Service
Zadzwoń pod numer 0345 070 0707 lub odwiedź stronę www.tpsonline.org.uk
- Mailing Preference Service
Zadzwoń pod numer 0207 291 3310 lub odwiedź stronę www.mpsonline.org.uk
- Fax Preference Service
Zadzwoń pod numer 0345 070 0702 lub odwiedź stronę www.fpsonline.org.uk

Co kilka lat może być konieczne ponowne zarejestrowanie się w tych serwisach.

Rejestracja w tych serwisach może nie powstrzymać całkowicie niechcianej korespondencji, ale zmniejszy prawdopodobieństwo jej otrzymania.

Media społecznościowe

Komunikowanie się z przyjaciółmi, rodziną i współpracownikami za pośrednictwem mediów społecznościowych (takich jak Facebook czy Twitter) jest ważną częścią życia wielu ludzi. W tym czasie korzystanie z mediów społecznościowych może przynieść Ci pocieszenie i wsparcie.

Ważne jest, aby nie publikować na stronach internetowych komentarzy, które mogłyby spowodować problemy w dochodzeniu policyjnym, procesie karnym lub roszczeniu o odszkodowanie. Jeśli chcesz rozmawiać o takich sprawach z bliskimi Ci osobami, najbezpieczniej jest to robić wyłącznie za pośrednictwem prywatnych wiadomości lub poczty elektronicznej.

Istnieją strony internetowe, które zachęcają ludzi do wyrażania swoich poglądów na forach publicznych (np. w serwisach informacyjnych). Fora te często zawierają różnorodne poglądy, z których część może nie być sformułowana w sposób delikatny ani sprawiedliwy. Mogą one zawierać nieprawidłowe informacje.

Kierowca, który spowodował wypadek, może również publikować na swoich kontaktach w mediach społecznościowych posty, które mogą być dla Ciebie przykre. Dla własnego dobrego samopoczucia lepiej unikać stron, które mogą zawierać niedelikatne wpisy lub nieprawdziwe informacje, i odwiedzać tylko te miejsca w Internecie, w których czujesz się bezpiecznie, otrzymujesz wsparcie i możesz zaufać temu, co czytasz.

Jeśli doświadczasz prześladowania w sieci, np. ktoś grozi, że wyrządzi Ci krzywdę fizyczną, skontaktuj się z policją.

Twoja sprawa w mediach

Dziennikarze z gazet, mediów internetowych, programów radiowych i telewizyjnych często chcą relacjonować wypadki i sprawy sądowe. Nie możesz powstrzymać mediów przed informowaniem o Twojej sprawie ani przed publikowaniem Twojego nazwiska i miejsca pochodzenia. Dziennikarze mogą publikować lub nadawać reportaże o Twojej sprawie bez rozmowy z Tobą, mogą też do Ciebie zadzwonić, zapukać do Twoich drzwi lub podejść do Ciebie podczas rozprawy sądowej, prosząc o komentarz. Mogą poprosić o przesłanie zdjęcia osoby, która zmarła, lub nagrania z nią. Mogą poprosić o przeprowadzenie z Tobą wywiadu lub zrobienie Ci zdjęcia.

Każdy inaczej reaguje na zainteresowanie mediów. Może Ci się to nie podobać albo możesz czuć wdzięczność za obecność sprawy w mediach lub rozczarowanie, że jest relacjonowana w niewystarczający sposób. To od Ciebie zależy, czy będziesz rozmawiać z dziennikarzami, czy nie.

Możesz zdecydować się na rozmowę z dziennikarzami, aby zwiększyć świadomość w zakresie bezpieczeństwa drogowego lub pomóc w znalezieniu świadków wypadku. Może się okazać, że wolisz rozmawiać z niektórymi dziennikarzami, a z innymi nie. Możesz zdecydować, że nie będziesz rozmawiać z dziennikarzami z powodów osobistych.

Jeśli dziennikarze się z Tobą nie skontaktowali, a chcesz, aby o Twojej sprawie mówiono w mediach, możesz się z nimi skontaktować. Możesz zadzwonić, wysłać e-mail lub napisać list do dziennikarzy. W kontaktach z dziennikarzami może Ci pomóc także Twój adwokat (zob. str. 44) lub policja (zob. następna strona).

Zapytaj swoją osobę kontaktową z policji lub adwokata, czy jest coś, o czym nie należy rozmawiać z dziennikarzami. Jeśli ktoś jest oskarżony o spowodowanie śmierci, ważne jest, aby nie mówić nic, co mogłoby spowodować problemy w dochodzeniu policyjnym, procesie karnym lub roszczeniu o odszkodowanie.

Pomoc ze strony policji w kontaktach z mediami

Policja może pomóc w nawiązaniu kontaktu z mediami, szczególnie w pierwszych dniach po wypadku lub w trakcie postępowania sądowego.

Policja często udostępnia mediom własne oświadczenia o wypadkach i wynikających z nich sprawach sądowych i może Ci je przekazać.

Osoba kontaktowa z policji powinna mieć możliwość przekazania mediom dowolnego pisemnego oświadczenia, zdjęcia, które ma zostać opublikowane, lub nagrania wideo, które ma zostać wyemitowane. W niektórych przypadkach policja organizuje również konferencje prasowe dla rodzin zmarłych osób. Może to nastąpić po zakończeniu sprawy sądowej lub w celu wezwania świadków.

Policja powinna pomóc Ci w opracowaniu tzw. strategii medialnej, która uwzględni Twoje poglądy na temat relacji z mediami.

Zdjęcia i nagrania wideo

Wybierając zdjęcie lub nagranie wideo osoby zmarłej do przekazania mediom, warto zastanowić się, w jaki sposób ta osoba chciałaby być zapamiętana. Osoba kontaktowa z policji może w razie potrzeby zlecić obróbkę zdjęcia – na przykład wycięcie bliskiej osoby ze zdjęcia grupowego.

Niektóre rodziny przekazują mediom zdjęcie zwłok lub bliskiej osoby w stanie krytycznym w szpitalu. Robią to w ramach apelu do świadków lub w celu pokazania opinii publicznej przerażających konsekwencji wypadków drogowych. Wybór należy do rodziny. W przypadku bardziej drastycznego zdjęcia możesz poprosić media o wykorzystanie go tylko raz i w określonym celu wraz z konkretnym komentarzem rodziny, a następnie poprosić o niewykorzystywanie tego zdjęcia ponownie.

Jeśli chcesz, aby zdjęcie zostało wykorzystane tylko jeden raz, uzgodnij to z dziennikarzem, który się z Tobą kontaktuje, zanim zdjęcie zostanie wykorzystane, i uzyskaj potwierdzenie tego uzgodnienia. Możesz poprosić dziennikarza, aby wysłał Ci wiadomość e-mail z informacją, w jaki sposób zdjęcie zostanie wykorzystane, lub zapytaj, czy możesz nagrać jego ustną zgodę za pomocą telefonu.

Możesz udostępnić zdjęcie tylko jednemu dziennikarzowi lub wielu dziennikarzom. Osoba kontaktowa z policji może Ci w tym pomóc.

Zaleca się, aby nie przekazywać mediom oryginalnych zdjęć ani domowych nagrań wideo na wypadek ich utraty. W redakcjach często panuje chaos i bałagan. Jeśli to możliwe, lepiej jest przekazać kopię cyfrową.

Wywiad z dziennikarzem

Rozmowa z dziennikarzem może być trudna, zwłaszcza jeśli jest to obca osoba, która chce rozmawiać o Twoich uczuciach. Szczególnie trudne może być udzielanie wywiadów, które są transmitowane przez radio lub telewizję. Jeśli zdecydujesz się na rozmowę z dziennikarzem, warto wcześniej zapytać, jakie pytania chce zadać, i zastanowić się, co chcesz powiedzieć. Jeśli udzielasz wywiadu w stacji radiowej lub telewizyjnej, możesz poprosić o wsparcie przyjaciela lub, jeśli wolisz, o przeprowadzenie wywiadu w swoim domu.

Zgłaszanie uwag lub skarg dotyczących mediów

Jeśli nie podoba Ci się zachowanie dziennikarza lub uważasz, że opublikował lub wyemitował coś, co jest nieprawdziwe lub nieuczciwe, możesz złożyć skargę do danej gazety, postępując zgodnie z opublikowaną przez nią procedurą składania skarg. Czasami media oferują wydrukowanie lub wyemitowanie przeprosin. Gazeta lub czasopismo może zaoferować wydrukowanie napisanego przez Ciebie listu.

Media często podpisują kodeksy postępowania, które zobowiązują je do poszanowania prywatności i uczuć ofiar. Możesz przeczytać te kodeksy na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Jeśli uważasz, że dziennikarz Cię nęka, skontaktuj się z infolinią Niezależnej Organizacji Standardów Prasowych (Independent Press Standards Organisation, IPSO) pod numerem telefonu **07799 903 929.**

Aby złożyć skargę dotyczącą audycji, wejdź na stronę www.ofcom.org.uk lub zadzwoń pod numer **0300 123 3333.**

Przydrożne miejsca pamięci

Niektóre osoby, które straciły kogoś bliskiego w wypadku, pragną złożyć np. kwiaty w miejscu, w którym zginęła bliska osoba, aby uczcić jej pamięć. Może być to ważny wyraz odczuwanego żalu. Decyzja o tym należy do Ciebie.

Wiele władz lokalnych zezwala na tymczasowe miejsca pamięci stworzone z kwiatów i kartek. Niektóre władze lokalne dopuszczają utworzenie stałych miejsc pamięci w niewielkiej formie, takiej jak tablica na skraju trawnika, lub – w zależności od lokalizacji – w większym rozmiarze, np. w postaci ławki. Niektóre władze lokalne nie zezwalają na tworzenie miejsc pamięci przy drogach, a inne ograniczają czas, przez jaki można składać kwiaty w miejscu wypadku. Miejsc pamięci nie można tworzyć przy autostradach.

Aby uzyskać zezwolenie na utworzenie miejsca pamięci przy drodze, skontaktuj się z lokalnym wydziałem dróg i dowiedz się, co jest dozwolone. Możesz poprosić kogoś innego, w tym Krajowe Biuro Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych, aby w Twoim imieniu porozmawiał z władzami lokalnymi o przydrożnych miejscach pamięci. Pomóc może też adwokat, policja lub inna instytucja oferująca wsparcie.

Jeśli inne osoby umieściły kartki lub listy w miejscu pamięci, możesz poprosić osobę kontaktową z policji, aby po pewnym czasie je zebrała i Ci przekazała.

Organizacja charytatywna RoadPeace może przygotować małą tablicę pamiątkową, którą można wykorzystać jako przydrożny pomnik ku czci bliskiej osoby, która zmarła. Aby zamówić tablicę, wyślij wiadomość na adres info@roadpeace.org lub odwiedź stronę www.roadpeace.org.

Miejsca pamięci w Internecie

Niektóre osoby, które straciły kogoś bliskiego w wypadku drogowym, decydują się na założenie strony internetowej poświęconą pamięci ofiary, by publikować tam wspomnienia, wiersze, piosenki, wiadomości, zdjęcia lub filmy. W założeniu strony pomagają organizacje, które świadczą takie usługi bezpłatnie lub za niewielką opłatą. O usługi te można zapytać zakład pogrzebowy.

Krajowe Biuro Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych Brake może również skontaktować Cię z tymi organizacjami. Zadzwoń pod numer **0808 8000 401 lub wyślij wiadomość e-mail na adres help@brake.org.uk.**

Więcej informacji o upamiętnianiu bliskiej osoby i innych sposobach uczczenia jej pamięci można znaleźć na stronie ww.brake.org.uk/memories.

Niektóre osoby, które straciły kogoś bliskiego w wypadku drogowym, chcą prowadzić kampanię na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. Lista pomocnych organizacji, znajduje się w Sekcji 6: Przydatne organizacje.

Wypadek za granicą

Jeśli bliska osoba zmarła za granicą, może pojawić się wiele dodatkowych komplikacji, takich jak odmienne procedury prawne czy bariera językowa.

Krajowe Biuro Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych Brake (Brake's National Road Victim Service) współpracuje z Biurem Spraw Zagranicznych, Wspólnoty i Rozwoju (Foreign, Commonwealth and Development Office, FCDO), aby zapewniać emocjonalne i praktyczne wsparcie w Wielkiej Brytanii rodzinom i przyjaciółom osób, które zginęły w wypadku drogowym za granicą.

Osoby kontaktujące się z FCDO powinny otrzymać ofertę pomocy od Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych. Jeśli tak się nie stało, możesz skontaktować się z Krajowym Biurem Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych pod numerem 0808 8000 401 (od poniedziałku do piątku w godz. 10–16) lub wysłać e-mail na adres help@brake.org.uk.

Możesz również zwrócić się o pomoc do pracowników konsularnych FCDO w brytyjskich ambasadach, wysokich komisjach i konsulatach za granicą oraz w Londynie w Dyrekcji Konsularnej (Consular Directorate) FCDO.

Pracownicy konsularni mogą:

- udzielić informacji na temat pochówku lub kremacji w kraju, w którym osoba zmarła, lub informacji na temat transportu ciała i rzeczy osobistych do Wielkiej Brytanii;
- doradzić, jak zarejestrować zgon w kraju, w którym osoba zmarła;
- pomóc w przekazaniu pieniędzy z Wielkiej Brytanii na pokrycie kosztów;
- udzielić podstawowych informacji o lokalnej policji i systemie policyjnym i prawnym, w tym o dostępności pomocy prawnej;
- udzielić informacji o lokalnych prawnikach, tłumaczach i zakładach pogrzebowych.

Pracownicy konsularni nie mogą prowadzić dochodzeń w sprawie zgonów za granicą ani udzielać porad prawnych. Jeśli masz wątpliwości dotyczące kwestii prawnych, możesz skorzystać z porady adwokata, który ma doświadczenie w sprawach dotyczących zgonów za granicą (zob. str. 44).

Wytyczne FCDO wyjaśniają, jakie wsparcie jest dostępne dla rodziny i przyjaciół w przypadku śmierci bliskiej osoby za granicą. Aby przeczytać te wytyczne online, wejdź na stronę www.gov.uk i wpisz hasło „coping with death abroad” (radzenie sobie ze zgonem za granicą).

Jeśli osoba, która zginęła, posiadała ubezpieczenie podrózne, zaleca się jak najszybszy kontakt z ubezpieczycielem, aby w razie czego móc dochodzić roszczeń.

Z FCDO można skontaktować się w celu uzyskania pomocy i porady z dowolnego miejsca na świecie, dzwoniąc pod numer **0207 008 1500 lub wchodząc na stronę www.gov.uk i wyszukując hasło „FCDO”. Aby znaleźć najbliższą ambasadę, wysoką komisję lub konsulat brytyjski, wejdź na stronę www.gov.uk/world/embassies.**

SEKCJA 3

Dochodzenie i zarzuty popęłnienia przestępstwa

Dochodzenie i zarzuty popełnienia przestępstwa

Informacje i porady dotyczące postępowania karnego po wypadku ze skutkiem śmiertelnym.

Dochodzenie policyjne

Dochodzenie policyjne	55
Dowody i zeznania od uczestników i świadków	56
Składanie zeznań	57
Dowody z pojazdów	58
Dowody z miejsca zdarzenia	58
Jeśli w wypadku uczestniczyła osoba prowadząca pojazd w ramach pracy	58
Raporty policji	59

Koronna Służba Prokuratorska

Koronna Służba Prokuratorska	60
Spotkanie z Koronną Służbą Prokuratorską	61
Przedstawienie Koronnej Służbie Prokuratorskiej swojej opinii i bycie na bieżąco	61
Osobiste oświadczenie ofiary	62

Oskarżenie o popełnienie przestępstwa

Oskarżenie o popełnienie przestępstwa i możliwość zwolnienia za kaucją	64
Zmiany w zarzutach	65
Prawo ofiar do wnioskowania o ponowne rozpatrzenie decyzji	65
Postępowanie z oskarżenia prywatnego lub rewizja	65

Przestępstwa i wykroczenia	66
-----------------------------------	-----------

Dochodzenie policyjne

Wypadki drogowe ze skutkiem śmiertelnym są badane przez policję i można się z nią skontaktować, aby dowiedzieć się, jak przebiega dochodzenie.

Policja ma obowiązek gromadzenia dowodów, które mogą wskazywać na to, że ktoś, lub więcej niż jedna osoba, popełnił przestępstwo i musi zostać pociągnięty do odpowiedzialności. Dochodzenie policyjne może trwać długo. To, jak długo będzie ono trwało, zależy od danej sprawy, a policja może udzielić Ci odpowiednich informacji.

Często wypadek drogowy ma przynajmniej jedną przyczynę, którą można zidentyfikować. Czasami, ale nie zawsze, przynajmniej jedną z tych przyczyn jest przestępstwo.

Może się zdarzyć, że przyczyny nie wynikają z przestępstwa. Głównym celem dochodzenia policyjnego nie jest określenie tych innych przyczyn ani wezwanie do wprowadzenia jakichkolwiek zmian w celu ich wyeliminowania.

Jeśli ktoś zginął, ale nie ma dowodów na popełnienie przestępstwa, nikomu nie zostaną postawione zarzuty. Zarzuty karne wymagają dowodów.

Nawet jeśli kierowca jest podejrzany o popełnienie przestępstwa, może nie zostać aresztowany. Kierowca zostanie zatrzymany tylko wtedy, gdy spełnione zostaną określone warunki. Jeśli nie zostanie aresztowany, zostanie przesłuchany pod nadzorem w późniejszym terminie i może zostać oskarżony o popełnienie przestępstwa.

O tym, czy danej osobie zostanie postawiony zarzut karny, decyduje Koronna Służba Prokuratorska (The Crown Prosecution Service, CPS). Więcej informacji na temat CPS można znaleźć na stronie 60.

Masz prawo do uzyskania informacji o dochodzeniu policyjnym. Jest to zapisane w dokumencie rządowym pod nazwą „Code of practice for victims of crime” (Kodeks postępowania dotyczący ofiar przestępstw), czyli tzw. „Victims' Code”. Możesz przeczytać ten dokument na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Dowody i zeznania od uczestników i świadków

Osoby, które uczestniczyły w wypadku, mogą zostać poddane badaniom na obecność alkoholu i narkotyków oraz badaniu wzroku. Obejmuje to również badania kierowców, którzy odnieśli obrażenia, jeżeli personel medyczny sprawujący nad nimi opiekę wyrazi na to zgodę.

Policja może szukać innych dowodów medycznych, które pomogą wykazać, co wydarzyło się podczas wypadku. Dowody medyczne mogą być dostarczone przez personel, który opiekował się bliską Ci osobą na miejscu wypadku lub w szpitalu, a także przez patologa, który przeprowadził sekcję zwłok (zob. str. 26 w Sekcji 1): Co dalej?}

Osoby uczestniczące w wypadku lub będące świadkami wypadku lub wydarzeń mających miejsce przed wypadkiem lub po nim mogą zostać poproszone o złożenie zeznań (zob. następna strona). Mogą również zostać poproszone o przekazanie policji swoich telefonów komórkowych.

Jeśli nie ma wystarczającej liczby świadków, policja może zaapelować do świadków za pośrednictwem mediów lub poprzez ogłoszenia na miejscu zdarzenia.

Składanie zeznań

Policja może przyjmować zeznania od różnych osób. Jeśli brałaś(-eś) udział w wypadku albo widziałaś(-eś) go lub pojazdy przed wypadkiem albo po nim, policja może poprosić Cię o złożenie zeznań.

Jeśli nie brałaś(-eś) udziału w wypadku, ale znałaś(-eś) przebieg dnia bliskiej osoby w dniu jej śmierci, policja może poprosić Cię o złożenie zeznań.

Jeśli będziesz składać zeznania, policja będzie zapisywać i może nagrać to, co mówisz.

Jeśli będziesz składać zeznania, adwokat lub kilku adwokatów może również chcieć Cię przesłuchać. Stanowi to istotną część dochodzenia i pomaga adwokatom zapoznać się z dowodami, które przekazujesz.

Twoje dane kontaktowe pozostają poufne – nie mogą zostać przekazane osobie oskarżonej o popełnienie przestępstwa.

Możliwe jest, aby krewny lub przyjaciel uczestniczył w przesłuchaniu na policji razem z Tobą, aby zaoferować Ci wsparcie. Jeśli chcesz, aby ktoś Ci towarzyszył, zapytaj, czy jest to możliwe. Jeśli masz szczególne potrzeby komunikacyjne, możesz mieć również prawo do pomocy tłumacza lub pośrednika (osoby, która pomoże Ci zrozumieć pytania zadawane przez policję i wyjaśni Twoje odpowiedzi policji).

Policja może również zaproponować Ci złożenie osobistego oświadczenia ofiary (Victim Personal Statement) (zob. str. 62).

Jeśli złożysz zeznanie na policji, w późniejszym terminie sąd może, ale nie musi, wezwać Cię do złożenia zeznań w postępowaniu sądowym. Informacje na temat składania zeznań w sądzie oraz pomocy w tym zakresie można znaleźć w Sekcji 4: Postępowanie sądowe.

Dowody z pojazdów

Funkcjonariusze badający okoliczności wypadku zatrudnieni przez policję lub inne agencje mogą zabrać pojazd z miejsca zdarzenia i zbadać go, aby:

- ustalić, czy pojazdy są uszkodzone mechanicznie;
- uzyskać więcej informacji na temat tego, co się stało, na podstawie uszkodzeń pojazdu lub danych elektronicznych, np. prędkości, hamowania lub czasu jazdy.

Kamery w pojeździe które były skierowane na kierowcę lub na drogę mogą dostarczyć istotnych informacji. Niektórzy rowerzyści również korzystają z kamer.

Jeśli w wypadku uczestniczył samochód ciężarowy, autobus lub autokar, badanie pojazdu powinien przeprowadzić inspektor posiadający szczególne doświadczenie w badaniu pojazdów użytkowych. Może sprawdzić hamulce i inne potencjalne poważne usterki oraz zapisy tachografu.

Dowody z miejsca zdarzenia

Funkcjonariusze badający okoliczności wypadku mogą fotografować, filmować i mierzyć miejsce wypadku tuż po nim, a czasem także później.

Rejestrują oni m.in. pozycję pojazdu podczas kolizji, ślady poślizgu na drodze oraz uszkodzenia obiektów, np. pachołków. Analizują również dostępne nagrania, np. z kamer ulicznych (CCTV).

Jeśli w wypadku uczestniczyła osoba prowadząca pojazd w ramach pracy

Jeśli w wypadku uczestniczyła osoba prowadząca pojazd w ramach pracy, policja lub inne agencje mogą być zmuszone do przeprowadzenia dochodzenia przeciwko pracodawcy, aby ustalić, czy nie dopuścił się on zaniedbań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa pojazdu lub bezpiecznej jazdy.

Może zaistnieć konieczność przeprowadzenia przesłuchań lub przejęcia dokumentów.

W dochodzenie może zostać zaangażowana Inspekcja Bezpieczeństwa i Higieny Pracy (HSE). Inspektorzy HSE mają na celu ustalenie, czy pracodawca nie dopilnował skutecznego wdrożenia i przestrzegania procedur BHP. Dochodzenie jest zazwyczaj prowadzone wspólnie z policją. Policja będzie mogła poinformować Cię, czy w sprawę zaangażowani są inspektorzy HSE. HSE może podjąć kroki prawne wobec pracodawcy.

Więcej informacji o HSE: www.hse.gov.uk.

Policja zobowiązana jest przestrzegać standardów prowadzenia dochodzeń w sprawie wypadków ze skutkiem śmiertelnym. Standardy te są zapisane w dokumencie o nazwie „Authorised Professional Practice (APP): Investigation of fatal and serious injury road collisions”, dostępnym na: www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Raporty policji

Po wypadku drogowym policja może sporządzić podstawowy raport z wypadku, który zawiera informacje o tym, kto brał udział w zdarzeniu, gdzie do niego doszło, kto był jego świadkiem oraz jakie były jego okoliczności.

Jeśli ktoś zginął, oficer prowadzący dochodzenie przygotowuje pełny raport, który zawiera dodatkowe informacje, takie jak zeznania świadków, raport z dochodzenia w sprawie kolizji oraz protokół z sekcji zwłok. Zebranie wszystkich potrzebnych dowodów i przygotowanie pełnego raportu może zająć policji dużo czasu. Wszystko zależy od danej sprawy, a informacje na ten temat można uzyskać od osoby kontaktowej z policji.

Jeśli w trakcie dochodzenia policyjnego zostaną znalezione jakiegokolwiek dowody wskazujące na popełnienie przestępstwa, dowody te zostają zebrane w raporcie oskarżającym. Raport ten jest przesyłany do Koronnej Służby Prokuratorskiej (zobacz następną stronę), która sprawdza, czy należy postawić komuś zarzuty popełnienia przestępstwa. Więcej informacji na temat tego procesu można uzyskać od policji.

Nie przysługuje Ci automatyczne prawo do wglądu w raporty policyjne. Uzyskanie kopii możliwe jest po zakończeniu postępowania lub jeśli go nie wszczęto.

O wgląd do raportu policyjnego można zwrócić się do policji lub adwokata. Może się to wiązać z opłatą. Jeśli korzystasz z usług adwokata w celu uzyskania odszkodowania, adwokat może odzyskać opłatę w ramach roszczenia.

Przed przeczytaniem raportu policyjnego warto zapytać adwokata lub osobę kontaktową z policji, co on zawiera. Raporty policyjne często zawierają drażliwe dowody, które mogą sprawić Ci przykrość. Policja lub Twój adwokat będą mogli usunąć wszystko, czego nie chcesz zobaczyć lub przeczytać.

Policja jest zobowiązana do przestrzegania określonych standardów dotyczących ujawniania informacji po wypadku drogowym. Standardy te zostały zebrane w dokumencie Koronnej Służby Prokuratorskiej zatytułowanym „Disclosure of Material to Third Parties”. Dokument ten znajduje się na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Koronna Służba Prokuratorska

Koronna Służba Prokuratorska (Crown Prosecution Service, CPS) jest główną instytucją odpowiedzialną za prowadzenie postępowań karnych, w których dochodzenie prowadziła policja w Anglii i Walii. Pracuje ona z biur regionalnych.

Celem postępowania karnego jest ustalenie, czy dana osoba złamała prawo, i wymierzenie jej odpowiedniej kary.

CPS zatrudnia prawników, którzy na podstawie dwuczęściowego testu decydują, czy dana osoba powinna zostać oskarżona:

1. **Dowody muszą być wystarczające, aby istniało „realne prawdopodobieństwo skazania”.** Oznacza to, że jest większe prawdopodobieństwo, iż dana osoba zostanie skazana. Sąd powinien skazać kogoś tylko wtedy, gdy ma pewność, że jest on winny).
2. **Postępowanie karne musi leżeć w interesie publicznym.** Jeśli ktoś zginął w wyniku przestępstwa, wniesienie oskarżenia zwykle jest w interesie publicznym.

CPS podejmie decyzję o wniesieniu oskarżenia tylko wtedy, gdy obie części testu zostaną spełnione.

Po zapoznaniu się z materiałem dowodowym CPS wybiera najbardziej odpowiedni zarzut lub zarzuty, które odzwierciedlają powagę i zakres przestępstwa.

Mogą istnieć przepisy dotyczące ram czasowych dla wszczęcia postępowania karnego. CPS lub policja mogą udzielić Ci informacji na ten temat.

Ogólne zasady, których CPS musi przestrzegać przy podejmowaniu decyzji w sprawach, są zapisane w dokumencie CPS zwanym „The Code for Crown Prosecutors” (Kodeks prokuratorów koronnych). Możesz przeczytać ten dokument na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Spotkanie z CPS

CPS musi odbyć z Tobą spotkanie, jeśli rozpatrywane są poważne zarzuty. Koronna Służba Prokuratorska powinna również spotkać się z Tobą w przypadku wprowadzenia istotnych zmian w oskarżeniu lub wycofania oskarżenia. Podczas spotkania CPS nie może ujawnić Ci dowodów dotyczących sprawy.

Jeśli nie zaproponowano Ci spotkania, a chcesz porozmawiać z CPS, możesz zapytać, czy spotkanie jest możliwe.

Dane kontaktowe lokalnego biura CPS można znaleźć na stronie www.cps.gov.uk.

Przedstawienie CPS swojej opinii i bycie na bieżąco

CPS działa na rzecz interesów publicznych, a nie w imieniu ofiar. Przy podejmowaniu decyzji, czy wniesienie oskarżenia leży w interesie publicznym, Koronna Służba Prokuratorska powinna jednak wziąć pod uwagę Twoją opinię na temat tego, jak śmierć bliskiej osoby wpłynęła na życie Twoje i innych osób.

Możesz pomóc CPS w wysłuchaniu Twojej opinii i w informowaniu Cię o postępowaniu karnym (tzn. czy jest ono prowadzone oraz czy zarzuty zostały zmienione lub wycofane i dlaczego). Możesz:

- sporządzić osobiste oświadczenie ofiary (zob. str. 62);
- skontaktować się z CPS i poprosić o przekazywanie informacji. Możesz to zrobić bezpośrednio albo za pośrednictwem policji lub adwokata.
- poprosić o spotkanie z CPS.

Koronna Służba Prokuratorska jest zobowiązana do przestrzegania pewnych standardów, których celem jest pomoc ofiarom przestępstw. Standardy te są zapisane w dokumencie rządowym pod nazwą „Code of practice for victims of crime” (Kodeks postępowania dotyczący ofiar przestępstw), czyli tzw. „Victims' Code”. Możesz przeczytać ten dokument na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Więcej informacji na temat Twojego prawa do pomocy ze strony organów sądownictwa karnego, w tym CPS, znajdziesz na stronie 9.

Osobiste oświadczenie ofiary

Osobiste oświadczenie ofiary to Twoje pisemne oświadczenie o wpływie wypadku na Ciebie i Twoją rodzinę.

W swoim oświadczeniu możesz wyjaśnić, jak wypadek wpłynął na życie Twoje i innych osób w sensie fizycznym, emocjonalnym i finansowym.

Osobiste oświadczenie ofiary nie może służyć do wyrażania opinii na temat sprawy wypadku lub kary, jaka powinna mu zostać wymierzona.

Osobiste oświadczenie ofiary jest ważnym dokumentem, ponieważ:

- zostanie on przeczytany przez CPS podczas podejmowania decyzji o wniesieniu oskarżenia (zob. str. 60);
- stanie się częścią dokumentacji sprawy prowadzonej przez CPS i pomoże wykazać poziom krzywdy wyrządzonej przez domniemane przestępstwo. Jest on brany pod uwagę przy wydawaniu wyroku skazującego, a także przy ocenie dowodów i zasad wyrokowania.
- może zostać wykorzystany w procesie ubiegania się przez Ciebie o odszkodowanie (zob. str. 97);
- może zostać wzięty pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o warunkowym zwolnieniu przestępcy z więzienia (np. o dacie zwolnienia);
- może pomóc opinii publicznej zrozumieć skutki wypadków i znaczenie bezpieczeństwa drogowego, jeśli zostanie odczytany w sądzie i przedstawiony w mediach (informacje o odczytaniu oświadczenia ofiary w sądzie znajdują się na stronie 79, a informacje o kontakcie z mediami na stronie 50);
- zobaczy go osoba, która popełniła przestępstwo, ale zazwyczaj nie wcześniej, niż przyzna się do winy lub zostanie uznana za winną.

Jeśli policja nie zaoferowała jeszcze możliwości sporządzenia osobistego oświadczenia ofiary, poproś o to osobę kontaktową z policji. Jeśli później przyjdzie Ci do głowy coś, co chcesz dodać, możesz złożyć kolejne oświadczenie.

Nie musisz sporządzać osobistego oświadczenia ofiary, jeśli nie chcesz tego robić. Nie zaszkodzi to w żaden sposób sprawie ani nie wpłynie na to, czy oskarżony zostanie uznany za winnego, czy nie.

Pomoc w napisaniu osobistego oświadczenia ofiary

Możesz napisać swoje własne oświadczenie lub ktoś inny może spisać Twoje słowa. Możesz poprosić o pomoc w przygotowaniu oświadczenia, aby:

- zapewnić zgodność z zasadami dotyczącymi tego, co można w nim zawrzeć;
- mieć pewność, że wszystko, co chcesz powiedzieć, zostało odpowiednio wyrażone;
- mieć pewność, że zawiera ono wszystkie informacje, które mogą być przydatne w różnych okolicznościach, np. przed wydaniem wyroku skazującego, przy rozważaniu zwolnienia warunkowego lub w dochodzeniu roszczeń odszkodowawczych;
- mieć pewność, że wyrażone myśli odzwierciedlają Twoje poglądy i wartości.

Warto zwrócić się o pomoc do:

- adwokata zatrudnionego w celu dochodzenia roszczeń odszkodowawczych (zob. str. 44). Może on dopilnować, aby w oświadczeniu znalazły się elementy istotne dla tego roszczenia.
- Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych;
- osoby kontaktowej z policji;
- organizacji charytatywnej wspierającej ofiary przestępstw;
- innych osób z Twojej rodziny lub społeczności.

Pomoc może być szczególnie przydatna w przypadku trudności w porozumiewaniu się, np. gdy angielski nie jest Twoim pierwszym językiem, albo ze względu na niepełnosprawność lub chorobę.

Twoje prawo do złożenia osobistego oświadczenia ofiary oraz związane z tym obowiązki zostały zapisane w rządowym dokumencie zatytułowanym „Code of practice for victims of crime” (Kodeks postępowania dotyczący ofiar przestępstw), czyli tzw. „Victims' Code”. Możesz przeczytać ten dokument na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Aby uzyskać więcej informacji i zapoznać się z przewodnikiem wyjaśniającym, jak sporządzić osobiste oświadczenie ofiary, wejdź na stronę www.gov.uk i wpisz hasło „victim personal statement” (osobiste oświadczenie ofiary).

Postawienie zarzutu popełnienia przestęstwa

Osoba, której zarzuca się popełnienie przestęstwa, często nazywana jest „oskarżonym”. Jeśli CPS wniesie, osoba taka może zostać aresztowana i przewieziona na posterunek policji, gdzie usłyszysz zarzuty. Może również otrzymać wezwanie do sądu zawierające opis wykroczenia oraz termin rozprawy sądowej.

Możliwość zwolnienia za kaucją

Oskarżony może zostać zatrzymany w areszcie lub zwolniony za kaucją (może pozostać na wolności do czasu rozpatrzenia sprawy). Oskarżony może zostać zwolniony za kaucją, chyba że sąd ma powody, by przypuszczać, że:

- nie stawi się na rozprawę;
- podczas pobytu na zwolnieniu za kaucją popełni przestęstwo;
- będzie próbował wpłynąć na świadków;
- będzie utrudniał pracę wymiaru sprawiedliwości.

Oskarżony może ubiegać się o zwolnienie z aresztu śledczego za kaucją na różnych etapach, nawet jeśli wcześniej mu go odmówiono. Może odwołać się od odmowy zwolnienia za kaucją. W przypadku odmowy zwolnienia za kaucją w postępowaniu odwoławczym oskarżony może wystąpić o ponowne rozpatrzenie decyzji, ale tylko wtedy, gdy istnieją ku temu uzasadnione powody. Jeśli wydana zostanie zgoda na zwolnienie za kaucją, prokuratura może odwołać się od tej decyzji tylko w rzadkich przypadkach.

Osoby zwolnione za kaucją mają obowiązek stawiania się w sądzie, gdy jest to wymagane. Inne warunki mogą obejmować ograniczenie miejsca zamieszkania oskarżonej osoby lub uniemożliwienie jej zbliżania się do Ciebie, Twojego domu lub innej osoby. Osoba przebywająca na zwolnieniu za kaucją może również być monitorowana za pomocą elektronicznego nadajnika.

Zezwolenie na prowadzenie samochodu

W ramach warunków zwolnienia za kaucją sąd może zobowiązać oskarżonego do nieprowadzenia pojazdów, ale zrobi to tylko wtedy, gdy uzna, że jest to konieczne, aby zapobiec popełnieniu kolejnych przestępstw przez oskarżonego.

W przeciwnym razie oskarżony, który ma ważne prawo jazdy, może przed procesem prowadzić pojazdy. Jeśli zostanie skazany za popełnienie przestęstwa, może, ale nie musi, zostać pozbawiony prawa do prowadzenia pojazdów.

Jeśli oskarżony został zwolniony za kaucją, a jego zachowanie budzi Twój niepokój, np. widzisz, że prowadzi samochód w sposób, który uważasz za niebezpieczny, lub jeśli oskarżony Ci grozi, zgłoś to na policję.

Zmiany w zarzutach

Czasami, jeśli oskarżonemu postawiono zarzut popełnienia poważnego przestępstwa, adwokaci zwracają się do prokuratury o zmianę zarzutu na mniej poważny. Wniosek taki może zostać złożony jeszcze przed rozpoczęciem procesu sądowego.

CPS może zadecydować o utrzymaniu zarzutu popełnienia poważnego przestępstwa lub zmniejszyć jego wagę. Decyzja ta jest oparta na dowodach oraz na interesie publicznym. Może ona uwzględniać takie czynniki jak dostępność świadków.

Prawo ofiar do wnioskowania o ponowne rozpatrzenie decyzji

Jeśli nie satysfakcjonuje Cię decyzja policji lub CPS dotycząca wniesienia oskarżenia, możesz mieć prawo do złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie decyzji w ramach programu „Victims' Right to Review Scheme” (prawo ofiary do wnioskowania o ponowne rozpatrzenie decyzji).

Aby dowiedzieć się, czy przysługuje Ci prawo ofiary do wnioskowania o ponowne rozpatrzenie decyzji, porozmawiaj z policją lub z CPS. Więcej informacji można znaleźć na stronie www.cps.gov.uk w sekcji „Victims & witnesses” (Ofiary i świadkowie).

Postępowanie z oskarżenia prywatnego lub rewizja

Czasami możliwe jest, aby osoba prywatna, a nie CPS, wniosła oskarżenie o popełnienie przestępstwa przeciwko innej osobie. Jest to tzw. postępowanie z oskarżenia prywatnego. Proces ten jest bardzo kosztowny i nie można ubiegać się w nim o pomoc prawną.

Osoby prywatne mogą również skorzystać z procedury ponownego rozpatrzenia sprawy przez sąd wyższej instancji, zwanej rewizją, aby zakwestionować decyzję Koronnej Służby Prokuratorskiej o prowadzeniu postępowania karnego. Ten proces również jest kosztowny.

Więcej informacji na temat zasad pobierania opłat można znaleźć na stronie www.cps.gov.uk.

Przepięstwa i wykroczenia

Sprawcę wypadku moŹna oskarŹyć o rne przepięstwa w zaleŹnoŹci od zebranych dowodów.

Warto wiedzieć, Źe:

- w definicji niektórych przepięstw uwzględnione są ofiary Źmiertelne, a w przypadku innych nie;
- moŹliwe jest oskarŹenie kogoŹ o popełnienie przepięstwa, w definicji którego nie są uwzględnione ofiary Źmiertelne;
- osoba lub osoby mogą zostać oskarŹone o popełnienie więcej niŹ jednego przepięstwa.

Niektóre z przepięstw, o które moŹna oskarŹyć kogoŹ, kto spowodował wypadek drogowy ze skutkiem Źmiertelnym, to:

Przepięstwa, w definicji których uwzględnione są ofiary Źmiertelne

- Spowodowanie Źmierz przez niebezpieczne prowadzenie pojazdu
- Spowodowanie Źmierz przez nieostroŹne lub nierozwaŹne prowadzenie pojazdu
- Spowodowanie Źmierz przez nieostroŹne prowadzenie pojazdu pod wpływwem alkoholu lub narkotyków
- Spowodowanie Źmierz przez kierowcę nieposiadającego prawa jazdy lub nieubezpieczonego
- Spowodowanie Źmierz przez kierowcę pozbawionego prawa do prowadzenia pojazdów
- Zabójstwo i nieumyŹlne spowodowanie Źmierz
- NieostroŹna lub agresywna jazda powodująca uszkodzenie ciała
- NieumyŹlne spowodowanie Źmierz i zabójstwo w przedsiębwiorstwie
- NieumyŹlne spowodowanie Źmierz wskutek raŹcego zaniedbania przez pracowników firmy
- Przejęcie pojazdu z powaŹnymi konsekwencjami
- Niezatrzymanie się lub niezgłoszenie wypadku
- Spowodowanie Źmierz przez uŹycie niesprawnego pojazdu

Przestępstwa, w definicji których nie są uwzględnione ofiary śmiertelne

- Prowadzenie pojazdu niezgodnego z prawem jazdy
- Prowadzenie pojazdu przez kierowcę pozbawionego prawa do prowadzenia pojazdów
- Prowadzenie pojazdu bez ubezpieczenia
- Pomocnictwo i podżeganie

Więcej informacji o tych przestępstwach i maksymalnych karach za poszczególne przestępstwa można znaleźć na stronie www.brake.org.uk/offences.

Maksymalne kary są regulowane prawnie i czasem znacznie różnią się w przypadku różnych przestępstw. Sądy często wymierzają kary niższe niż maksymalne.

Czasami tworzy się nowe przestępstwo, zmienia definicję przestępstwa lub maksymalny wymiar kary za przestępstwo.

Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej o tym, dlaczego ktoś został lub nie został oskarżony o dane przestępstwo, możesz poprosić CPS o spotkanie (zob. str. 61) lub zwrócić się do adwokata (zob. str. 44). Możesz również poprosić Krajowe Biuro Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych o przesłanie pocztą elektroniczną dodatkowych informacji lub o wyjaśnienie przez telefon.

Krajowe Biuro Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych Brake (Brake's National Road Victim Service) oferuje pomoc wszystkim osobom, które straciły bliskich lub odniosły poważne obrażenia w wypadku drogowym, oraz osobom wspierającym kogoś, kto stracił bliskich lub odniósł poważne obrażenia w takim wypadku.

SEKCJA 4

Postępowanie sądowe

Postępowanie sądowe

Informacje i porady dotyczące postępowania sądowego po wypadku ze skutkiem śmiertelnym

Informacje i porady w związku z postępowaniem sądowym	69
Oskarżony lub jego przyjaciele w budynku sądu	69
Miejsce na sali sądowej	70
Na co należy się przygotować	70
Zmiany sal sądowych i opóźnienia	70
Rola świadka w postępowaniu sądowym	71
Wsparcie dla świadków zastraszonych lub wymagających szczególnej opieki	71
Wsparcie w sądzie	72
Procedury sądowe	
Sądy, w których prowadzone są rozprawy dotyczące przestępstw	73
Przesłuchania wstępne i czas trwania rozpraw	73
Sprawa w sądzie magistralnym (Magistrates' Court)?	74
Rozprawy i procesy w sądzie magistralnym	74
Sprawa w sądzie koronnym (Crown Court)?	75
Rozprawy i procesy w sądzie koronnym	76
Sądy dla nieletnich	77
Werdykt	78
Czynniki łagodzące i raporty uzupełniające	78
Skazanie	79
Prace społeczne	80
Sprawiedliwość naprawcza	81
Odwołania	
Odwołania sprawcy (apelacje)	82
Odwołania wniesione przez stronę oskarżającą	82
Odwołania do Sądu Najwyższego	83
Kiedy można złożyć odwołanie?	83
Wyjście więźnia na wolność	
Czy sprawca będzie odbywał całą karę w zakładzie karnym?	84
Czy sprawca już nigdy nie będzie mógł prowadzić pojazdu?	85
Czy dowiem się, kiedy sprawca wyjdzie na wolność?	86
Dochodzenie i śledztwo prowadzone przez koronera	87
Twoje zdanie na temat sądownictwa karnego	94

Udział w postępowaniu sądowym

Większość spraw karnych i apelacji odbywa się w publicznych salach sądowych. Oznacza to, że możesz wziąć udział w rozprawie sądowej, choć nie musisz, chyba że wezwano Cię w charakterze świadka (zob. str. 71). Informacje zawarte w tej sekcji mogą pomóc Ci w podjęciu decyzji, czy chcesz stawić się w sądzie, czy nie, a także w przygotowaniu się, jeśli się na to zdecydujesz.

Osoba kontaktowa z Wydziału pomocy świadkom (Witness Care Unit) lub z policji powinna poinformować Cię o dacie, miejscu i wyniku rozprawy w sądzie karnym w ciągu jednego dnia roboczego od uzyskania informacji o dacie.

Jeśli zdecydujesz się wziąć udział w rozprawie sądowej, pomocne może okazać się wsparcie. Możliwe, że będzie Ci towarzyszyć osoba kontaktowa z policji. Możesz też przyjść razem z przyjaciółmi i rodziną. Obsługa sądu postara się znaleźć miejsca siedzące dla wszystkich, choć liczba dostępnych miejsc może być ograniczona.

Więcej informacji o tym, kto może pomóc Ci w przygotowaniu się do rozprawy i udzielić wsparcia w sądzie, znajdziesz na stronie 72. Jeśli nie masz pewności, kto Ci pomoże lub co się stanie, porozmawiaj z osobą kontaktową z policji.

Policja i Wydział pomocy świadkom (Witness Care Unit) są zobowiązane do przestrzegania pewnych standardów, których celem jest pomoc ofiarom przestępstw. Te standardy są zapisane w dokumencie rządowym pod nazwą „Code of practice for victims of crime” (Kodeks postępowania dotyczący ofiar przestępstw), czyli tzw. „Victims' Code”. Możesz przeczytać ten dokument na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Oskarżony lub jego przyjaciele w budynku sądu

Jeśli nie brałaś(-eś) udziału w wypadku, sąd może być pierwszym miejscem, w którym zobaczysz oskarżonego lub jego przyjaciół. Jeśli oskarżony przebywa na zwolnieniu za kaucją, będzie mógł korzystać z ogólnodostępnych przestrzeni w budynku sądu.

Unikaj przebywania w tym samym pomieszczeniu co oskarżony. Niektóre sądy mogą udostępnić ofiarom spokojne pomieszczenie, w którym mogą usiąść i poczekać na rozprawę. Możesz zapytać obsługę sądu lub przedstawicieli Witness Service, czy jest to możliwe.

Jeśli musisz skorzystać z tych samych ogólnodostępnych przestrzeni co oskarżony, może Ci towarzyszyć przedstawiciel Witness Service. Więcej informacji o Witness Service można znaleźć na stronie 72.

Miejsce na sali sądowej

Na sali sądowej Ty i osoby Cię wspierające, a także przyjaciele oskarżonego i dziennikarze, zasiadają na galerii dla publiczności. (Jeśli wezwano Cię w charakterze świadka, nie zasiądziesz na galerii do czasu złożenia zeznań).

Możesz siedzieć z dala od przyjaciół oskarżonego. Możesz poprosić o to obsługę sądu lub przedstawicieli Witness Service (zob. str. 72).

W języku angielskim oskarżony jest w sądzie określany jako „defendant”, czyli dosłownie „osoba broniąca się”, dlatego że broni się przed stawianymi mu zarzutami.

Na co należy się przygotować

Dowody są przedstawiane w sądzie na użytek sędziego i ławy przysięgłych lub sędziów. Nie wszystkie omawiane dowody (np. wykresy lub filmy) są widoczne dla wszystkich. Niektóre z dowodów, które możesz zobaczyć, mogą być dla Ciebie przykre. Może zdarzyć się także, że zdecydowanie nie będziesz się zgadzać z wypowiedzią lub kilkoma wypowiedziami wygłoszonymi na przykład przez adwokata oskarżonego lub świadka.

Jeśli sądzisz, że możesz się zdenerwować i musisz opuścić salę rozpraw, możesz to zrobić. Wchodzenie do sali rozpraw i wychodzenie w niej po cichu jest dozwolone. Na sali sądowej należy zachować ciszę i nie rozmawiać. Osoby, które zakłócają przebieg rozprawy, mogą zostać wyproszone.

Zazwyczaj na sali sądowej można robić notatki, ale czasami istnieją powody prawne, które to uniemożliwiają. Najpierw skonsultuj się z obsługą sądu. Nie wolno robić zdjęć ani nagrywać dźwięku. Przed wejściem na salę rozpraw należy wyłączyć telefon lub inne urządzenia.

Zmiany sal sądowych i opóźnienia

W niektórych sądach jest wiele sal. Sala rozpraw, w której sprawa będzie rozpatrywana, może ulec zmianie. Zdarza się, że godzina rozpoczęcia rozprawy zostaje opóźniona lub rozprawa zostaje przesunięta na inny dzień. Osoba kontaktowa z policji lub Koronna Służba Prokuratorska powinna być w stanie informować Cię na bieżąco o tym, co się dzieje.

Rola świadka w postępowaniu sądowym

Jeśli wezwano Cię w charakterze świadka, oznacza to, że złożyłaś(-eś) już zeznanie (zob. str. 57). W niektórych przypadkach zeznanie to może zostać wykorzystane jako dowód w postępowaniu sądowym. W innych przypadkach konieczne może być złożenie zeznań w sądzie.

Jeśli wezwano Cię w charakterze świadka, pomocne może okazać się wsparcie. Lista osób i organizacji, które mogą udzielić Ci wsparcia, znajduje się na stronie 72.

Wsparcie dla świadków zastraszonych lub wymagających szczególnej opieki

Świadkowie, którzy wymagają szczególnej opieki lub czują się zastraszeni, mogą mieć możliwość złożenia zeznań za pomocą specjalnych środków, takich jak:

- osłona (abyście Ty i oskarżony nie widzieli się wzajemnie);
- połączenie wideo;
- prywatne przesłuchanie;
- pomoc pośrednika (osoby, która pomaga w przekazywaniu pytań zadawanych przez sąd oraz w udzielaniu odpowiedzi);
- dopuszczenie zeznania nagranego na wideo jako dowodu w procesie sądowym.

Sąd musi przestrzegać wytycznych prawnych dotyczących tego, kto kwalifikuje się do zastosowania specjalnych środków. Jeśli chcesz dowiedzieć się, czy możesz skorzystać ze specjalnych środków, porozmawiaj z osobą kontaktową z policji lub z funkcjonariuszem wydziału pomocy świadkom.

CPS musi wystąpić do sądu z wnioskiem o zastosowanie specjalnych środków, a sąd zadecyduje, czy zezwoli na ich zastosowanie, czy nie. Możliwe jest przeciwiczenie stosowania specjalnych środków podczas wizyty w sądzie przed rozprawą.

Wsparcie w sądzie

Udział w rozprawie sądowej lub występowanie w charakterze świadka w sądzie to dla większości osób nowe doświadczenie. Poniższe instytucje lub osoby mogą pomóc Ci przygotować się do rozprawy lub udzielić Ci wsparcia w sądzie.

- **Koronna Służba Prokuratorska (CPS).** Koronna Służba Prokuratorska powinna wyznaczyć osobę, która pomoże Ci zrozumieć, co dzieje się w sądzie, i odpowie na Twoje pytania dotyczące procedur sądowych. Osoba kontaktowa z policji może Ci z tym pomóc. Koronna Służba Prokuratorska jest zobowiązana do traktowania wszystkich świadków w sądzie taktownie i z szacunkiem. Jest to zapisane w dokumentach rządowych pod nazwą „Code of practice for victims of crime” (Kodeks postępowania dotyczący ofiar przestępstw) i „Victims and witnesses: Care and treatment” (Ofiary i świadkowie: opieka i traktowanie). Możesz przeczytać te dokumenty na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.
- **Wydział pomocy świadkom (Witness Care Unit).** Wydziały pomocy świadkom udzielają informacji i wsparcia ofiarom i świadkom w sprawach karnych. Wydziały pomocy świadkom (Witness Care Units) są prowadzone wspólnie przez CPS i policję.
- **Funkcjonariusz wydziału pomocy świadkom.** Przydzielony Ci funkcjonariusz wydziału pomocy świadkom pomoże Ci i udzieli informacji o tym, co będzie się działo w sądzie. Funkcjonariusz wydziału pomocy świadkom pracuje w Wydziale pomocy świadkom.
- **Witness Service.** Witness Service może pomóc Ci w przygotowaniu do rozprawy i udzielić wsparcia w sądzie. Te bezpłatne i poufne usługi te są świadczone przez Citizens Advice. Wydział pomocy świadkom lub policja mogą skierować Cię do Witness Service lub możesz się zgłosić samodzielnie. Aby uzyskać pomoc, zadzwoń pod numer 0300 332 1000 lub wejdź na stronę www.citizensadvice.org.uk/witness.

Aby uzyskać więcej porad na temat uzyskania wsparcia w sądzie, skontaktuj się z Krajowym Biurem Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych Brake pod numerem telefonu 0808 8000 401 lub napisz na adres help@brake.org.uk.

Aby uzyskać więcej informacji na temat występowania w charakterze świadka, wejdź na stronę www.gov.uk i wpisz hasło „witness” (świadek). Jeśli nie masz dostępu do Internetu lub potrzebujesz tych informacji w innym języku, zwróć się do funkcjonariusza wydziału pomocy świadkom.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych musi przestrzegać określonych standardów opieki nad świadkami przestępstwa. Standardy te zostały zapisane w rządowym dokumencie o nazwie „The Witness Charter”. Dokument ten znajduje się na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Sądy, w których prowadzone są rozprawy dotyczące przestępstw

Istnieją trzy rodzaje przestępstw i mogą być one rozpatrywane przez różne sądy.

- **Pomniejsze przestępstwa.** Pomniejsze przestępstwa rozpatrywane są w sądzie magistrackim (Magistrates' Court). Sąd magistracki może skazać sprawcę na karę do sześciu miesięcy pozbawienia wolności (lub w niektórych przypadkach na 12 miesięcy za więcej niż jedno przestępstwo) oraz na nieograniczoną karę grzywny.
- **Przestępstwa podlegające oskarżeniu publicznemu.** Przestępstwa podlegające oskarżeniu publicznemu rozpatruje się w sądzie koronnym (Crown Court). Sąd koronny może wymierzyć surowsze kary.
- **Innego rodzaju wykroczenia.** Wykroczenie może być rozpatrywane w sądzie magistrackim lub sądzie koronnym. Poważniejsze wykroczenia mogą być rozpatrywane przez sąd koronny. Wykroczenie może również być rozpatrywane przez sąd koronny, jeśli zostanie on wybrany przez oskarżonego.

Przesłuchania wstępne i czas trwania rozpraw

Zanim dojdzie do rozprawy głównej, strona oskarżająca może rozpocząć od jednego lub kilku krótkich przesłuchań, zwanych także przesłuchaniami wstępnymi.

Te krótkie przesłuchania dają prawnikom możliwość omówienia wszelkich kwestii prawnych, które mogą mieć wpływ na sprawę, oraz omówienia dostępności świadków.

Celem tych przesłuchań jest umożliwienie sprawnego przebiegu procesu bez zbędnych opóźnień. Na te przesłuchania nie będą wzywani świadkowie.

Na rozprawę sądową czasem długo się czeka. Może to wynikać z konieczności odszukania świadków, uzyskania dokumentów lub z innych przyczyn. Rozprawy sądowe mogą również rozpoczynać się z opóźnieniem, być skracane lub przekładane.

Funkcjonariusz wydziału pomocy świadkom (zob. str. 72) będzie w stanie wyjaśnić Ci, co może się wydarzyć podczas planowanego przesłuchania i jak przebiega sprawa.

Sprawa w sądzie magistrackim (Magistrates' Court)

Sprawy rozpatrywane w sądzie magistrackim są zazwyczaj rozstrzygane przez sędziów pokoju. Są to przeszkoleni ochotnicy, którzy zwykle zasiadają w dwójkach lub trójkach, z których jedna osoba pełni funkcję przewodniczącego. Konsultują się oni z doradcą prawnym, który jest wykwalifikowanym prawnikiem. Doradca prawny udziela sędziom porad z zakresu prawa i procedur sądowych oraz rejestruje podjęte decyzje. Sędziowie pokoju nie noszą togi ani peruki sędziowskiej. W niektórych sądach magistrackich zasiadają pojedynczo prawnie wykwalifikowani sędziowie rejonowi.

Rozprawy i procesy w sądzie magistrackim

Oskarżony musi zazwyczaj stawić się w sądzie, aby przyznać się do winy lub odmówić przyznania się do winy.

W niektórych przypadkach osoba oskarżona o mniej poważne przestępstwo może przyznać się do winy, wypełniając formularz i wysyłając go do sądu, zamiast stawiać się w sądzie osobiście.

Jeśli oskarżony przyznaje się do winy, przed wydaniem wyroku sędziowie magistraccy lub sędzia rejonowy zapoznają się z faktami dotyczącymi sprawy.

Jeśli oskarżony nie przyznaje się do winy, zazwyczaj wyznaczana jest data rozprawy i sprawa zostaje odroczone do tego czasu. Terminy rozpraw przed sądem magistrackim mogą być wyznaczane z pewnym wyprzedzeniem, aby dać prawnikom czas na przygotowanie się. Czasami terminy rozpraw są przekładane, a niekiedy dzieje się to w ostatniej chwili.

Osobami występującymi w sądzie w imieniu każdej ze stron są zazwyczaj prawnicy. W niektórych przypadkach w imieniu CPS może wystąpić przeszkolony przedstawiciel, który nie jest prawnikiem. Oskarżony może postanowić, że będzie przemawiać we własnym imieniu.

Osoba występująca w imieniu CPS przedstawia dowody świadczące przeciwko oskarżonemu. Następnie osoba występująca w imieniu oskarżonego przedstawia swoje argumenty.

Obie strony mogą powoływać świadków do złożenia zeznań. Świadcami mogą być funkcjonariusze policji, którzy badali okoliczności wypadku, lub osoby, które były świadkami wypadku.

Prezentowane mogą być zdjęcia, filmy i wykresy. Obie strony mogą zadawać świadkom pytania lub wygłaszać skierowane do nich stwierdzenia. Sędziowie pokoju mogą również zadawać pytania świadkom.

Jeśli przed rozprawą obie strony uzgodnią, że pisemne zeznanie złożone przez świadka nie będzie kwestionowane w sądzie, świadek ten może nie być zobowiązany do stawienia się w sądzie, a jego pisemne zeznanie może zostać odczytane. Oskarżony może zrezygnować ze składania zeznań. Jeśli złoży zeznania, można go również przesłuchać.

Po przedstawieniu wszystkich dowodów prawnicy obu stron wygłaszają mowy końcowe. Osoba występująca w imieniu CPS zabierze głos jako pierwsza. Następnie sędziowie pokoju lub sędzia rejonowy rozpatrują werdykt. Jeśli oskarżony zostanie uznany za winnego, zostaje skazany. Informacje o wyrokach i skazaniach znajdują się na str. 78 i 79.

Rozprawy sądów magistrackich odbywają się czasem w budynkach o innym przeznaczeniu, np. w ratuszach.

Sprawa w sądzie koronnym (Crown Court)

Większość spraw rozpatrywanych w sądzie koronnym jest rozstrzygana przez sędziów i ławę przysięgłych.

Sędzia decyduje o kwestiach prawnych oraz o wyroku w przypadku, gdy oskarżony przyznaje się do winy lub zostaje uznany za winnego w wyniku procesu sądowego. Sędzia i prawnicy, którzy przedstawiają dowody w sądzie koronnym, noszą togi, a niektórzy mają na głowach peruki sędziowskie.

Jeśli oskarżony nie przyznaje się do winy, o jego winie lub niewinności decyduje proces sądowy z udziałem ławy przysięgłych. Ława przysięgłych składa się z 12 osób prywatnych wybranych losowo z listy wyborców. Sędzia nakaże ławie przysięgłych dążyć do uzyskania jednomyślnego werdyktu, co oznacza, że wszyscy przysięgli muszą wydać taki sam werdykt. Jednak w niektórych przypadkach sędziowie zezwalają ławie przysięgłych na osiągnięcie większościowego werdyktu, jeśli 10 z 12 przysięgłych zgadza się z werdyktem.

Rozprawy i procesy w sądzie koronnym

Przed rozprawą w sądzie koronnym oskarżony musi przynajmniej raz stawić się w sądzie magistrackim, gdzie odczytuje się mu zarzuty.

Jeśli oskarżonemu postawiono zarzut popełnienia przestępstwa, które będzie rozpatrywane w sądzie koronnym, zazwyczaj przed przeniesieniem sprawy do sądu koronnego oskarżony stawia się raz w sądzie magistrackim. Czasami sprawa może zostać rozpatrzona w całości w sądzie magistrackim. Może się także zdarzyć, że sprawa jest rozpatrywana w sądzie magistrackim, ale wyrok zapada w sądzie koronnym.

- Jeśli oskarżony nie przyznaje się do winy, pierwsza rozprawa w sądzie koronnym powinna odbyć się około czterech tygodni po jego stawieniu się w sądzie magistrackim.
- Jeśli w sądzie magistrackim oskarżony przyzna się do popełnienia przestępstwa lub wykroczenia (zob. str. 73), rozprawa skazująca w sądzie koronnym powinna odbyć się po około trzech tygodniach.

Podczas pierwszej rozprawy w sądzie koronnym oskarżony zazwyczaj mówi, czy przyznaje się do winy, czy też nie. Czasami sędzia wyznacza datę drugiej rozprawy, na której ma to nastąpić.

- Jeśli oskarżony przyzna się do winy, sędzia wydaje wyrok (zob. str. 79). Może to nastąpić w późniejszym terminie.
- Jeśli oskarżony nie przyzna się do winy, wyznacza się datę rozprawy sądowej.

Termin rozprawy może zostać wyznaczony na wiele tygodni lub miesięcy naprzód. Czasami przed rozprawą odbywają się dodatkowe przesłuchania, aby prawnicy i sędzia mogli omówić pewne kwestie prawne.

Podczas rozpraw w sądzie koronnym dowody oskarżenia przedstawia adwokat lub rzecznik koronny. Adwokaci i rzecznicy koronni to prawnicy, którzy specjalizują się w przedstawianiu spraw w sądzie. Adwokat zazwyczaj przemawia w imieniu oskarżonego.

Prawnicy przedstawiają sędziemu i ławie przysięgłych dowody na poparcie swoich racji. Ławie przysięgłych mogą być prezentowane zdjęcia, filmy i wykresy. Adwokaci mogą odczytywać zeznania świadków i wzywać świadków do złożenia zeznań w sądzie. Świadcami mogą być funkcjonariusze policji, którzy badali okoliczności wypadku, lub osoby, które były świadkami wypadku.

Prawnicy reprezentujący każdą ze stron oraz sędzia mogą zadawać świadkom pytania. Oskarżony może zrezygnować ze składania zeznań.

Po przedstawieniu wszystkich dowodów prawnicy wygłaszają mowy końcowe. Następnie sędzia wygłasza podsumowanie. Ława przysięgłych udaje się na naradę w celu ustalenia werdyktu. W przypadku orzeczenia o winie sędzia rozpatruje wyrok. Informacje o wyrokach i skazaniach znajdują się na str. 78 i 79.

Sądy dla nieletnich

Jeśli młodej osobie w wieku od 10 do 17 lat zostanie postawiony zarzut popełnienia przynajmniej jednego przestępstwa, jej sprawa zostanie rozpatrzona przez sąd dla nieletnich.

Sądy dla nieletnich stanowią część sądów magistrackich. Sprawę rozpatruje do trzech specjalnie przeszkolonych sędziów pokoju lub sędzia rejonowy. Jeśli osoba nieletnia jest oskarżona o popełnienie przestępstwa, które w przypadku osoby dorosłej grozi karą 14 lat pozbawienia wolności lub wyższą, sąd dla nieletnich może skierować nieletniego oskarżonego do sądu koronnego na rozprawę lub wydanie wyroku.

Rozprawy w sądzie dla nieletnich nie są otwarte dla publiczności i można w nich uczestniczyć wyłącznie za zgodą sędziów pokoju.

Jeśli osoba nieletnia zostanie uznana za winną popełnienia przestępstwa, może zostać wysłana do:

- zakładu dla młodocianych przestępców (Young Offenders Institution, YOI), jeśli jest w wieku od 15 do 20 lat, a sąd uzna, że przestępstwo jest wystarczająco poważne. W zakład dla młodocianych przestępców stosowane są te same zabezpieczenia co w więzieniu. Więźniowie nie mogą jej opuścić, dopóki nie zostaną zwolnieni.
- do strzeżonego domu dziecka (jeśli jest w wieku od 10 do 16 lat);
- do strzeżonego ośrodka szkoleniowego (jeśli jest w wieku od 12 do 17 lat).

Więcej informacji na temat wyroków dla osób nieletnich, które popełniły przestępstwo, można znaleźć na stronie www.gov.uk po wpisaniu hasła „youth justice board” (komisja ds. młodzieży).

Werdykt

W postępowaniu sądowym możliwe są trzy werdykty: winny, niewinny oraz, w niektórych przypadkach, winny popełnienia mniej poważnego przestępstwa.

Czasami nie można wydać żadnego werdyktu. W takim przypadku może dojść do ponownego rozpatrzenia sprawy. Zdarza się, że podczas procesu oskarżony zmienia swoje stanowisko. Może zdecydować się na przyznanie się do winy po uprzednim nieprzyznaniu się do winy. Może też zdecydować się na przyznanie się do winy popełnienia mniej poważnego przestępstwa.

Jeśli oskarżony zostanie uznany za niewinnego, wychodzi na wolność. Nawet jeśli przeciwko danej osobie pojawią się nowe dowody, nie może ona być ponownie sądzona (z wyjątkiem bardzo rzadkich przypadków i bardzo poważnych przestępstw).

Osoba, która została uznana za winną popełnienia przestępstwa, nazywana jest sprawcą.

Czynniki łagodzące i raporty uzupełniające

Przed wydaniem wyroku skazującego adwokat poinformuje sędziego lub sędziów pokoju o wszelkich czynnikach łagodzących, które jego zdaniem mogą wpłynąć na zmniejszenie wymiaru kary, takich jak skrucza przestępcy lub jego sytuacja osobista.

Sędzia lub sędziowie pokoju mogą poprosić o dodatkowe informacje o sprawcy. Wydanie wyroku może zostać odroczone na późniejszy termin, tak aby można było przedstawić informacje ogólne, a sędzia lub sędziowie pokoju mogli zastanowić się nad wyrokiem.

Skazanie

○ wyroku skazującym sprawcę decydują sędziowie pokoju, sędzia rejonowy lub sędzia koronny.

Przy wydawaniu wyroku można wziąć pod uwagę różne czynniki, m.in:

- wszelkie czynniki łagodzące lub wnioski z raportów uzupełniających (zobacz poprzednią stronę);
- osobiste oświadczenie ofiary (zob. str. 62 w Sekcji 3: Dochodzenie i zarzuty popełnienia przestępstwa);
- to, czy sprawca przyznał się do winy, czy nie. Jeśli sprawca przyznał się do winy, wyrok może zostać zmniejszony. Nazywa się to „ulga”. Wysokość ulgi zależy od tego, kiedy sprawca przyznał się do winy, ale może wynosić od 10% do 33%.
- wytyczne dotyczące orzekania o karze;
- wysokość wyroków w podobnych sprawach w przeszłości. Jest to tak zwane „prawo precedensowe”.
- uprawnienia sądu. Sąd koronny może nakładać znacznie surowsze kary niż sąd magistrański. W niektórych przypadkach sąd magistrański może przekazać sprawę do sądu koronnego w celu wydania wyroku skazującego.
- to, czy zamiast więzienia odpowiednia będzie grzywna lub prace społeczne (zob. następna strona).

Więcej informacji o wyrokach, w tym wytyczne dotyczące orzekania o karze, można znaleźć na stronie internetowej Rady ds. Wyroków (Sentencing Council) pod adresem www.sentencingcouncil.org.uk.

Jeśli prawo ulegnie zmianie, sprawcy zostaną skazani zgodnie z prawem obowiązującym w momencie popełnienia przestępstwa.

Prace społeczne

Często zamiast kary pozbawienia wolności orzeka się karę w postaci prac społecznych. Oznacza to, że sprawca musi odbywać karę pod nadzorem w społeczności lokalnej.

W przypadku osób dorosłych jest to tzw. nakaz wykonania pracy społecznej.

W przypadku osób nieletnich jest to tzw. nakaz resocjalizacji nieletnich lub nakaz nadzoru kuratorskiego.

W ramach wykonania pracy społecznej lub nakazu resocjalizacji nieletnich sędzia lub sędziowie pokoju mogą nałożyć szereg różnych wymogów, m.in.:

- nieodpłatną pracę na rzecz społeczności;
- godzinę policyjną;
- wymóg uczestnictwa w programie dla sprawców przestępstw (np. w kursie dotyczącym zagrożeń związanych z prowadzeniem pojazdu pod wpływem alkoholu).

W ramach nadzoru kuratorskiego zespół składający się z przedstawicieli społeczności lokalnej oraz pracowników wymiaru sprawiedliwości dla nieletnich ustala program pracy mający na celu poprawę zachowania osoby nieletniej.

Jeśli sprawca nie przestrzega wymogów wyroku skazującego na karę prac społecznych, może być zmuszony do ponownego stawienia się w sądzie i otrzymać inny wyrok.

Aby uzyskać więcej informacji, wejdź na stronę www.gov.uk i wpisz hasło „community sentences” (prace społeczne).

Sąd często nie wymierza maksymalnej kary. Zazwyczaj wymierza karę niższą. Jeśli nie zgadzasz się z wyrokiem i chcesz wyrazić swoją opinię, możesz skontaktować się z CPS. Aby dowiedzieć się, jak to zrobić, przejdź do strony 95. Możesz również skontaktować się z organizacją charytatywną zajmującą się bezpieczeństwem ruchu drogowego, która prowadzi kampanie dotyczące kwestii związanych z wyrokami skazującymi. Zobacz Sekcja 6: Przydatne organizacje.

Sprawiedliwość naprawcza

Sprawiedliwość naprawcza daje możliwość spotkania lub porozumienia się z przestępcą w celu wyjaśnienia, jaki wpływ wywarło na Ciebie popełnione przez niego przestępstwo. Celem programu jest również pomoc sprawcom w przyjęciu odpowiedzialności i naprawieniu krzywd. Sprawca musi przyznać się do popełnienia przestępstwa i wyrazić chęć uczestnictwa w programie.

Sprawiedliwość naprawcza często obejmuje spotkanie z przestępcą prowadzone przez przeszkolonego mediatora. Może to być również wymiana korespondencji, nagrań audio lub wideo. Będziecie mieć możliwość rozważenia i przedyskutowania, co będzie dla Was najlepsze.

To od Ciebie zależy, czy zaangażujesz się w sprawiedliwość naprawczą, i nikt nie może Cię do tego namówić, jeśli nie chcesz się w nią angażować. Jeśli zostanie Ci zaproponowane przystąpienie do programu sprawiedliwości naprawczej, możesz porozmawiać z mediatorem o tym, czy chcesz z niego skorzystać, czy nie. Jeśli nie otrzymasz takiej propozycji, a chcesz to rozważyć, porozmawiaj ze swoją osobą kontaktową z policji lub odwiedź stronę internetową Rady ds. sprawiedliwości naprawczej (Restorative Justice Council) pod adresem www.restorativejustice.org.uk, aby dowiedzieć się, czy program jest dostępny w Twojej okolicy.

Jeśli program sprawiedliwości naprawczej jest dostępny w Twojej okolicy, należy Cię o tym poinformować. Jest to zapisane w dokumencie rządowym pod nazwą „Code of practice for victims of crime” (Kodeks postępowania dotyczący ofiar przestępstw), czyli tzw. „Victims' Code”. Możesz przeczytać ten dokument na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Odwołania sprawcy (apelacje)

Po zakończeniu sprawy karnej skazany może odwołać się od wyroku skazującego albo kary. Jeśli dana osoba przebywa w areszcie, może ubiegać się o zwolnienie za kaucją, a w niektórych przypadkach może zostać zwolniona na czas oczekiwania na apelację.

Jeśli sprawa była rozpatrywana przez sąd magistracki, skazany ma prawo do odwołania się od wyroku skazującego lub kary. Odwołanie zostanie rozpatrzone w sądzie koronnym przez sędziego, który zasiądzie z dwoma sędziami pokoju. Podczas apelacji nie ma ławy przysięgłych. Sąd koronny ma prawo uchylić wyrok skazujący lub zmienić karę na łagodniejszą lub surowszą.

Jeśli sprawa była rozpatrywana przez sąd koronny, skazany ma prawo do odwołania się od wyroku skazującego lub kary. Jeśli dojdzie do odwołania, jest ono rozpatrywane przez sąd apelacyjny. Sąd apelacyjny może podtrzymać wyrok skazujący, zmienić wyrok na skazanie za inne przestępstwo, zmienić karę na łagodniejszą, uniewinnić daną osobę lub zarządzić ponowne rozpatrzenie sprawy. Sąd apelacyjny może również nakazać oskarżonemu odbycie dodatkowych dni w zakładzie karnym, jeśli uzna, że odwołanie nie powinno być zostać wniesione.

Odwołania wniesione przez stronę oskarżającą

Stronie oskarżającej nie przysługuje automatycznie prawo do odwołania się od decyzji podjętej przez sąd magistracki. Jednak w niektórych okolicznościach, jeśli popełniono błąd prawny, może to być możliwe. Takie odwołanie wnoszone jest do Wysokiego Trybunału (High Court).

CPS nie ma możliwości odwołania się od orzeczenia o braku winy wydanego przez sąd koronny. W przypadku niektórych poważnych przestępstw, jeśli CPS uzna, że wyrok jest „nadmiernie łagodny”, może zwrócić się do prokuratora generalnego (Attorney General) o rozważenie możliwości przekazania wyroku wydanego przez sąd koronny do sądu apelacyjnego.

Jeśli uważasz, że wyrok był zbyt łagodny, możesz napisać do CPS i prokuratora generalnego i wyjaśnić swoje zastrzeżenia. Biuro Prokuratora Generalnego (Attorney General's Office, AGO) świadczy usługi doradztwa prawnego na rzecz rządu. Więcej informacji o obowiązkach prokuratora generalnego i sposobach kontaktowania się z nim można znaleźć na stronie www.gov.uk po wpisaniu hasła „Attorney General” (prokurator generalny).

Odwołania do Sądu Najwyższego

Zarówno strona oskarżająca, jak i sprawca przestępstwa mogą odwołać się do Sądu Najwyższego, jeśli kwestionowane jest zagadnienie prawne o znaczeniu ogólnospołecznym.

Kiedy można złożyć odwołanie?

Wszystkie odwołania muszą zostać złożone w ciągu 28 dni od wydania wyroku, a czasem nawet wcześniej. Odwołanie do Wysokiego Trybunału (rewizję) należy złożyć w ciągu trzech miesięcy.

Masz prawo do otrzymywania informacji o wszelkich odwołaniach. Jest to zapisane w dokumencie rządowym pod nazwą „Code of practice for victims of crime” (Kodeks postępowania dotyczący ofiar przestępstw). Możesz przeczytać ten dokument na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Możesz zapytać osobę kontaktową z policji lub przedstawiciela Wydziału pomocy świadkom (Witness Care Unit), czy sprawca lub CPS złożyli odwołanie. Poinformuj Cię oni o dacie apelacji, o postępach w jej rozpatrywaniu lub o jej wyniku.

Czy sprawca będzie odbywał całą karę w zakładzie karnym?

Sprawcy są zazwyczaj zwalniani z zakładu karnego przed upływem kary.

Większość sprawców otrzymuje „karę pozbawienia wolności z możliwością warunkowego zwolnienia”. Oznacza to, że po odbyciu połowy kary w zakładzie karnym zostaną warunkowo zwolnieni.

Sprawca, który popełnił poważne przestępstwo i jest uważany przez sąd za niebezpiecznego, może otrzymać „karę pozbawienia wolności bez możliwości warunkowego zwolnienia” lub „wyrok dożywotni”. W takim przypadku istnieje prawdopodobieństwo, że większą część lub całość kary będzie odbywać w zakładzie karnym. Zależy to od oceny ryzyka przeprowadzonej przez komisję ds. zwolnień warunkowych (Parole Board).

Po zwolnieniu przestępca odbywa pozostałą część kary „na zwolnieniu warunkowym”. Sprawca „na zwolnieniu warunkowym” przebywa na wolności i jest nadzorowany przez służbę kuratorską.

Sprawca odbywający karę pozbawienia wolności poniżej dwóch lat zazwyczaj odbywa dodatkowy okres dozoru po zakończeniu kary. Przebywa na wolności i jest nadzorowany przez służbę kuratorską.

Przestępcy na zwolnieniu warunkowym lub odbywający okres nadzoru muszą spełniać określone warunki. Mogą one obejmować mieszkanie pod określonym adresem, godzinę policyjną, zakaz kontaktowania się z Tobą oraz obowiązkowe spotkania ze służbą kuratorską. Jeśli sprawca nie zastosuje się do tych warunków lub popełni kolejne przestępstwo, może otrzymać ostrzeżenie lub wrócić do zakładu karnego.

Czasami sprawca jest zwalniany wcześniej w ramach specjalnego programu zwanego „programem aresztu domowego” (Home Detention Curfew Scheme). W ramach tego programu sprawca musi przebywać pod określonym adresem w określonych godzinach i nosić elektroniczny nadajnik, który monitoruje jego lokalizację.

Czasami sprawca jest zwalniany z zakładu karnego na krótki czas na podstawie tymczasowego zezwolenia warunkowego. Może mieć ono na celu umożliwienie mu udziału w pogrzebie, pójścia na wizytę lekarską lub przygotowania do powrotu do społeczności. Po upływie terminu zezwolenia tymczasowego sprawcy muszą wrócić do zakładu karnego.

Czy sprawca już nigdy nie będzie mógł prowadzić pojazdu?

W pewnych okolicznościach sprawca, który został pozbawiony prawa do prowadzenia pojazdów, może wystąpić do sądu o skrócenie okresu pozbawienia tego prawa.

Proces ten jest zwykle nazywany wnioskiem o „zniesienie utraty prawa”. Sprawca może wystąpić do sądu z wnioskiem o zniesienie utraty prawa do prowadzenia pojazdów:

- po upływie dwóch lat, jeśli został pozbawiony prawa do prowadzenia pojazdów na 2-4 lata;
- po upływie połowy okresu pozbawienia prawa, jeśli został pozbawiony prawa do prowadzenia pojazdów na 4-10 lat;
- po upływie pięciu lat, jeśli został pozbawiony prawa do prowadzenia pojazdów na przynajmniej 10 lat (włącznie z dożywotnią utratą prawa do prowadzenia pojazdów).

Sprawca musi mieć uzasadniony powód, aby wnioskować o skrócenie okresu pozbawienia prawa do prowadzenia pojazdów: np. jeśli nastąpiła zmiana okoliczności, taka jak nabycie niepełnosprawności. Jeśli sąd odrzuci wniosek, sprawca może złożyć go ponownie po upływie trzech miesięcy.

Przepisy określają minimalny okres zakazu prowadzenia pojazdów, ale sądy mogą orzekać dłuższe zakazy, w tym dożywotnie. Sądy są również zobowiązane do uwzględnienia wpływu kary pozbawienia wolności na zakaz prowadzenia pojazdów i mogą wydłużyć okres zakazu prowadzenia pojazdów, jeśli sprawca przebywa w zakładzie karnym.

Czy dowiem się, kiedy sprawca wyjdzie na wolność?

Jeśli sprawca został skazany na przynajmniej 12 miesięcy pozbawienia wolności za określone poważne przestępstwa z użyciem przemocy (w tym niektóre poważne przestępstwa związane z prowadzeniem pojazdów), poszkodowany powinien zostać zaproszony do udziału w programie kontaktu z ofiarami (Victim Contact Scheme) prowadzonym przez Krajową Służbę Nadzorczą (National Probation Service). Jeśli przystąpisz do programu, powinien zostać Ci przydzielony funkcjonariusz kontaktujący się z ofiarą (Victim Liaison Officer).

Do programu można przystąpić w momencie skazania sprawcy lub w późniejszym terminie, w trakcie odbywania przez niego kary pozbawienia wolności. Jest to zapisane w dokumencie rządowym pod nazwą „Code of practice for victims of crime” (Kodeks postępowania dotyczący ofiar przestępstw). Możesz przeczytać ten dokument na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Jeśli sobie tego życzysz, funkcjonariusz kontaktujący się z ofiarą może poinformować Cię o najważniejszych etapach odbywania kary przez sprawcę przestępstwa. Na przykład funkcjonariusz może Cię poinformować:

- czy rozważane jest przeniesienie sprawcy do otwartego zakładu karnego;
- czy sprawca kwalifikuje się do zwolnienia.

Możesz także porozmawiać z funkcjonariuszem o warunkach dołączonych do zezwolenia na opuszczenie zakładu przez sprawcę i poprosić o dołączenie określonych warunków do zezwolenia. Na przykład możesz wnioskować o zastrzeżenie, że sprawca nie może próbować kontaktować się z Tobą ani z Twoją rodziną. Możesz również poprosić o wyłączenie danej strefy z dostępu, aby zakazać sprawcy zbliżania się do Twojego domu, miejsca pracy lub innego miejsca, do którego często się udajesz.

Aby dowiedzieć się, czy możesz przystąpić do programu kontaktu z ofiarami (Victim Contact Scheme), zadzwoń pod numer 0300 047 6325 lub wyślij wiadomość e-mail na adres vcenquiries@justice.gov.uk.

Jeśli obawiasz się zwolnienia skazanego lub jeśli próbował się on z Tobą skontaktować wbrew Twojej woli, możesz zadzwonić na telefon zaufania dla ofiar prowadzony przez Służbę Więzienną i Kuratorską Jej Królewskiej Mości (Her Majesty's Prison and Probation Service, HMPPS). Zadzwoń pod numer telefonu 0300 060 6699 w godz. 9-16 od poniedziałku do piątku lub wyślij wiadomość e-mail na adres victim.helpline@justice.gov.uk.

Koronerzy

Koronerzy to specjaliści urzędnicy, którzy prowadzą śledztwo w sprawie nagłych lub niespodziewanych zgonów oraz zgonów, których przyczyna jest nieznana. Może to obejmować większość zgonów na skutek wypadków drogowych. Koronerzy mają kwalifikacje prawnicze. Są oni mianowani przez władze lokalne (lub rady) za zgodą naczelnego koronera (Chief Coroner) i lorda kanclerza (Lord Chancellor).

Celem śledztwa koronera jest ustalenie, kto, jak, kiedy i gdzie zmarł, a także innych szczegółów dotyczących rejestracji zgonu. Śledztwo może obejmować dochodzenie przyczyny zgonu (zob. str. 89).

Koroner jest odpowiedzialny za wydanie zgody na wydanie ciała w celu pochówku lub kremacji. Zanim to nastąpi, koroner często zleca przeprowadzenie sekcji zwłok (zob. str. 26), aby pomóc w ustaleniu przyczyny śmierci. Jeśli przeprowadzona zostanie sekcja zwłok i koroner uzna, że śmierć nastąpiła z przyczyn naturalnych, zazwyczaj kończy śledztwo i nie przeprowadza dochodzenia.

Jeśli istnieje prawdopodobieństwo postawienia komuś zarzutów karnych za spowodowanie śmierci, koroner zazwyczaj zawieszają śledztwo do czasu zakończenia postępowania karnego. W takim przypadku koroner może wydać „zaświadczenie koronera o zgonie” (znane również jako tymczasowy akt zgonu). Po zakończeniu postępowania karnego koroner może wznowić śledztwo tylko wtedy, gdy uzna, że istnieje ku temu wystarczający powód.

Jeśli po zakończeniu sprawy sądowej uznasz, że okoliczności śmierci nadal nie są jasne, Ty lub reprezentujący Cię adwokat (zob. str. 44) możecie poprosić koronera o rozważenie kontynuowania dochodzenia i śledztwa. Koroner zdecyduje, czy dochodzenie i śledztwo powinny być kontynuowane. Jeśli koroner kontynuuje dochodzenie i śledztwo po zakończeniu postępowania karnego, jego ustalenia dotyczące przyczyny zgonu muszą być zgodne z wynikiem procesu karnego. Więcej informacji można uzyskać w biurze koronera.

Koroner nie może przypisać winy za przestępstwo ani zdecydować, czy ktoś powinien zostać ukarany lub otrzymać odszkodowanie. Decyzje w tych sprawach podejmuje się w drodze postępowania karnego (zob. Sekcję 3: Dochodzenie i zarzuty popełnienia przestępstwa) oraz postępowania cywilnego (zob. Sekcja 5: Czy mogę ubiegać się o odszkodowanie?). Jeśli jednak w trakcie śledztwa koroner znajdzie dowody wskazujące na to, że ktoś może być winny śmierci, może przekazać te dowody policji lub CPS.

Koronerzy współpracują z urzędnikami biura koronera. Do ich obowiązków należy udzielanie informacji i odpowiedzi na wszelkie pytania dotyczące dochodzenia koronera. Czasami rolę tę pełnią inni pracownicy biura koronera. Osoba kontaktowa z policji może udzielić Ci informacji, jak skontaktować się z biurem koronera.

Dochodzenie przyczyny zgonu

Dochodzenie przyczyny zgonu jest publicznym przesłuchaniem sądowym mającym na celu ustalenie okoliczności śmierci. Dochodzenie raczej się nie odbędzie, jeśli po zakończeniu postępowania karnego koroner uzna, że w jego trakcie wzięto pod uwagę wszystkie istotne dowody. Dochodzenia nie przeprowadza się również, jeśli przyczyny śmierci były naturalne.

Jeśli podjęta zostanie decyzja o rozpoczęciu dochodzenia, odbędzie się ono w sądzie lub innym budynku, np. w ratuszu. Dochodzenie przyczyny zgonu różni się od innych rodzajów przesłuchań sądowych, ponieważ nie ma w nim strony oskarżającej ani obrony.

W niektórych przypadkach dochodzenie może być prowadzone z udziałem ławy przysięgłych. Może to mieć miejsce w niektórych przypadkach dotyczących kwestii bezpieczeństwa publicznego, w tym w przypadkach, w które zaangażowana jest policja (np. jeśli śmiertelny wypadek miał miejsce po pościgu policyjnym).

Przed rozpoczęciem dochodzenia Ty lub reprezentujący Cię adwokat możecie poprosić o kopie wszelkich dokumentów, które zostaną wykorzystane podczas przesłuchania. Może to obejmować dokumentację medyczną, zeznania świadków i ekspertyzy. Czasami koroner decyduje, że całość dokumentu lub jego część nie może zostać udostępniona ze względów prawnych.

W trakcie dochodzenia koroner powinien starać się wyjaśniać wszelkie używane terminy techniczne, aby wszyscy mogli zrozumieć, o czym jest mowa.

Czasami przed dochodzeniem odbywa się przynajmniej jedno przesłuchanie, podczas którego podejmuje się decyzje o tym, co będzie przedmiotem dochodzenia, jakie dokumenty należy przedstawić i kto powinien złożyć zeznania. Nazywa się to „przeoglądem przed dochodzeniem” (pre-inquest review). Ty lub adwokat, z którego usług korzystasz, możecie na życzenie uczestniczyć w przeglądzie przed przesłuchaniem. Masz prawo wyrazić swoją opinię na temat tego, co powinno być przedmiotem dochodzenia, ale ostateczną decyzję podejmuje koroner.

Składanie zeznań w trakcie dochodzenia

Podczas dochodzenia przyczyny zgonu świadkowie są zazwyczaj wzywani do złożenia zeznań. Koroner zadecyduje, kto powinien złożyć zeznania. Świadcami mogą być: policja, personel medyczny, biegli i świadkowie naoczni. W charakterze świadka może również zostać wezwany krewny lub przyjaciel osoby zmarłej. Ty lub Twój adwokat możecie zaproponować koronerowi innych ważnych świadków.

Każdy, kto został lub może zostać oskarżony o popełnienie przestępstwa w związku z Twoją sprawą, może zostać wezwany do udziału w dochodzeniu przyczyny zgonu w charakterze świadka, chociaż ma prawo nie odpowiadać na pytania, które mogą go obciążać.

Czasami nie wzywa się świadków w celu złożenia zeznań. Koroner może skorzystać z dowodów przedstawionych w zeznaniach świadków, ale wezwie świadka tylko wtedy, gdy będzie chciał uzyskać bardziej szczegółowe wyjaśnienia lub zadać pytania.

Członkowie rodziny, którzy zostali poproszeni o złożenie zeznań, zazwyczaj robią to w pierwszej kolejności. Zeznania składa się pod przysięgą. Oznacza to, że przysięga się mówić prawdę na świętą księgę swojej religii, jeśli jest się osobą wierzącą. Można też „potwierdzić” (obiecać), że będzie się mówiło prawdę.

Koroner będzie zadawał Ci pytania i może poprosić Cię o omówienie Twojego pisemnego oświadczenia, jeśli zostało ono złożone. Przesłuchiwać Cię mogą także inne osoby zwane „zainteresowanymi” (interested persons). Może to być inna osoba bliska zmarłemu lub Twój adwokat. Pytania mogą również zadawać Ci członkowie ławy przysięgłych, o ile została ona powołana. Koroner może również zezwolić na zadawanie adwokatowi reprezentującemu osobę oskarżoną pytań o popełnienie przestępstwa związanego z wypadkiem. Wszystkie pytania muszą dotyczyć faktów związanych ze zgonem. Koroner zdecyduje, czy dane pytanie jest istotne.

Kiedy wszyscy skończą zadawać pytania, możesz wrócić na swoje miejsce na sali sądowej i pozostać na nim, aby wysłuchać dalszej części przesłuchania oraz innych świadków, jeśli sobie tego życzysz. Niektóre zeznania mogą zostać odczytane i nie wszyscy świadkowie muszą stawić się osobiście.

Podsumowanie i wnioski koronera

Po wysłuchaniu wszystkich zeznań koroner przedstawi podsumowanie głównych punktów. Nazywa się to podsumowaniem (summing up). Reprezentujący Cię adwokat może zapytać koronera, co prawo mówi o możliwych wnioskach, jakie może wyciągnąć koroner lub ława przysięgłych.

Koroner lub ława przysięgłych, jeśli została powołana, przedstawi swoje wnioski. Powie, kto, gdzie, kiedy i jak zginął. Wydane zostanie prawne orzeczenie o tym, co się wydarzyło, o przyczynie śmierci oraz o ewentualnych ustaleniach, np. jakie fakty przyczyniły się do śmierci.

Koroner lub ława przysięgłych może podać jedną z następujących przyczyn zgonu:

- zabójstwo;
- przypadkowa śmierć lub nieszczęśliwy wypadek;
- wypadek drogowy;
- śmierć naturalna.

Koroner lub ława przysięgłych może wyjaśnić powody wyciągnięcia takiego wniosku. Czasami koroner lub ława przysięgłych może przedstawić dłuższe wyjaśnienie faktów związanych ze śmiercią oraz uzasadnić swoje wnioski. Jest to tzw. opisowe wskazanie przyczyny zgonu (narrative conclusion).

W niektórych przypadkach za przyczynę zgonu może zostać uznany wypadek drogowy lub śmierć naturalna, mimo że ktoś mógł przyczynić się do zgonu. Może to być przykre, lecz mogą mimo to zostać postawione zarzuty karne (zob. str. 55) i nadal można dochodzić roszczeń odszkodowawczych (zob. str. 97).

Raporty mające na celu zapobieganie śmiertelnym wypadkom w przyszłości

Czasami śledztwo prowadzone przez koronera wykazuje, że można zrobić coś, aby zapobiec innym wypadkom ze skutkiem śmiertelnym. Jeśli koroner uzna, że tak właśnie jest, musi sporządzić raport mający na celu zapobieganie śmiertelnym wypadkom w przyszłości (report to prevent future deaths, PFD), w którym przedstawia problemy związane z bezpieczeństwem ruchu drogowego, jakie pojawiły się podczas dochodzenia. Raport ten zostanie przesłany do odpowiedniej organizacji (lub osoby), która będzie mogła podjąć działania w celu rozwiązania tych problemów.

Każdy, kto otrzyma raport PFD, musi odpowiedzieć na piśmie, określając, jakie działania podejmie. Możesz poprosić urzędnika biura koronera, aby poinformował Cię, czy raport PFD jest sporządzany i do kogo zostanie on wysłany.

Jeśli chcesz zapoznać się z raportem PFD i wszelkimi odpowiedziami, możesz zwrócić się do biura koronera lub wejść na stronę www.judiciary.uk i wpisać hasło „PFD reports” (raporty PFD).

Udział w dochodzeniu przyczyny zgonu

Dochodzenie przyczyny zgonu jest przesłuchaniem publicznym i jeśli chcesz, możesz w nim uczestniczyć. Nie musisz brać udziału w dochodzeniu, jeśli nie składasz zeznań. Decyzja należy do Ciebie.

Masz prawo skorzystać z usług przedstawiciela prawnego podczas dochodzenia. Informacje o roli adwokata podczas dochodzenia znajdują się na stronie 89, a informacje o wynajęciu adwokata na stronie 44.

Biuro koronera powinno poinformować Ciebie i innych zainteresowanych (zob. str. 90) o dacie i godzinie dochodzenia oraz o miejscu, w którym się ono odbędzie. Jeśli nie otrzymasz takiej informacji, możesz zwrócić się z pytaniem do biura koronera.

Dla większości osób uczestnictwo w dochodzeniu przyczyny zgonu jest nowym doświadczeniem. Biuro koronera może zorganizować wizytę w sali sądowej przed rozpoczęciem dochodzenia.

Niektóre dowody, np. opisy obrażeń lub zdjęcia przedstawiane podczas dochodzenia, mogą być dla Ciebie przykre. Dowody mogą zawierać informacje osobiste dotyczące stylu życia osoby zmarłej. Jeśli zrobi Ci się przykro podczas dochodzenia, możesz w każdej chwili opuścić salę rozpraw. Jeśli opuścisz dochodzenie, koroner może wyrazić zgodę na odroczenie dochodzenia na krótki czas, aby pozwolić Ci dojść do siebie i nie przegapić żadnej części dochodzenia.

Wszystkie przesłuchania w ramach dochodzenia muszą być nagrywane, a Ty lub Twój adwokat możecie poprosić o dostęp za opłatą do nagrania z przesłuchania. Jeśli nie uczestniczyłeś(-eś) w dochodzeniu, możesz zapytać urzędnika biura koronera, co zawiera nagranie, na wypadek, gdyby coś mogło sprawić Ci przykrość.

Ponieważ dochodzenia są publiczne, może w nich uczestniczyć także osoba, która mogła spowodować wypadek, jej rodzina lub przyjaciele. Dziennikarze mogą uczestniczyć w dochodzeniu, relacjonować jego przebieg i poprosić Cię o rozmowę (zob. str. 49–51). Możesz poprosić rodzinę lub przyjaciół, aby uczestniczyli w dochodzeniu razem z Tobą w celu uzyskania wsparcia. Biuro koronera może poinformować Cię, ile miejsc będzie dostępnych i może być w stanie zarezerwować dla Ciebie miejsca z przodu sali sądowej.

Wyjaśnienie procesu dochodzenia i śledztwa koronera znajduje się w rządowym dokumencie „Przewodnik po pracy koronera” (Guide to Coroner Services). Ten przewodnik określa również standardy, jakich można oczekiwać od biura koronera, oraz wyjaśnia, co zrobić, jeśli uważasz, że standardy te nie zostały spełnione. Możesz przeczytać ten dokument na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Służba wsparcia w dochodzeniu koronera (Coroners’ Courts Support Service) może zapewnić przeszkolonego wolontariusza, który porozmawia z Tobą o tym, co będzie się działo podczas dochodzenia, oraz będzie Ci towarzyszył w sądzie. Aby dowiedzieć się, czy usługa jest dostępna, zadzwoń pod numer **0300 111 2141, wyślij wiadomość e-mail na adres helpline@ccss.org.uk lub wejdź na stronę www.coronerscourtsupportservice.org.uk.**

Twoje zdanie na temat sądownictwa karnego

Jeśli masz uwagi lub zastrzeżenia dotyczące wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, masz prawo je zgłosić. Wyrażanie swoich opinii może także przyczynić się do usprawnienia działania wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych w przyszłości.

Możesz mieć jedną lub kilka kwestii, które chcesz poruszyć w przynajmniej jednej organizacji wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych.

Najpierw ustal, z którą organizacją należy się skontaktować:

- **Policja odpowiada** za kontakty z rodzinami (zob. str. 8) i dochodzenia w sprawach karnych (zob. str. 55).
- **Koronna Służba Prokuratorska (CPS)** jest odpowiedzialna za wnoszenie oskarżeń (zob. str. 60).
- **Służba Jej Królewskiej Mości ds. Sądów i Trybunałów (HMCTS)** jest odpowiedzialna za zapewnienie budynków sądów, obiektów i personelu.
- **Sędziowie i sędziowie pokoju** podejmują decyzje o tym, kiedy i w jaki sposób sprawy są rozpatrywane oraz jakie są ich wyniki. Decyzje te można zaskarżyć wyłącznie w drodze odwołania (zob. str. 82).
- **Za losy skazanego odpowiedzialna** jest Służba Więzienna (zob. str. 84).

Następnym krokiem jest zapoznanie się z zasadami składania skarg obowiązującymi w organizacji, z którą chcesz się skontaktować. W różnych organizacjach obowiązują różne zasady składania skarg, które wyjaśniają, w jaki sposób można się wypowiedzieć. Zasady składania skarg można zazwyczaj znaleźć na stronie internetowej danej organizacji lub poprosić urzędnika pracującego dla tej organizacji o udostępnienie kopii tych zasad.

Zasady składania skarg zazwyczaj wymagają przedstawienia uwag w formie pisemnej. Zasady powinny wyjaśniać, kto i jak szybko udzieli odpowiedzi (zazwyczaj pracownik ds. skarg lub osoba zajmująca się daną sprawą). Osoba, która udzieli odpowiedzi, powinna starać się odnieść do Twoich uwag w satysfakcjonujący Cię sposób. Można również poprosić o spotkanie.

Standard usług świadczonych ofiarom przestępstw wyznaczany jest przez rządowy dokument „Code of practice for victims of crime”, czyli tzw. „Victims' Code”. Dokument dostępny jest na stronie www.brake.org.uk/codes-and-standards.

Niezadowolenie z otrzymanej odpowiedzi

Zasady składania skarg zazwyczaj wyjaśniają, jakie kroki można podjąć, jeśli odpowiedź nie jest satysfakcjonująca. Zwykle obejmuje to umożliwienie przeanalizowania Twoich uwag przez kogoś innego, np. osobę o dłuższym stażu.

W przypadku dalszego niezadowolenia z otrzymanej odpowiedzi zasady składania skarg mogą dać Ci dodatkowe możliwości, np. ponowne rozpatrzenie Twoich uwag przez specjalistyczny zespół lub przez przełożonego organizacji. Istnieje również możliwość rozpatrzenia uwag przez niezależną agencję. Na przykład Niezależny Urząd ds. Postępowania Policji (Independent Office for Police Conduct) rozpatruje skargi na policję.

Kontakt z rządem

Organizacje wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, takie jak policja i CPS, są tworzone i regulowane przez rząd, a odpowiedzialność za nie ponoszą poszczególne departamenty rządowe i ich ministrowie.

Jeśli uważasz, że organizacja wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych nie odpowiedziała na Twoje wątpliwości, a chcesz, aby o Twoich wątpliwościach dowiedział się właściwy minister, masz prawo się z nim skontaktować. Każda organizacja wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych może potwierdzić, któremu ministrowi i departamentowi rządu podlega i jak się z nim skontaktować.

Możesz skontaktować się z ministrem bezpośrednio lub za pośrednictwem lokalnego parlamentarzysty. Parlamentarzysta może również skierować skargę do Parlamentarnego Rzecznika Praw Obywatelskich i Służby Zdrowia (Parliamentary and Health Service Ombudsman), który jest odpowiedzialny za rozpatrywanie skarg dotyczących departamentów rządowych. Więcej informacji można uzyskać na stronie www.ombudsman.org.uk lub pod numerem telefonu 0345 015 4033.

Wykaz organów rządowych odpowiedzialnych za wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych znajduje się w Sekcji 6: Przydatne organizacje.

Jeśli nie wiesz, jak przekazać swoją opinię, lub potrzebujesz pomocy w przygotowaniu tego, co chcesz powiedzieć, zadzwoń do Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych Brake (Brake's National Road Victim Service) pod numer telefonu 0808 8000 401 lub wyślij wiadomość e-mail na adres help@brake.org.uk.

SEKCJA 5

Czy mogę ubiegać się o odszkodowanie?

Czy mogę ubiegać się o odszkodowanie?

Informacje i porady dotyczące ubiegania się o odszkodowanie za wypadek drogowy ze skutkiem śmiertelnym

Czy mogę ubiegać się o odszkodowanie?	97
Zatrudnianie adwokata	98
Opłacanie adwokata	100
Nieuczciwe oferty pomocy	101
Typy odszkodowania	102
Procedury dotyczące roszczeń z tytułu wypadków śmiertelnych z udziałem pojazdów silnikowych	103

Czy mogę ubiegać się o odszkodowanie?

Osoby, które straciły kogoś bliskiego w wypadku samochodowym, nie otrzymują odszkodowania automatycznie. Odszkodowanie można jednak często uzyskać na drodze postępowania cywilnego prowadzonego przez poinstruowanego adwokata.

Aby odszkodowanie zostało przyznane, prawo cywilne wymaga, aby ktoś (zazwyczaj kierowca w przypadku wypadku drogowego ze skutkiem śmiertelnym) został uznany przynajmniej za częściowo odpowiedzialnego za zgon. Czasami przyznanie odszkodowania jest możliwe, nawet jeśli nikt nie został oskarżony o popełnienie przestępstwa ani skazany za jego popełnienie.

Odszkodowanie jest wówczas zazwyczaj wypłacane przez firmę ubezpieczeniową osoby odpowiedzialnej za wypadek. Jeśli osoba ta nie była ubezpieczona lub nie można jej znaleźć, roszczeniami zajmie się organizacja zwana Biurem Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Motor Insurers' Bureau). (Więcej informacji znajdziesz na stronie www.mib.org.uk)

Odszkodowanie może zostać przyznane za różne szkody (zob. str. 100 i 101). Wysokość przyznawanego odszkodowania jest zazwyczaj ustalana w drodze negocjacji, ale czasami przez sąd (zob. str. 104).

Odpowiednio wykwalifikowany i doświadczony adwokat może doradzić, czy przysługuje Ci roszczenie o odszkodowanie, dochodzić roszczenia w Twoim imieniu i upewnić się, że otrzymasz należne Ci odszkodowanie.

Doświadczony adwokat będzie mógł nie tylko doradzić w sprawie roszczenia o odszkodowanie, ale także pomóc w innych sprawach, takich jak:

- ubieganie się o świadczenia rządowe, które Ci przysługują;
- przygotowanie oświadczenia ofiary;
- reprezentowanie Cię podczas dochodzenia przyczyny zgonu (zob. str. 89).

Adwokat powinien również wspierać Ciebie i Twoją rodzinę w trakcie postępowania karnego.

Zlecenie adwokatowi dochodzenia roszczeń odszkodowawczych

Zaleca się skorzystanie z usług adwokata, który specjalizuje się w sprawach dotyczących obrażeń śmiertelnych i który jest uprawniony do praktykowania prawa w kraju, który ma jurysdykcję.

Adwokat, z którego usług zamierzasz skorzystać, powinien na początku zgodzić się na bezpłatne spotkanie z Tobą. Warto spotkać się z więcej niż jednym adwokatem, aby mieć pewność, że wybierzesz najbardziej odpowiednią osobę.

Poniższe organizacje udostępniają listy adwokatów specjalizujących się w sprawach dotyczących obrażeń śmiertelnych:

- **The Association of Personal Injury Lawyers (APIL)**
Zadzwoń pod numer telefonu 0115 943 5400 lub odwiedź stronę www.apil.org.uk
- **The Motor Accident Solicitors Society (MASS)**
Zadzwoń pod numer telefonu 0117 925 9604 lub odwiedź stronę www.mass.org.uk

Oto kilka pytań, które mogą ułatwić Ci podjęcie decyzji o wyborze adwokata:

- Czy uważa pan(i), że mam mocne podstawy do roszczenia i czy jest pan(i) gotów/gotowa podjąć się prowadzenia mojej sprawy?
- Czy ma pan(i) uprawnienia do wykonywania zawodu w kraju, w którym doszło do wypadku?
- Jakie ma pan(i) doświadczenie w prowadzeniu podobnych spraw? Czy może mi pan(i) podać przykłady i wyniki tych spraw?
- Ile podobnych spraw prowadził(a) pan(i) w ciągu ostatnich pięciu lat?
- Jakie ma pan(i) kompetencje w związku z moją sprawą?
- Jakie opłaty pan(i) pobiera?
- Jakich ustaleń można dokonać w związku z uiszczeniem tych opłat?
- Czy otrzymane przeze mnie odszkodowanie zostanie pomniejszone o koszty obsługi prawnej?
- Czy w przypadku przegranej będę musiał(a) ponieść koszty sądowe, a jeśli tak, w jakiej wysokości?

- Czy w przypadku wygranej będę musiał(a) zapłacić opłatę za wygraną sprawę, a jeśli tak, w jakiej wysokości?
- Czy zajmie się pan(i) moją sprawą samodzielnie, czy też zaangażuje w nią współpracowników?
- Jeśli zaangażuje pan(i) współpracowników, w jakim stopniu będą oni zaangażowani, a jeśli w dużym, czy mogę się z nimi spotkać już teraz?
- Jak będziemy się komunikować w trakcie procesu? Czy będzie pan(i) w stanie regularnie wyjaśniać mi pewne kwestie i odpowiadać na moje pytania podczas spotkań, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub telefonu?
- Czy należy pan(i) do APIL lub MASS?

Ważne jest podpisanie z adwokatem umowy, którą dogłębnie rozumiesz i uważasz za uczciwą.

Warto również prowadzić notatki z rozmów z adwokatem i przechowywać kopie korespondencji, aby móc śledzić etapy swojego roszczenia.

Nie należy zwlekać z konsultacją z adwokatem. Jeśli masz duże szanse na uzyskanie odszkodowania, wybrany przez Ciebie adwokat będzie chciał jak najszybciej zająć się Twoją sprawą. Zebranie dowodów na poparcie sprawy może być czasochłonne, a im wcześniej zatrudni się adwokata, tym szybciej będzie można uzyskać odszkodowanie.

Większość roszczeń należy złożyć w ciągu trzech lat od daty zgonu, choć czasami musi to nastąpić w ciągu dwóch lat. Jeśli wypadek miał miejsce za granicą, terminy zgłaszania roszczeń mogą być krótsze i wynosić jeden rok lub mniej.

Twój adwokat może również złożyć wniosek o wypłatę płatności tymczasowych (Interim Payments, zob. str. 104) przed ostatecznym rozstrzygnięciem sprawy.

Lista kancelarii prawnych, które specjalizują się w sprawach związanych z obrażeniami śmiertelnymi i podpisały Kodeks Postępowania Prawników Brake (Brake's Solicitor Code of Conduct) dotyczący wspierania osób poszkodowanych w wypadkach drogowych, znajduje się na stronie 116.

Opłacanie adwokata

Istnieją różne sposoby finansowania roszczeń odszkodowawczych i należy porozmawiać z adwokatem o dostępnych opcjach. Upewnij się, że wiesz dokładnie, za co trzeba będzie zapłacić w przypadku wygrania lub przegrania sprawy.

Niektóre osoby płacą adwokatowi na bieżąco, ponieważ mają na to środki finansowe lub posiadają polisę ubezpieczeniową, która pokrywa koszty i wydatki prawne. Adwokat może pomóc w sprawdzeniu polisy ubezpieczeniowej, aby dowiedzieć się, czy koszty obsługi prawnej są pokrywane. Niektóre polisy ubezpieczeniowe mają limit kwoty na pokrycie kosztów prawnych. Porozmawiaj z adwokatem o tym, co się stanie, gdy limit ten zostanie osiągnięty.

Zazwyczaj możliwe jest zapłacenie adwokatowi po zakończeniu sprawy. Jeśli wygrasz sprawę, osoba, od której domagasz się odszkodowania, prawdopodobnie będzie musiała pokryć część Twoich kosztów prawnych.

Wiele osób nie ma środków na opłacenie adwokata, który będzie dochodził roszczeń w ich imieniu. Powinna jednak istnieć możliwość porozumienia z adwokatem, dzięki czemu nie będziesz musieć nic płacić, nawet jeśli przegrasz sprawę.

W zależności od umowy podpisanej z adwokatem, możesz również mieć obowiązek zapłacenia adwokatowi dodatkowych opłat z odszkodowania, np. opłaty za wygraną sprawę.

Istnieją złożone przepisy regulujące sposób wynagradzania adwokatów w sprawach o odszkodowanie. Ważne jest, aby od początku rozumieć, w jaki sposób Twój adwokat zamierza pokryć koszty Twojego roszczenia, oraz mieć świadomość wszelkich opłat, za które możesz ponosić osobistą odpowiedzialność w dowolnym momencie i w przypadku wygrania lub przegrania sprawy.

Nie podpisuj umowy, na podstawie której adwokat w przypadku wygrania sprawy będzie bezzasadnie pobierać dużą część odszkodowania. Należy również chronić się przed koniecznością poniesienia wysokich kosztów prawnych w przypadku przegrania sprawy.

Nieuczciwe oferty pomocy

Osoba zwana rzeczoznawcą ds. odszkodowań (claims assessor), firma zajmująca się odszkodowaniami lub firma zarządzająca odszkodowaniami (claims management company, CMC) może zaferować dochodzenie odszkodowania w Twoim imieniu, zazwyczaj na zasadzie „nie wygrasz, nie zapłacisz”. Nie są to adwokaci zajmujący się sprawami dotyczącymi obrażeń cielesnych, nie posiadają kwalifikacji ani nie podlegają regulacjom prawnym odpowiadającym standardom adwokatów.

Może się również zdarzyć, że skontaktuje się z Tobą osoba reprezentująca firmę ubezpieczeniową kierowcy, od którego chcesz dochodzić roszczenia, i zaproponuje Ci bezpośrednie i szybkie załatwienie sprawy, bez konieczności korzystania z usług adwokata.

Nie przyjmuj takich ofert pomocy. Jeśli to zrobisz, nie będzie Cię reprezentować niezależny i odpowiednio wykwalifikowany adwokat i możesz otrzymać znacznie niższe odszkodowanie niż to, które Ci się należy.

Złożenie skargi lub zmiana adwokata

Jeśli na jakimkolwiek etapie będziesz niezadowolona(-y) z usług świadczonych przez adwokata, możesz poprosić w jego kancelarii o rozmowę z osobą odpowiedzialną za opiekę nad klientami. Osoba ta jest często nazywana „partnerem ds. skarg” (complaints partner).

Jeśli nadal będziesz nieusatysfakcjonowana(-y), może być możliwa zmiana adwokata. Możesz złożyć skargę na adwokata specjalizującego się w obrażeniach cielesnych do rzecznika praw obywatelskich ds. usług prawnych (Legal Ombudsman). Zadzwoń pod numer 0300 555 0333 lub odwiedź stronę www.legalombudsman.org.uk.

Typy odszkodowania

Poniżej podajemy niektóre typy odszkodowań. Adwokat może doradzić Ci złożenie jednego, kilku lub żadnego z tych roszczeń. Wszystkie roszczenia są uzależnione od ustalenia odpowiedzialności (lub winy).

1. Odszkodowanie z tytułu zależności finansowej

W pewnych okolicznościach osoby, które były finansowo zależne (lub które spodziewały się, że będą finansowo zależne) od osoby zmarłej, mogą ubiegać się o odszkodowanie za utratę tego wsparcia. Nazywa się to odszkodowaniem z tytułu zależności finansowej (financial dependency claim). Kwota, o którą można się ubiegać, nie jest określona. Zależy ona od wysokości wsparcia udzielanego przez osobę, która zmarła, oraz od tego, w jaki sposób wsparcie to byłoby kontynuowane w przyszłości.

Odszkodowanie z tytułu zależności finansowej często obejmuje roszczenie z tytułu utraty dochodu lub utraty usług świadczonych przez osobę zmarłą, takich jak opieka nad dziećmi, naprawy lub inne prace domowe.

Jeśli składasz wniosek o odszkodowanie z tytułu zależności finansowej dla siebie lub w imieniu innej osoby, np. dziecka, adwokat pomoże Ci rozważyć wszystkie straty i ustalić, o ile łącznie możesz się ubiegać. W celu udowodnienia roszczeń z tytułu zależności finansowej mogą być wymagane dowody, w tym dokumentacja dotycząca dochodów i zatrudnienia.

2. Świadczenie z tytułu śmierci

Niektóre osoby mogą być uprawnione do otrzymania stałego, ustawowego świadczenia z tytułu śmierci, które obecnie wynosi 15 120 GBP. Świadczenie to przysługuje wyłącznie małżonkowi, partnerowi cywilnemu lub konkubentowi zmarłej osoby lub rodzicom zmarłego dziecka w wieku poniżej 18 lat. Adwokat może udzielić informacji, czy kwalifikujesz się do otrzymania tego świadczenia.

3. Odszkodowanie z tytułu szkód psychicznych

Możesz mieć możliwość ubiegania się o odszkodowanie za szkody psychiczne doznane w wyniku utraty bliskiej osoby. Istnieją ścisłe kryteria dotyczące osób, które mogą ubiegać się o to odszkodowanie. Jeśli nie spełniasz tych kryteriów, możesz nie mieć prawa do tego roszczenia, nawet w przypadku znacznego urazu psychicznego.

4. Odszkodowanie z tytułu cierpienia osoby, która zmarła

Jeśli zgon nastąpił po pewnym czasie, może być możliwe dochodzenie odszkodowania za ból i cierpienie. Kwota, o którą można się ubiegać, zależy od czasu, przez jaki dana osoba cierpiała, oraz zakresu jej świadomości lub cierpienia.

5. Koszty pochówku lub kremacji

Możliwe jest dochodzenie roszczeń z tytułu kosztów pogrzebu (pochówku lub kremacji) oraz kosztów towarzyszących, takich jak postawienie nagrobka. Należy zachować wszystkie rachunki.

6. Odszkodowanie z tytułu obrażeń

Jeśli Ty lub ktoś z Twoich bliskich doznał obrażeń w wypadku, ważne jest, aby dowiedzieć się, czy możesz dochodzić roszczeń z tytułu odniesionych obrażeń i wynikających z nich strat. Porad udzieli Ci adwokat.

Przygotowywanie i negocjowanie roszczeń

Adwokat przygotowuje wniosek o odszkodowanie, zbierając dowody, takie jak zaświadczenie o zarobkach osoby, która zmarła.

Po przygotowaniu roszczenia adwokat skontaktuje się z firmą ubezpieczeniową osoby, przeciwko której składasz roszczenie (zwaną „stroną przeciwną”). Jeśli strona przeciwna przyzna się do odpowiedzialności, Twój adwokat rozpocznie negocjacje z nią w celu ustalenia wysokości odszkodowania.

Strona przeciwna może próbować argumentować, że roszczenie jest zbyt wysokie. Na przykład, jeśli dochodzisz roszczenia z tytułu zależności finansowej, strona przeciwna może argumentować, że osoba, która zmarła, nie zarobiłaby w przyszłości tyle, ile twierdzi Twój adwokat. Negocjacje mogą trwać długo, ale większość roszczeń, w których ktoś przyznał się do odpowiedzialności, jest rozstrzygana w drodze negocjacji bez konieczności wchodzenia na drogę sądową.

Świadomość, że prawnicy i firmy ubezpieczeniowe negocjują wartość szkody, może być niepokojąca, zwłaszcza jeśli rozstrzygnięcie sprawy wymaga czasu. Poproś adwokata, aby regularnie informował Cię o postępach w sprawie.

Oferty składane w trakcie negocjacji

Zarówno Twój adwokat, jak i strona przeciwna mogą złożyć ofertę odszkodowania w trakcie negocjacji. Oferty można składać przez telefon, podczas spotkania, listownie lub pocztą elektroniczną. Niektóre oferty są składane bez przyjęcia odpowiedzialności.

Każda ze stron ma prawo do przyjęcia lub odrzucenia oferty. Adwokat powinien poinformować Cię o każdej otrzymanej ofercie, o ryzyku związanym z jej przyjęciem lub odrzuceniem oraz pomóc Ci w podjęciu decyzji. Należy poważnie rozważyć wszystkie oferty.

Jeśli dochodzenie roszczeń może potrwać jakiś czas, możliwe jest otrzymanie wcześniejszej częściowej wypłaty, zwanej płatnością tymczasową (Interim Payment), która pomoże pokryć koszty, takie jak wydatki związane z pogrzebem. Może to być pomocne w przypadku trudności finansowych związanych z utratą bliskiej osoby.

Wchodzenie na drogę sądową

Jeśli nie uda się uzgodnić odszkodowania w drodze negocjacji lub jeśli nikt nie przyzna się do odpowiedzialności, adwokat może wszcząć postępowanie sądowe przeciwko stronie przeciwnej.

Nawet po rozpoczęciu postępowania sądowego adwokat prawdopodobnie będzie nadal próbował negocjować ugodę ze stroną przeciwną.

Strona przeciwna może złożyć akceptowalną ofertę tuż przed rozpatrzeniem sprawy w sądzie.

Jeśli nie uda się osiągnąć porozumienia, Twój wniosek zostanie rozpatrzony przez sędziego w sądzie rejonowym lub w sądzie najwyższym.

Sukces w sądzie nie jest gwarantowany. Nie można z góry przesądzać o decyzji sędziego. Rozpatrywanie spraw sądowych może również trwać długo.

Ugody w sprawach wnoszonych w imieniu dzieci poniżej 18. roku życia muszą zostać zatwierdzone przez sąd. W większości przypadków pieniądze przyznane dzieciom są przechowywane i zarządzane przez sąd na specjalnym koncie do czasu ukończenia przez dziecko 18. roku życia.

SEKCJA 6

Przydatne organizacje

Przydatne organizacje

Tutaj znajdziesz informacje o organizacjach, które mogą udzielić Ci pomocy po wypadku drogowym. Są to m.in.:

- Organizacje wspierające osoby poszkodowane w wypadkach drogowych
- Organizacje wspierające ofiary przestępstw
- Organizacje wspierające osoby, które straciły kogoś bliskiego z dowolnego powodu
- Organizacje prowadzące kampanie na rzecz bezpieczeństwa na drogach
- Organy rządowe odpowiedzialne za wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych i bezpieczeństwo drogowe
- Reprezentujący Cię politycy

Z tymi organizacjami można skontaktować się bezpośrednio, korzystając z podanych danych kontaktowych.

Krajowe Biuro Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych Brake (Brake's National Road Victim Service) może pomóc w uzyskaniu potrzebnej pomocy od osób i służb w Twojej społeczności. Zadzwoń pod numer telefonu **0808 8000 401** lub wyślij wiadomość e-mail na adres **help@brake.org.uk**.

Więcej organizacji podanych jest na stronie **www.brake.org.uk/orgs**.

Lista kancelarii prawnych, które specjalizują się w sprawach związanych z obrażeniami śmiertelnymi, znajduje się na stronie 116.

Organizacje wspierające osoby poszkodowane w wypadkach drogowych

Brake i Krajowe Biuro Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych

www.brake.org.uk

Brake to organizacja charytatywna działająca na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego, współpracująca ze społecznościami i organizacjami w całej Wielkiej Brytanii w celu powstrzymania tragedii, jaką są wypadki drogowe ze skutkiem śmiertelnym lub z obrażeniami cielesnymi. Chcemy uczynić ulice i społeczności bezpieczniejszymi dla wszystkich oraz wspierać osoby pogrążone w żałobie i ciężko ranne na skutek wypadku drogowego.

Krajowe Biuro Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych Brake (Brake's National Road Victim Service) świadczy bezpłatne, poufne i specjalistyczne usługi dla wszystkich osób, które straciły bliskich lub odniosły poważne obrażenia w wypadku drogowym, a także dla osób wspierających ofiary wypadków drogowych. Organizacja zapewnia wsparcie emocjonalne i praktyczne, udostępnia informacje oraz daje dostęp do lokalnych usług wsparcia i pomocy prawnej. Osoby wyznaczone do prowadzenia spraw mogą również występować w Twoim imieniu w urzędach, aby mieć pewność, że Twój głos zostanie wysłuchany, a także mogą skontaktować Cię z osobami, które również straciły bliskich w wypadku drogowym.

Skontaktuj się z Krajowym Biurem Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych pod numerem telefonu **0808 8000 401** (pon.–pt. 10:00–16:00) lub wyślij wiadomość e-mail na adres help@brake.org.uk.

Ponadto organizacja Brake:

- prowadzi kampanie na rzecz wprowadzania zasad i prowadzenia inwestycji opartych na dowodach naukowych, aby umożliwić wszystkim dostęp do bezpiecznego ruchu drogowego;
- współpracuje ze szkołami, rodzinami, społecznościami i firmami, aby promować bezpieczeństwo na drogach i podnosić świadomość na temat kluczowych kwestii związanych z bezpieczeństwem ruchu drogowego;
- koordynuje Tydzień Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego (Road Safety Week), największą w Wielkiej Brytanii coroczną kampanię na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- pomaga organizacjom zatrudniającym osoby prowadzące pojazdy służbowe w zarządzaniu ryzykiem drogowym związanym z pracą;
- wspiera specjalistów pracujących z osobami poszkodowanymi w wypadkach drogowych.

RoadPeace

www.roadpeace.org

RoadPeace zapewnia wsparcie i dostęp do informacji osobom pogrążonym w żałobie lub ciężko rannym na skutek wypadku drogowego. Organizacja oferuje wsparcie poprzez infolinię, psychoterapię „przyjacielską”, programy wsparcia dla osób dotkniętych traumą, sieć grup lokalnych oraz działania upamiętniające, w tym stawianie przydrożnych tablic „Remember Me”.

RoadPeace dysponuje obszernym zbiorem poradników prawnych dotyczących wypadków, które mogą pomóc rodzinom w poruszaniu się po systemie sądownictwa karnego, a panel prawny udziela porad dotyczących odszkodowań cywilnych. Organizacja ta prowadzi również kampanie na rzecz zwiększenia praw poszkodowanych i poprawy reakcji systemu sądownictwa karnego na zagrożenia na drogach, a także działa na rzecz nadania większego priorytetu ograniczeniu liczby wypadków.

Infolinia: 0845 4500 355 (pon.–pt. 9:00–17:00). E-mail: helpline@roadpeace.org.
Biuro: 020 7733 1603. E-mail: info@roadpeace.org

SCARD (Wsparcie i opieka dla poszkodowanych i osób, które straciły kogoś bliskiego w wypadku drogowym) oraz CADD (Kampania przeciw pijanym kierowcom)

www.scard.org.uk

www.cadd.org.uk

Organizacje charytatywne SCARD i CADD współpracują ze sobą w celu zapewnienia emocjonalnego i praktycznego wsparcia osobom, które straciły kogoś bliskiego w wypadku drogowym, oraz zwrócenia uwagi na niebezpieczeństwa związane z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Organizacje oferują praktyczną, prawną i emocjonalną pomoc osobom, które straciły kogoś bliskiego, lub poszkodowanym w wypadkach drogowych.

Infolinia: 0345 123 5542 (codziennie 9:00–21:00, w tym w święta państwowe)
Biuro: 01924 562252. E-mail: info@scard.org.uk

Coroners' Courts Support Service

www.coronerscourtsupportservice.org.uk

Służba wsparcia w dochodzeniu koronera (Coroners' Courts Support Service) oferuje emocjonalne i praktyczne wsparcie podczas dochodzenia przyczyny zgonu dla osób, które straciły kogoś bliskiego. Przeszkoleni wolontariusze mogą udzielić wskazówek dotyczących procedur obowiązujących w sądzie.

Telefon: 0300 111 2141 (pon.–pt. 9:00–19:00; sob. 9:00–14:00).
E-mail: helpline@ccss.org.uk.

Organizacje wspierające ofiary przestępstw

Victim Support

www.victimsupport.org.uk

Victim Support to organizacja charytatywna, która wspiera osoby dotknięte przestępczością i traumatycznymi wydarzeniami w Anglii i Walii. Przeszkoleni pracownicy i wolontariusze udzielają informacji i porad, oferują pomoc emocjonalną i praktyczną, rzecznictwo oraz pomoc w poruszaniu się po systemie wymiaru sprawiedliwości.

Bezpłatna infolinia: 08 08 16 89 111 (24/7)

Citizens Advice Witness Service

www.citizensadvice.org.uk/witness

Bezpłatne i niezależne wsparcie dla świadków oskarżenia i obrony we wszystkich sądach karnych w Anglii i Walii.

Przeszkoleni wolontariusze udzielają praktycznych informacji na temat procesu, a także dają wsparcie emocjonalne, dzięki czemu świadkowie czują się pewniej podczas składania zeznań.

Telefon: 0300 332 1000

London Victim and Witness Service

www.londonvws.org.uk

London Victims and Witness Service (LVWS) wspiera ofiary i świadków przestępstw w Londynie. Organizacja ta zapewnia wsparcie dla dorosłych ofiar przestępstw, dostęp do sprawiedliwości naprawczej oraz wsparcie dla świadków, którzy stawiają się w sądzie.

Telefon: 0808 16 89 291

Organizacje wspierające osoby, które straciły kogoś bliskiego z dowolnego powodu

Citizens Advice

W lokalnym biurze Citizens Advice można uzyskać bezpłatną, bezstronną i poufną poradę, w tym w sprawach finansowych i prawnych.

Aby znaleźć lokalne biuro, wejdź na stronę www.citizensadvice.org.uk.

Cruse Bereavement Care

Zadzwoń pod numer [0808 808 1677](tel:08088081677) lub odwiedź stronę www.cruse.org.uk

Informacje dla dzieci i młodzieży można znaleźć na stronie www.hopeagain.org.uk.

Samaritans

Organizacja Samaritans prowadzi całodobową infolinię dla osób potrzebujących pomocy. Zadzwoń pod numer [116 123](tel:116123) lub odwiedź stronę www.samaritans.org

Quaker Social Action

Organizacja Quaker Social Action udziela praktycznego wsparcia osobom zmagającym się z kosztami pogrzebu. Zadzwoń pod numer [020 8983 5055](tel:02089835055), wyślij wiadomość e-mail na adres downtoearth@qsa.org.uk lub odwiedź stronę quakersocialaction.org.uk.

W przypadku śmierci partnera:

WAY (Widowed and Young)

Organizacja WAY oferuje sieć wzajemnego wsparcia dla osób, które straciły partnera przed 51. rokiem życia.

www.widowedandyoung.org.uk

W przypadku śmierci dziecka lub krewnego dziecka:

Child Bereavement UK

Zadzwoń pod numer 0800 02 888 40 lub odwiedź stronę www.childbereavementuk.org

Child Death Helpline

Zadzwoń pod numer 0800 282 986 lub 0808 800 6019, jeśli dzwonisz z telefonu komórkowego, lub odwiedź stronę www.childdeathhelpline.org.uk

The Compassionate Friends

Zadzwoń pod numer 0345 123 2304 (pon.–pt. 9:30–16:30), wyślij wiadomość e-mail na adres helpline@icf.org.uk lub odwiedź stronę www.childdeathhelpline.org.uk

Care for the Family

Zadzwoń pod numer 029 2081 0800 lub odwiedź stronę www.careforthefamily.org.uk

Winston's Wish

Zadzwoń pod numer 08088 020 021 lub odwiedź stronę www.winstonswish.org

Stowarzyszenia zrzeszające zakłady pogrzebowe

Następujące stowarzyszenia udostępniają listy zakładów pogrzebowych, które przestrzegają kodeksu postępowania.

National Association of Funeral Directors (Krajowe Stowarzyszenie Zakładów Pogrzebowych)

Zadzwoń pod numer 0121 711 1343 lub odwiedź stronę www.nafd.org.uk

National Association of Funeral Directors (Krajowe Stowarzyszenie Zakładów Pogrzebowych)

Zadzwoń pod numer 0121 711 1343 lub odwiedź stronę www.nafd.org.uk

National Society of Allied and Independent Funeral Directors (Krajowe Stowarzyszenie Zrzeszonych i Niezależnych Zakładów Pogrzebowych)

Zadzwoń pod numer 0345 230 6777 lub 01279 726 777 lub odwiedź stronę www.saif.org.uk

The Good Funeral Guide

Zadzwoń pod numer 07557 684 515 lub odwiedź stronę www.goodfuneralguide.co.uk

Fair Funerals Campaign

Zadzwoń pod numer 0208 983 5030 lub odwiedź stronę www.fairfuneralscampaign.org.uk

Organizacje prowadzące kampanie na rzecz bezpieczeństwa na drogach

RoSPA (Royal Society for the Prevention of Accidents)

www.rospace.com

Dział bezpieczeństwa drogowego Królewskiego Towarzystwa Zapobiegania Wypadkom (RoSPA) podnosi świadomość na temat przyczyn wypadków drogowych i promuje środki, które pomagają im zapobiegać. Ta organizacja charytatywna nie świadczy usług wsparcia dla ofiar wypadków drogowych.

Zadzwoń pod numer telefonu 0121 248 2000 lub wyślij wiadomość e-mail na adres help@rospace.com

Campaign for Better Transport

www.bettertransport.org.uk

Kampania na rzecz lepszego transportu promuje zrównoważony transport publiczny.

Living Streets

www.livingstreets.org.uk

Organizacja ta promuje bezpieczeństwo i dostępność dróg dla pieszych.

Sustrans

www.sustrans.org.uk

Organizacja ta ma na celu ułatwianie przemieszczania się pieszo i rowerem poprzez tworzenie przestrzeni przyjaznych dla pieszych i rowerzystów, wspieranie społeczności, które mają możliwość chodzenia pieszo, jeżdżenia rowerem, hulajnogą itp. oraz współpracę z decydentami w celu tworzenia zasad, ułatwiających te środki transportu.

BUSK

www.busk-uk.co.uk

BUSK współpracuje z branżą minibusów i autokarów oraz innymi podmiotami świadczącymi usługi przewozu osób, aby promować bezpieczne podróże dla wszystkich pasażerów. Ta organizacja charytatywna specjalizuje się w przewozach dzieci z domu do szkoły, wycieczkach szkolnych w Wielkiej Brytanii oraz za granicę. BUSK świadczy bezpłatne usługi dla rodziców i szkół oraz prowadzi niezależny system przyznawania gwiazdek dla branży autokarowej w oparciu o bezpieczeństwo i zgodność z przepisami.

Zadzwoń pod numer telefonu 01495 981 185 lub wyślij wiadomość e-mail na adres: buskuk@btinternet.com

Organy rządowe odpowiedzialne za wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych

Koronna Służba Prokuratorska

Koronna Służba Prokuratorska (Crown Prosecution Service, CPS) jest główną instytucją odpowiedzialną za prowadzenie postępowań karnych, w których dochodzenie prowadziła policja w Anglii i Walii. Pracuje ona z biur regionalnych.

Dane kontaktowe lokalnego biura CPS można znaleźć na stronie www.cps.gov.uk.

Ministerstwo Sprawiedliwości (Ministry of Justice, MoJ)

www.gov.uk/moj

Ministerstwo Sprawiedliwości (MoJ) odpowiada za:

- sądy,
- zakłady karne,
- służbę kuratorską,
- młodzieżowe ośrodki resocjalizacji.

Ministerstwo Sprawiedliwości współpracuje z innymi departamentami i agencjami rządowymi.

Służba Więzienna i Kuratorska Jej Królewskiej Mości (HM Prison and Probation Service)

www.gov.uk/hmpps

Służba Więzienna i Kuratorska wykonuje wyroki sądowe w aresztach i zakładach karnych oraz resocjalizuje osoby pozostające pod jej opieką poprzez edukację i zatrudnienie.

Służby Jej Królewskiej Mości ds. Sądów i Trybunałów (Her Majesty's Courts and Tribunal Service)

www.gov.uk/hmcts

Służby Jej Królewskiej Mości ds. Sądów i Trybunałów (Her Majesty's Courts and Tribunal Service) odpowiadają za administrację sądów karnych, cywilnych i rodzinnych oraz trybunałów w Anglii i Walii.

Organy rządowe odpowiedzialne za bezpieczeństwo drogowe

Wymienione poniżej instytucje rządowe są odpowiedzialne za regulacje prawne i edukację w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego. W sprawach związanych z bezpieczeństwem ruchu drogowego można kontaktować się bezpośrednio z odpowiednią organizacją.

Departament Transportu

www.gov.uk/dft

Departament Transportu jest odpowiedzialny za wiele obszarów polityki bezpieczeństwa drogowego, od ustalania dopuszczalnej ilości promili u kierowców po kampanie telewizyjne na rzecz bezpieczeństwa drogowego. Departament Transportu zleca również badania na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Pracami w zakresie bezpieczeństwa drogowego kieruje minister ds. bezpieczeństwa drogowego.

Rząd Walii

www.gov.wales/transport

Rząd Walii jest odpowiedzialny za niektóre aspekty transportu i bezpieczeństwa drogowego w Walii, w tym za utrzymanie autostrad i głównych dróg krajowych.

Highways England

www.gov.uk/government/organisations/highways-england

Highways England to agencja odpowiedzialna za eksploatację, utrzymanie i ulepszanie wszystkich autostrad i głównych dróg w Anglii.

Władze lokalne

www.gov.uk/government/organisations/highways-england

Władze lokalne są odpowiedzialne za drogi lokalne inne niż autostrady i główne drogi krajowe. Inżynierowie autostradowi władz lokalnych nadzorują projektowanie, naprawę, oznakowanie i ograniczenia prędkości na drogach lokalnych. Urzędnicy władz lokalnych ds. bezpieczeństwa ruchu drogowego prowadzą szkolenia dla dzieci w zakresie poruszania się pieszo i rowerem, zarządzają patrolami na przejściach dla pieszych przy szkołach oraz prowadzą lokalne kampanie informacyjne. Aby uzyskać więcej informacji, skontaktuj się z władzami lokalnymi.

Aby znaleźć dane kontaktowe swoich władz lokalnych w Anglii, wejdź na stronę www.gov.uk/find-local-council

Aby znaleźć dane kontaktowe swoich władz lokalnych w Walii, wejdź na stronę www.gov.wales/find-your-local-authority

Agencja Rejestracji Kierowców i Pojazdów (Driver and Vehicle Licensing Agency)

www.gov.uk/dvla

Agencja Rejestracji Kierowców i Pojazdów (DVLA) odpowiada za wydawanie praw jazdy i rejestrację kierowców i pojazdów oraz pobiera podatek akcyzowy od pojazdów.

Agencja Standaryzacji Kierowców i Pojazdów (Driver and Vehicle Standards Agency)

www.gov.uk/dvsa

Agencja Standaryzacji Kierowców i Pojazdów (DVSA) jest odpowiedzialna za coroczne badania pojazdów i kontrole przestrzegania standardów konserwacji samochodów ciężarowych, autobusów i autokarów oraz ich zgodności z przepisami, w tym dotyczącymi czasu pracy kierowców. Jest również odpowiedzialna za egzaminy na prawo jazdy i promowanie zasad ruchu drogowego, takich jak kodeks drogowy.

Komisarze drogowi

Komisarze drogowi to urzędnicy mianowani na szczeblu regionalnym, odpowiedzialni za wydawanie licencji firmom prowadzącym działalność w zakresie obsługi samochodów ciężarowych, autobusów i autokarów. Komisarze drogowi mają uprawnienia do wydawania i odbierania licencji operatora.

Aby znaleźć lokalnego komisarza drogowego, odwiedź stronę www.gov.uk/traffic-commissioners.

Reprezentujący Cię politycy

Lokalny radny

Jeśli masz obawy dotyczące konkretnego problemu z ruchem drogowym, lokalny radny może być w stanie Ci pomóc. Dane kontaktowe można uzyskać, dzwoniąc do władz lokalnych (patrz wyżej).

Parlamentarzyst(k)a (Member of Parliament, MP)

Zadaniem parlamentarzysty(-ki) jest reprezentowanie Twoich interesów w parlamencie. Możesz napisać do niego/niej lub spotkać się z nim/nią, aby omówić dowolny aspekt sprawy, który Twoim zdaniem mógłby zostać przez niego/nią podjęty.

Aby znaleźć nazwisko parlamentarzysty(-ki), wejdź na stronę members.parliament.uk/FindYourMP.

Na stronie www.theyworkforyou.com można dowiedzieć się, kto Cię reprezentuje, jak głosuje i co mówi w debatach.

Możesz napisać do parlamentarzysty(-ki) na adres: House of Commons, London, SW1A 0AA.

Możesz również zadzwonić pod bezpłatny numer telefonu 0800 112 4272 lub wysłać wiadomość e-mail na adres hcenquiries@parliament.uk.

Członek/członkini Parlamentu Walijskiego

Jeśli mieszkasz w Walii, członek/członkini Parlamentu Walijskiego może być w stanie Ci pomóc. Dane kontaktowe członków Parlamentu Walijskiego można znaleźć na stronie senedd.wales/find-a-member-of-the-senedd.

Krajowe Biuro Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych Brake (Brake's National Road Victim Service) może pomóc w uzyskaniu potrzebnej pomocy od osób i służb w Twojej społeczności. Zadzwoń pod numer telefonu 0808 8000 401 lub wyślij wiadomość e-mail na adres help@brake.org.uk.

Więcej organizacji podanych jest na stronie www.brake.org.uk/orgs.

Katalog adwokatów

Kancelarie adwokackie wymienione w tym katalogu specjalizują się w sprawach dotyczących obrażeń śmiertelnych.

Wszystkie wymienione kancelarie adwokackie podpisały Kodeks postępowania adwokatów Brake w zakresie wspierania ofiar wypadków drogowych.

Oznacza to, że zgodziły się działać w interesie klientów w sposób fachowy, empatyczny i poufny.

Możesz poprosić o bezpłatne spotkanie z dowolnym adwokatem z naszego katalogu bez obowiązku korzystania z jego usług.

Więcej porad na temat wyboru i zatrudniania doświadczonego adwokata znajdziesz w Sekcji 5: Czy mogę ubiegać się o odszkodowanie?

Możesz również skontaktować się z Krajowym Biurem Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych pod numerem telefonu 0808 8000 401 lub wysłać wiadomość e-mail na adres help@brake.org.uk.

Aby zapoznać się z Kodeksem postępowania adwokatów Brake w zakresie wspierania ofiar wypadków drogowych, wejdź na stronę www.brake.org.uk/legal.

Wschodnia Anglia

Irwin Mitchell

**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy
Ofiarom Wypadków Drogowych**

Irwin Mitchell to jedna z najbardziej szanowanych kancelarii prawnych w Wielkiej Brytanii, posiadająca niezależny, uznany w kraju zespół zajmujący się sprawami związanymi z obrażeniami cielesnymi. Pomagamy klientom w dochodzeniu roszczeń po wypadku drogowym, a także wspieramy ich rodziny w uzyskaniu dostępu do najlepszej możliwej opieki medycznej, rehabilitacji i wsparcia finansowego, co może mieć realny wpływ na ich życie.

Nasi prawnicy specjalizujący się w sprawach związanych z obrażeniami cielesnymi pomagają także rodzinom pogrążonym w żałobie, w imieniu których nieustraszenie walczymy o ich dobro i dochodzimy sprawiedliwości w najtrudniejszych sytuacjach.

Jako jedna z niewielu kancelarii prawnych w kraju mamy ogólnokrajowy zespół specjalistów ds. wypadków drogowych o wieloletnim doświadczeniu w prowadzeniu spraw związanych z wypadkami drogowymi, co daje nam dodatkowe kompetencje w dochodzeniu roszczeń.

Dysponujemy również uznanymi w kraju zespołami prawników służących pomocą w innych dziedzinach, na które również może mieć wpływ wypadek. Na przykład: zatrudnienie, sprawy rodzinne, sprawy handlowe, testamenty, powiernictwo i spadki, podatki i emerytura.

Stephanie, klientka Irwin Mitchell: „Doceniam uczciwość adwokata, z którym miałam do czynienia. Jego przystępność oraz ludzkie, troskliwe podejście”.

Zadzwoń pod numer telefonu 0113 218 6460 lub wyślij wiadomość e-mail na adres claire.newstead@irwinmitchell.com www.irwinmitchell.com

Birchall Blackburn Law

**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy
Ofiarom Wypadków Drogowych**

Tel.: 0161 238 4373 lub
e-mail: qnunderhill@birchallblackburn.co.uk
www.birchallblackburn.co.uk
Pełny profil: sekcja Północny Zachód (str. 126)

Wschodnia Anglia (c.d.)

CFG Law

Tel.: 07976 750 119 lub
e-mail: pherbert@cfglaw.co.uk
www.cfglaw.co.uk
Pełny profil: sekcja Północny Wschód
(str. 124)

Cycle SOS

Bezpłatna infolinia 24/7:
0808 100 999 5 lub
e-mail: enquiries@cycle-sos.co.uk
www.cycle-sos.co.uk
Pełny profil: sekcja Północny Zachód
(str. 126)

HCC Solicitors

Tel.: 0121 827 2886 lub
e-mail: joe.speed@hccsolicitors.com
www.hccsolicitors.com
Pełny profil: sekcja West Midlands
(str. 134)

Hodge Jones & Allen Solicitors

Telefon: 0808 252 5844
www.hja.net
Pełny profil: sekcja Londyn (str. 121)

Hugh James

Tel.: 029 2029 1019 lub e-mail:
cari.sowden-taylor@hughjames.com
www.hughjames.com
Pełny profil: sekcja Walia (str. 132)

Lime Solicitors

Tel.: 0808 164 0808 lub
e-mail: mail@limesolicitors.co.uk
www.limesolicitors.co.uk
Pełny profil: sekcja East Midlands
(str. 119)

Lyons Davidson

Tel.: 0117 904 5729
www.lyonsdavidson.co.uk
Pełny profil: sekcja Południowy Zachód
(str. 130)

Pryers Solicitors LLP

Tel.: 0330 433 2344 lub
e-mail: info@pryers.co.uk
www.pryers.co.uk/personal-injury
Pełny profil: sekcja Yorkshire i Humber
(str. 136)

Slater and Gordon Lawyers

Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych

Tel.: 0330 995 5452 lub e-mail:
nick.godwin@slatergordon.co.uk
www.slatergordon.co.uk
Pełny profil: sekcja Londyn (str. 122)

Wolferstans

Tel.: 07889 824928 lub e-mail:
pwhite@wolferstans.com lub
cbutler@wolferstans.com
www.wolferstans.com/personal-injury/fatal-accidents-and-inquests
Pełny profil: sekcja Południowy Zachód
(str. 130)

East Midlands

Lime Solicitors

lime
Solicitors

Kancelaria Lime Solicitors specjalizuje się w usługach prawnych dla osób fizycznych. Oferujemy fachową pomoc w wielu dziedzinach, w tym w zakresie dochodzenia roszczeń z tytułu wypadków, reprezentowania w dochodzeniu przyczyny zgonu, postępowania przed sądem opiekuńczym oraz prawa pracy. Zespół został ujęty w rankingu Chambers Guide to the legal profession (Przewodnik po zawodach prawniczych Chambers) oraz Legal 500 jako eksperci w swojej dziedzinie, a także otrzymał nagrodę 2020 Feefo Platinum Trusted Service Award za konsekwentne świadczenie doskonałych usług. Tony Hannington, Kathryn Hart i Vicky Blodwell razem wzięci mają ponad 60-letnie doświadczenie w sprawach dotyczących obrażeń cielesnych. Vicky specjalizuje się w bólach przewlekłych i wypadkach z udziałem pieszych, Kathryn przez 30 lat zdobywała doświadczenie w sprawach dotyczących dzieci, a Tony ma wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu złożonych spraw dotyczących wypadków śmiertelnych.

Dział ma na swoim koncie sukcesy w uzyskiwaniu wysokich odszkodowań, w tym licznych ugód przekraczających 1 mln funtów i sięgających nawet 16 mln funtów.

Zadzwoń pod numer telefonu 0808 164 0808 lub wyślij wiadomość e-mail na adres mail@limesolicitors.co.uk
www.limesolicitors.co.uk

Birchall Blackburn Law

Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych

Tel.: 0161 238 4373 lub e-mail:
qnderhill@birchallblackburn.co.uk
www.birchallblackburn.co.uk
Pełny profil: sekcja Północny Zachód
(str. 126)

CFG Law

Tel.: 07976 750 119 lub
e-mail: pherbert@cfglaw.co.uk
www.cfglaw.co.uk
Pełny profil: sekcja Północny Wschód
(str. 124)

Cycle SOS

Bezpłatna infolinia 24/7:
0808 100 999 5 lub
e-mail: enquiries@cycle-sos.co.uk
www.cycle-sos.co.uk
Pełny profil: sekcja Północny Zachód
(str. 126)

East Midlands (c.d.)

HCC Solicitors

Tel.: 0121 827 2886 lub
e-mail: joe.speed@hccsolicitors.com
www.hccsolicitors.com
Pełny profil: sekcja West Midlands
(str. 134)

Hodge Jones & Allen Solicitors

Telefon: 0808 252 5844
www.hja.net
Pełny profil: sekcja Londyn (str. 121)

Hugh James

Tel.: 029 2029 1019 lub e-mail:
cari.sowden-taylor@hughjames.com
www.hughjames.com
Pełny profil: sekcja Walia (str. 132)

Irwin Mitchell

**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy
Ofiarom Wypadków Drogowych**

Tel.: 0113 218 6460 lub e-mail:
claire.newstead@irwinmitchell.com
www.irwinmitchell.com
Pełny profil: sekcja Wschodnia
Anglia (str. 117)

Lyons Davidson

Tel.: 0117 904 5729
www.lyonsdavidson.co.uk
Pełny profil: sekcja Południowy Zachód
(str. 130)

Pryers Solicitors LLP

Tel.: 0330 433 2344 lub
e-mail: info@pryers.co.uk
www.pryers.co.uk/personal-injury
Pełny profil: sekcja Yorkshire i Humber
(str. 136)

Slater and Gordon Lawyers

**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy
Ofiarom Wypadków Drogowych**

Tel.: 0330 995 5452 lub e-mail:
nick.godwin@slatergordon.co.uk
www.slatergordon.co.uk
Pełny profil: sekcja Londyn (str. 122)

Wolferstans

Tel.: 07889 824928 lub e-mail:
pwhite@wolferstans.com lub
cbutler@wolferstans.com
www.wolferstans.com/personal-injury/fatal-accidents-and-inquests
Pełny profil: sekcja Południowy Zachód
(str. 130)

Londyn

**Hodge Jones &
Allen Solicitors**

HODGE JONES & ALLEN

Kancelaria Hodge Jones & Allen Solicitors broni praw osób fizycznych we wszystkich dziedzinach życia społecznego.

Jesteśmy grupą ekspertów prawnych, których od ponad 40 lat łączy chęć zapewnienia dostępu do wymiaru sprawiedliwości dla wszystkich.

Pomagamy w:

- dochodzeniu przyczyny zgonu, czyli bardzo specyficznym dochodzeniu prawnym prowadzonym przez koronera w celu ustalenia okoliczności śmierci danej osoby;
- zarządzaniu finansowymi implikacjami nagłej śmierci, w tym postępowaniu z testamentem;
- dochodzeniu roszczeń z tytułu obrażeń cielesnych lub zaniedbań medycznych, jeśli śmierć nastąpiła w wyniku zaniedbania;
- kwestiach związanych z prawem pracy – wyjaśniamy zawłości prawne;
- kwestiach związanych ze zdolnością umysłową i przedstawicielstwem – to wysoce specjalistyczna dziedzina dotycząca sądów opiekuńczych;
- sprawach z zakresu prawa rodzinnego;
- sprawach związanych z prawami człowieka – udzielamy wskazówek dotyczących dochodzenia swoich praw oraz obowiązków innych osób.

Telefon: 0808 252 5844

www.hja.net

Londyn (c.d)

Slater and Gordon Lawyers

**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom
Wypadków Drogowych**

Slater and Gordon jest jedną z największych brytyjskich kancelarii prawnych specjalizujących się w prawie konsumenckim, z biurami w całym kraju. Jesteśmy jedną z wiodących w kraju firm zajmujących się poważnymi i śmiertelnymi obrażeniami cielesnymi. Oferujemy niezrównany zakres i głębię usług prawnych dla osób, które odniosły obrażenia lub straciły kogoś bliskiego. Zatrudniamy ekspertów od poważnych i śmiertelnych obrażeń ciała, którzy są uznawani za liderów w swojej dziedzinie przez niezależne przewodniki prawne oraz posiadają specjalistyczną wiedzę w zakresie rozpatrywania spraw wynikających z poważnych lub śmiertelnych obrażeń cielesnych. Nasza reputacja opiera się na wysokich standardach zapewnianych przez naszych prawników w sposób empatyczny i taktowny.

Zadzwoń pod numer telefonu 0330 995 5452 lub wyślij wiadomość e-mail na adres nick.godwin@slatergordon.co.uk www.slatergordon.co.uk

Birchall Blackburn Law

**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy
Ofiarom Wypadków Drogowych**

Tel.: 0161 238 4373 lub e-mail:
qunderhill@birchallblackburn.co.uk
www.birchallblackburn.co.uk
Pełny profil: sekcja Północny Zachód
(str. 126)

CFG Law

Tel.: 07976 750 119 lub
e-mail: pherbert@cfglaw.co.uk
www.cfglaw.co.uk
Pełny profil: sekcja Północny Wschód
(str. 124)

Cycle SOS

Bezpłatna infolinia 24/7:
0808 100 999 5 lub
e-mail: enquiries@cycle-sos.co.uk
www.cycle-sos.co.uk
Pełny profil: sekcja Północny Zachód
(str. 126)

HCC Solicitors

Tel.: 0121 827 2886 lub
e-mail: joe.speed@hccsolicitors.com
www.hccsolicitors.com
Pełny profil: sekcja West Midlands
(str. 134)

Hugh James

Tel.: 029 2029 1019 lub e-mail:
cari.sowden-taylor@hughjames.com
www.hughjames.com
Pełny profil: sekcja Walia (str. 132)

Irwin Mitchell

**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy
Ofiarom Wypadków Drogowych**

Tel.: 0113 218 6460 lub e-mail:

claire.newstead@irwinmitchell.com

www.irwinmitchell.com

Pełny profil: sekcja Wschodnia

Anglia (str. 117)

Lime Solicitors

Tel.: 0808 164 0808 lub

e-mail: mail@limesolicitors.co.uk

www.limesolicitors.co.uk

Pełny profil: sekcja East Midlands

(str. 119)

Lyons Davidson

Tel.: 0117 904 5729

www.lyonsdavidson.co.uk

Pełny profil: sekcja Południowy Zachód

(str. 130)

Pryers Solicitors LLP

Tel.: 0330 433 2344 lub

e-mail: info@pryers.co.uk

www.pryers.co.uk/personal-injury

Pełny profil: sekcja Yorkshire i Humber

(str. 136)

Wolferstans

Tel.: 07889 824928 lub e-mail:

pwhite@wolferstans.com lub

cbutler@wolferstans.com

www.wolferstans.com/personal-injury/fatal-accidents-and-inquests

Pełny profil: sekcja Południowy Zachód

(str. 130)

Północny Wschód

CFG Law

CFG Law to firma zajmująca się poważnymi obrażeniami, która oferuje porady prawne oraz wsparcie finansowe, fizyczne i emocjonalne.

Specjalizujemy się w sprawach związanych z urazami mózgu i kręgosłupa, a także z odszkodowaniami za wypadki śmiertelne. Jesteśmy dumni, że możemy oferować rodzinom wielokrotnie nagradzaną usługę Client First Service.

Kierujemy się naszym celem: wspólnie pomagać osobom dotkniętym obrażeniami. Uzyskanie odszkodowania jest ważne, ale spośród innych firm wyróżniają nas dodatkowe czynniki.

Pracujemy z mniejszą liczbą klientów, co oznacza, że mamy więcej czasu, który możemy poświęcić Tobie. Aktywnie i intensywnie pracujemy nad Twoją sprawą i unikamy niepotrzebnych opóźnień. Nasz fundusz awaryjny może wypełnić luki w Twoim budżecie. Nasze 0% opłaty za sukces oznacza, że zachowujesz całe swoje odszkodowanie.

Nasi menedżerowie ds. obsługi klienta udzielają wyczerpujących informacji na temat wsparcia i leczenia. Zwracamy też uwagę na wszelkie potrzeby emocjonalne klienta i jego otoczenia.

Zadzwoń pod numer telefonu **07976 750 119** lub wyślij wiadomość e-mail na adres pherbert@cfglaw.co.uk
www.cfglaw.co.uk

Birchall Blackburn Law

Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych

Tel.: 0161 238 4373 lub e-mail:
qnunderhill@birchallblackburn.co.uk
www.birchallblackburn.co.uk
Pełny profil: sekcja Północny Zachód (str. 126)

Cycle SOS

Bezpłatna infolinia 24/7:
0808 100 999 5 lub
e-mail: enquiries@cycle-sos.co.uk
www.cycle-sos.co.uk
Pełny profil: sekcja Północny Zachód (str. 126)

HCC Solicitors

Tel.: 0121 827 2886 lub
e-mail: joe.speed@hccsolicitors.com
www.hccsolicitors.com
Pełny profil: sekcja West Midlands (str. 134)

Hodge Jones & Allen Solicitors

Telefon: 0808 252 5844

www.hja.net

Pełny profil: sekcja Londyn (str. 121)

Hugh James

Tel.: 029 2029 1019 lub e-mail:

cari.sowden-taylor@hughjames.comwww.hughjames.com

Pełny profil: sekcja Walia (str. 132)

Irwin Mitchell**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych**

Tel.: 0113 218 6460 lub e-mail:

claire.newstead@irwinmitchell.comwww.irwinmitchell.com

Pełny profil: sekcja Wschodnia Anglia (str. 117)

Lime Solicitors

Tel.: 0808 164 0808 lub

e-mail: mail@limesolicitors.co.ukwww.limesolicitors.co.uk

Pełny profil: sekcja East Midlands (str. 119)

Lyons Davidson

Tel.: 0117 904 5729

www.lyonsdavidson.co.uk

Pełny profil: sekcja Południowy Zachód (str. 130)

Pryers Solicitors LLP

Tel.: 0330 433 2344 lub

e-mail: info@pryers.co.ukwww.pryers.co.uk/personal-injury

Pełny profil: sekcja Yorkshire i Humber (str. 136)

Slater and Gordon Lawyers**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych**

Tel.: 0330 995 5452 lub e-mail:

nick.godwin@slatergordon.co.ukwww.slatergordon.co.uk

Pełny profil: sekcja Londyn (str. 122)

Wolferstans

Tel.: 07889 824928 lub e-mail:

pwhite@wolferstans.com lubcbutler@wolferstans.comwww.wolferstans.com/personal-injury/fatal-accidents-and-inquests

Pełny profil: sekcja Południowy Zachód (str. 130)

Północny Zachód

Birchall Blackburn Law

Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych

Rozumiemy, jak bolesna i trudna jest utrata kogoś bliskiego w wypadku drogowym. Od ponad 30 lat nasi adwokaci pomagają ludziom takim jak Ty i Twoja rodzina. Członkowie naszego przyjaznego i troskliwego zespołu udzielą Ci prostych wskazówek bez prawniczego żargonu. Na pierwszym miejscu stawiamy potrzeby naszych klientów, dlatego nasi prawnicy odwiedzają Cię w domu lub w miejscu, które odpowiada Tobie i Twojej rodzinie. Nie tylko pomagamy w dochodzeniu odszkodowań, ale także wspieramy podczas przesłuchań, dochodzeń w sprawach karnych i ewentualnych procesów karnych. Jeśli przysługuje Ci prawo do świadczeń państwowych, możemy również bezpłatnie pomóc ubiegać się o nie. Nasi adwokaci starają się szybko ocenić Twoje potrzeby i w miarę możliwości zapewnić wczesne wsparcie finansowe. Zapewniamy bezpłatną poradę wstępną. Skontaktuj się z nami, by dowiedzieć się, jak możemy pomóc Ci w tym trudnym czasie.

Zadzwoń pod numer telefonu 0161 238 4373 lub napisz na adres qnunderhill@birchallblackburn.co.uk www.birchallblackburn.co.uk

Cycle SOS

Cycle-SOS

Ogólnokrajowi specjaliści ds. wypadków rowerowych. Nasz wysoko wykwalifikowany i doświadczony zespół od ponad 30 lat reprezentuje rowerzystów i ich rodziny. Możemy pochwalić się oceną „Doskonały” w serwisie Trustpilot, akredytacją Lexcel oraz członkostwem w stowarzyszeniach Headway i APIL. Sami pasjonujemy się jazdą na rowerze i wiemy, na jakie niebezpieczeństwa narażeni są rowerzyści. Zdajemy sobie sprawę, że w przypadkach poważnych lub śmiertelnych obrażeń wiele rodzin cierpi finansowo. Usługi oferujemy na zasadzie „nie wygrasz, nie zapłacisz”, dokładając wszelkich starań, aby zapewnić płatności tymczasowe, które złagodzą wszelkie trudności. Stosujemy indywidualne podejście, oferując wsparcie i wskazówki na każdym etapie postępowania, aby zapewnić klientom odpowiednie odszkodowanie. Nasi prawnicy są wspierani przez byłych policjantów, a także ekspertów z dziedziny medycyny i medycyny sądowej. Dysponujemy wiedzą techniczną, doświadczeniem i zasobami niezbędnymi do osiągnięcia sukcesu, niezależnie od tego, jak trudny jest przeciwnik i jak skomplikowana jest sprawa.

Bezpłatna infolinia 24/7 0808 100 999 5. E-mail: enquiries@cycle-sos.co.uk
www.cycle-sos.co.uk

CFG Law

Tel.: 07976 750 119 lub
 e-mail: pherbert@cfglaw.co.uk
www.cfglaw.co.uk
 Pełny profil: sekcja Północny Wschód
 (str. 124)

HCC Solicitors

Tel.: 0121 827 2886 lub
 e-mail: joe.speed@hccsolicitors.com
www.hccsolicitors.com
 Pełny profil: sekcja West Midlands
 (str. 134)

Hodge Jones & Allen Solicitors

Telefon: 0808 252 5844
www.hja.net
 Pełny profil: sekcja Londyn (str. 121)

Hugh James

Tel.: 029 2029 1019 lub e-mail:
cari.sowden-taylor@hughjames.com
www.hughjames.com
 Pełny profil: sekcja Walia (str. 132)

Irwin Mitchell

**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy
 Ofiarom Wypadków Drogowych**

Tel.: 0113 218 6460 lub e-mail:
claire.newstead@irwinmitchell.com
www.irwinmitchell.com
 Pełny profil: sekcja Wschodnia
 Anglia (str. 117)

Lime Solicitors

Tel.: 0808 164 0808 lub
 e-mail: mail@limesolicitors.co.uk
www.limesolicitors.co.uk
 Pełny profil: sekcja East Midlands
 (str. 119)

Lyons Davidson

Tel.: 0117 904 5729
www.lyonsdavidson.co.uk
 Pełny profil: sekcja Południowy Zachód
 (str. 130)

Pryers Solicitors LLP

Tel.: 0330 433 2344 lub
 e-mail: info@pryers.co.uk
www.pryers.co.uk/personal-injury
 Pełny profil: sekcja Yorkshire i Humber
 (str. 136)

Slater and Gordon Lawyers

**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy
 Ofiarom Wypadków Drogowych**

Tel.: 0330 995 5452 lub e-mail:
nick.godwin@slatergordon.co.uk
www.slatergordon.co.uk
 Pełny profil: sekcja Londyn (str. 122)

Wolferstans

Tel.: 07889 824928 lub e-mail:
pwhite@wolferstans.com lub
cbutler@wolferstans.com
www.wolferstans.com/personal-injury/fatal-accidents-and-inquests
 Pełny profil: sekcja Południowy Zachód
 (str. 130)

Południowy Wschód

Birchall Blackburn Law

Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych

Tel.: 0161 238 4373 lub e-mail:
qnunderhill@birchallblackburn.co.uk
www.birchallblackburn.co.uk
Pełny profil: sekcja Północny Zachód
(str. 126)

CFG Law

Tel.: 07976 750 119 lub
e-mail: pherbert@cfglaw.co.uk
www.cfglaw.co.uk
Pełny profil: sekcja Północny Wschód
(str. 124)

Cycle SOS

Bezpłatna infolinia 24/7:
0808 100 999 5 lub
e-mail: enquiries@cycle-sos.co.uk
www.cycle-sos.co.uk
Pełny profil: sekcja Północny Zachód
(str. 126)

Dean Wilson LLP

Tel.: 01273 249200 lub
e-mail: Alexa Brown na adres
amb@deanwilson.co.uk
lub do Bena Davey'ego na adres
bd@deanwilson.co.uk
www.deanwilson.co.uk

HCC Solicitors

Tel.: 0121 827 2886 lub
e-mail: joe.speed@hccsolicitors.com
www.hccsolicitors.com
Pełny profil: sekcja West Midlands
(str. 134)

Hodge Jones & Allen Solicitors

Telefon: 0808 252 5844
www.hja.net
Pełny profil: sekcja Londyn (str. 121)

Hugh James

Tel.: 029 2029 1019 lub e-mail:
cari.sowden-taylor@hughjames.com.
www.hughjames.com
Pełny profil: sekcja Walia (str. 132)

Irwin Mitchell

Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych

Tel.: 0113 218 6460 lub e-mail:
claire.newstead@irwinmitchell.com
www.irwinmitchell.com
Pełny profil: sekcja Wschodnia
Anglia (str. 117)

Lime Solicitors

Tel.: 0808 164 0808 lub
e-mail: mail@limesolicitors.co.uk
www.limesolicitors.co.uk
Pełny profil: sekcja East Midlands
(str. 119)

Lyons Davidson

Tel.: 0117 904 5729

www.lyonsdavidson.co.uk

Pełny profil: sekcja Południowy Zachód
(str. 130)

Pryers Solicitors LLP

Tel.: 0330 433 2344 lub

e-mail: info@pryers.co.uk

www.pryers.co.uk/personal-injury

Pełny profil: sekcja Yorkshire i Humber
(str. 136)

Slater and Gordon Lawyers**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy
Ofiarom Wypadków Drogowych**

Tel.: 0330 995 5452 lub e-mail:

nick.godwin@slatergordon.co.uk

www.slatergordon.co.uk

Pełny profil: sekcja Londyn (str. 122)

Wolferstans

Tel.: 07889 824928 lub e-mail:

pwhite@wolferstans.com lub

cbutler@wolferstans.com

www.wolferstans.com/personal-injury/fatal-accidents-and-inquests

Pełny profil: sekcja Południowy Zachód
(str. 130)

Południowy Zachód

Lyons Davidson

Lyons Davidson
SOLICITORS

Lyons Davidson Ltd. to wielokrotnie nagradzana ogólnokrajowa kancelaria prawna. Jesteśmy świadomi wpływu i skutków śmiertelnych i zmieniających życie obrażeń odniesionych na brytyjskich drogach. Udzieliliśmy wsparcia niezliczonym rodzinom pogrążonym w żałobie oraz pomogliśmy w rehabilitacji i uzyskaniu odszkodowania osobom, które doznały obrażeń zmieniających życie. W ramach naszego holistycznego i proaktywnego podejścia koncentrujemy się na natychmiastowych potrzebach rehabilitacyjnych i finansowych, a także zapewniamy wszelkie odpowiednie świadczenia i wsparcie w dłuższej perspektywie. Zobowiązujemy się do prowadzenia działalności w sposób odpowiedzialny społecznie.

Telefon: 0117 904 5729

www.lyonsdavidson.co.uk

Wolferstans

Wolferstans jest cieszącą się powszechnym uznaniem kancelarią prawną o długiej tradycji, z główną siedzibą w Plymouth. Kancelaria oferuje klientom

Wolferstans
SOLICITORS

w całej południowo-zachodniej Anglii szeroki zakres usług, w tym reprezentowanie w sprawach o odszkodowanie z tytułu wypadków, reprezentowanie w dochodzeniu przyczyny zgonu, reprezentowanie w sądzie opiekuńczym, a także w sprawach związanych z testamentami i spadkami, prawem rodzinnym i przenoszeniem własności. Zespół ds. wypadków śmiertelnych jest bardzo przyjazny i życzliwy.

Paul White jest jednym z zaledwie kilku prawników w kraju, którzy otrzymali akredytację APIL jako specjaliści od wypadków śmiertelnych. Jest również asesorem APIL ds. wypadków śmiertelnych.

Craig Butler jest regionalnym południowo-zachodnim koordynatorem stowarzyszenia prawników ds. wypadków komunikacyjnych i ma ponad 25-letnie doświadczenie w reprezentowaniu osób, które odniosły poważne obrażenia lub straciły kogoś bliskiego w wypadku drogowym.

Wydział od lat uzyskuje wysokie odszkodowania z tytułu zależności finansowej oraz wygrywa sporne sprawy z zakresu odpowiedzialności, które dotyczą wielu stron i złożonych kwestii prawnych.

Zadzwoń pod numer telefonu 07889 824928 lub wyślij wiadomość e-mail na adres pwhite@wolferstans.com lub cbutler@wolferstans.com
www.wolferstans.com/personal-injury/fatal-accidents-and-inquests

Birchall Blackburn Law

Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych

Tel.: 0161 238 4373 lub e-mail:
 qnunderhill@birchallblackburn.co.uk
 www.birchallblackburn.co.uk
 Pełny profil: sekcja Północny Zachód
 (str. 126)

Irwin Mitchell

Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych

Tel.: 0113 218 6460 lub e-mail:
 claire.newstead@irwinmitchell.com
 www.irwinmitchell.com
 Pełny profil: sekcja Wschodnia
 Anglia (str. 117)

CFG Law

Tel.: 07976 750 119 lub
 e-mail: pherbert@cfglaw.co.uk
 www.cfglaw.co.uk
 Pełny profil: Północny Wschód (str. 124)

Cycle SOS

Bezpłatna infolinia 24/7:
 0808 100 999 5 lub
 e-mail: enquiries@cycle-sos.co.uk
 www.cycle-sos.co.uk
 Pełny profil: Północny Zachód (str. 126)

HCC Solicitors

Tel.: 0121 827 2886 lub
 e-mail: joe.speed@hccsolicitors.com
 www.hccsolicitors.com
 Pełny profil: West Midlands (str. 134)

Hodge Jones & Allen Solicitors

Tel.: 0808 252 5844
 www.hja.net
 Pełny profil: Londyn (str. 121)

Hugh James

Tel.: 029 2029 1019 lub e-mail:
 cari.sowden-taylor@hughjames.com.
 www.hughjames.com
 Pełny profil: Walia (str. 132)

Lyons Davidson

Tel.: 0117 904 5729
 www.lyonsdavidson.co.uk
 Pełny profil: Południowy Zachód
 (str. 130)

Pryers Solicitors LLP

Tel.: 0330 433 2344 lub
 e-mail: info@pryers.co.uk
 www.pryers.co.uk/personal-injury
 Pełny profil: Yorkshire i Humber
 (str. 136)

Slater and Gordon Lawyers

Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych

Tel.: 0330 995 5452 lub e-mail:
 nick.godwin@slatergordon.co.uk
 www.slatergordon.co.uk
 Pełny profil: sekcja Londyn (str. 122)

Walia

Hugh James

Hugh James należy do 100 najlepszych kancelarii w UK i szczeni się wyjątkowym podejściem do klienta.

Od ponad 50 lat nasi wyspecjalizowani prawnicy pracują w multidyscyplinarnych zespołach w Cardiff i Londynie oferując pełny zakres usług prawnych.

Nasi prawnicy są ekspertami w swoich dziedzinach. Regularnie pomagamy rodzinom pogrążonym w żałobie oraz osobom, które doznały poważnych obrażeń cielesnych. Reprezentujemy je podczas dochodzeń przyczyny zgonu i rozpraw w sądach cywilnych. Doradzamy ofiarom nadużyć, katastrofalnych obrażeń cielesnych, brutalnych przestępstw, zaniedbań medycznych oraz wypadków prowadzących do obrażeń cielesnych lub śmierci za granicą.

SPECJALISTYCZNE OBSZARY, W KTÓRYCH MOŻEMY POMÓC:

- Utrata bliskiej osoby i obrażenia cielesne na skutek wypadku drogowego, wypadków w pracy, wypadków za granicą, obrażeń odniesionych w wyniku przestępstw, zaniedbań medycznych i wykorzystywania seksualnego.
- Reprezentowanie podczas dochodzenia przyczyny zgonu.
- Dział sądów opiekuńczych
- Testamenty, fundusze i majątki
- Pełnomocnictwa
- Kwestie związane z zatrudnieniem
- Sprawy z zakresu prawa rodzinnego lub związane z dziećmi

Zadzwoń pod numer telefonu **029 2029 1019**

lub wyślij wiadomość e-mail na adres

cari.sowden-taylor@hughjames.com.

www.hughjames.com

Birchall Blackburn Law

Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych

Tel.: 0161 238 4373 lub e-mail:
qnunderhill@birchallblackburn.co.uk
www.birchallblackburn.co.uk

Pełny profil: sekcja Północny Zachód (str. 126)

CFG Law

Tel.: 07976 750 119 lub

e-mail: pherbert@cfglaw.co.uk

www.cfglaw.co.uk

Pełny profil: sekcja Północny Wschód (str. 124)

Cycle SOS

Bezpłatna infolinia 24/7:

0808 100 999 5 lub

e-mail: enquiries@cycle-sos.co.uk

www.cycle-sos.co.uk

Pełny profil: sekcja Północny Zachód (str. 126)

HCC Solicitors

Tel.: 0121 827 2886 lub
 e-mail: joe.speed@hccsolicitors.com
www.hccsolicitors.com
 Pełny profil: sekcja West Midlands
 (str. 134)

Hodge Jones & Allen Solicitors

Telefon: 0808 252 5844
www.hja.net
 Pełny profil: sekcja Londyn (str. 121)

Irwin Mitchell

**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy
 Ofiarom Wypadków Drogowych**

Tel.: 0113 218 6460 lub e-mail:
claire.newstead@irwinmitchell.com
www.irwinmitchell.com
 Pełny profil: sekcja Wschodnia
 Anglia (str. 117)

Lime Solicitors

Tel.: 0808 164 0808 lub
 e-mail: mail@limesolicitors.co.uk
www.limesolicitors.co.uk
 Pełny profil: sekcja East Midlands
 (str. 119)

Lyons Davidson

Tel.: 0117 904 5729
www.lyonsdavidson.co.uk
 Pełny profil: sekcja Południowy Zachód
 (str. 130)

Pryers Solicitors LLP

Tel.: 0330 433 2344 lub
 e-mail: info@pryers.co.uk
www.pryers.co.uk/personal-injury
 Pełny profil: sekcja Yorkshire i Humber
 (str. 136)

Slater and Gordon Lawyers

**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy
 Ofiarom Wypadków Drogowych**

Tel.: 0330 995 5452 lub e-mail:
nick.godwin@slatergordon.co.uk
www.slatergordon.co.uk
 Pełny profil: sekcja Londyn (str. 122)

Wolferstans

Tel.: 07889 824928 lub e-mail:
pwhite@wolferstans.com lub
cbutler@wolferstans.com
www.wolferstans.com/personal-injury/fatal-accidents-and-inquests
 Pełny profil: sekcja Południowy Zachód
 (str. 130)

West Midlands

HCC Solicitors

Kancelaria HCC Solicitors w procesie prawnym kieruje się zasadą „rodzina jest najważniejsza”. To wielokrotnie nagradzana kancelaria prawna, która od ponad trzech dekad reprezentuje rodziny pogrążone w żałobie. W tym czasie zyskaliśmy reputację wśród klientów i funkcjonariuszy policji kontaktujących się z rodzinami (FLO) dzięki naszemu podejściu ukierunkowanemu przede wszystkim na rodzinę w dążeniu do sprawiedliwości i prawdy w imieniu naszych klientów.

Rozumiemy, że każdy wypadek, który kończy się śmiercią, ma niszczący wpływ na życie rodziny. Nasz doświadczony zespół dba o to, aby zastosowana procedura prawna była zgodna z najlepszym interesem rodziny.

Nasz zespół uzyskuje dla rodzin odszkodowania za obrażenia cielesne, świadczenia z tytułu śmierci i odszkodowanie z tytułu zależności finansowej, ale rozumiemy, że rodzinom najbardziej zależy na prawdzie i sprawiedliwości, dlatego odgrywamy proaktywną i wspierającą rolę podczas procesu.

Zadzwoń pod numer telefonu 0121 827 2886 lub wyślij wiadomość e-mail na adres joel.speed@hccsolicitors.com
www.hccsolicitors.com

Birchall Blackburn Law

Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych

Tel.: 0161 238 4373 lub e-mail:
qnunderhill@birchallblackburn.co.uk
www.birchallblackburn.co.uk
 Pełny profil: sekcja Północny Zachód
 (str. 126)

CFG Law

Tel.: 07976 750 119 lub
 e-mail: pherbert@cfglaw.co.uk
www.cfglaw.co.uk
 Pełny profil: sekcja Północny Wschód
 (str. 124)

Cycle SOS

Bezpłatna infolinia 24/7:
 0808 100 999 5 lub
 e-mail: enquiries@cycle-sos.co.uk
www.cycle-sos.co.uk
 Pełny profil: sekcja Północny Zachód
 (str. 126)

Hodge Jones & Allen Solicitors

Telefon: 0808 252 5844

www.hja.net

Pełny profil: sekcja Londyn (str. 121)

Hugh James

Tel.: 029 2029 1019 lub e-mail:

cari.sowden-taylor@hughjames.comwww.hughjames.com

Pełny profil: sekcja Walia (str. 132)

Irwin Mitchell**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych**

Tel.: 0113 218 6460 lub e-mail:

claire.newstead@irwinmitchell.comwww.irwinmitchell.com

Pełny profil: sekcja Wschodnia Anglia (str. 117)

Lime Solicitors

Tel.: 0808 164 0808 lub

e-mail: mail@limesolicitors.co.ukwww.limesolicitors.co.uk

Pełny profil: sekcja East Midlands (str. 119)

Lyons Davidson

Tel.: 0117 904 5729

www.lyonsdavidson.co.uk

Pełny profil: sekcja Południowy Zachód (str. 130)

Pryers Solicitors LLP

Tel.: 0330 433 2344 lub

e-mail: info@pryers.co.ukwww.pryers.co.uk/personal-injury

Pełny profil: sekcja Yorkshire i Humber (str. 136)

Slater and Gordon Lawyers**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych**

Tel.: 0330 995 5452 lub e-mail:

nick.godwin@slatergordon.co.ukwww.slatergordon.co.uk

Pełny profil: sekcja Londyn (str. 122)

Wolferstans

Tel.: 07889 824928 lub e-mail:

pwhite@wolferstans.com lubcbutler@wolferstans.comwww.wolferstans.com/personal-injury/fatal-accidents-and-inquests

Pełny profil: sekcja Południowy Zachód (str. 130)

Yorkshire i Humber

Pryers Solicitors LLP

Utrata bliskiej osoby łamie serce – tym bardziej, gdy przyczyną jest czyjeś nieostrożne prowadzenie pojazdu. Niestety tej straty nie da się niczym zastąpić, ale z czasem trzeba nauczyć się przystosować do życia bez ukochanej osoby. Przystosowanie się pod względem finansowym również może być trudne, zwłaszcza w tak trudnych chwilach.

Firma Pryers ma prawie 20-letnie doświadczenie w pomaganiu osobom fizycznym w dochodzeniu odszkodowań za obrażenia cielesne lub utratę bliskiej osoby w wyniku wypadku drogowego. Podejście naszych zespołów polega na budowaniu osobistych relacji z klientem, co pomaga złagodzić stres i przeprowadzić klienta przez skomplikowany proces dochodzenia roszczeń, aby mieć pewność, że uzyska on najlepszy i najbardziej sprawiedliwy wynik.

Porozmawiaj z naszymi ekspertami i dowiedz się, jak możemy pomóc Ci uzyskać odszkodowanie od firmy ubezpieczeniowej osoby odpowiedzialnej za wypadek.

Zadzwoń pod numer telefonu 0330 433 2344 lub wyślij wiadomość e-mail na adres info@pryers.co.uk
www.pryers.co.uk/personal-injury

Birchall Blackburn Law

Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych

Tel.: 0161 238 4373 lub e-mail: qnunderhill@birchallblackburn.co.uk
www.birchallblackburn.co.uk
 Pełny profil: sekcja Północny Zachód (str. 126)

CFG Law

Tel.: 07976 750 119 lub
 e-mail: pberbert@cfglaw.co.uk
www.cfglaw.co.uk
 Pełny profil: sekcja Północny Wschód (str. 124)

Cycle SOS

Bezpłatna infolinia 24/7:
 0808 100 999 5 lub
 e-mail: enquiries@cycle-sos.co.uk
www.cycle-sos.co.uk
 Pełny profil: sekcja Północny Zachód (str. 126)

HCC Solicitors

Tel.: 0121 827 2886 lub
 e-mail: joe.speed@hccsolicitors.com
www.hccsolicitors.com
 Pełny profil: sekcja West Midlands
 (str. 134)

Hodge Jones & Allen Solicitors

Telefon: 0808 252 5844
www.hja.net
 Pełny profil: sekcja Londyn (str. 121)

Hugh James

Tel.: 029 2029 1019 lub e-mail:
cari.sowden-taylor@hughjames.com
www.hughjames.com
 Pełny profil: sekcja Walia (str. 132)

Irwin Mitchell

**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy
 Ofiarom Wypadków Drogowych**

Tel.: 0113 218 6460 lub e-mail:
claire.newstead@irwinmitchell.com
www.irwinmitchell.com
 Pełny profil: sekcja Wschodnia
 Anglia (str. 117)

Lime Solicitors

Tel.: 0808 164 0808 lub
 e-mail: mail@limesolicitors.co.uk
www.limesolicitors.co.uk
 Pełny profil: sekcja East Midlands
 (str. 119)

Lyons Davidson

Tel.: 0117 904 5729
www.lyonsdavidson.co.uk
 Pełny profil: sekcja Południowy Zachód
 (str. 130)

Slater and Gordon Lawyers

**Główny sponsor Krajowego Biura Pomocy
 Ofiarom Wypadków Drogowych**

Tel.: 0330 995 5452 lub e-mail:
nick.godwin@slatergordon.co.uk
www.slatergordon.co.uk
 Pełny profil: sekcja Londyn (str. 122)

Wolferstans

Tel.: 07889 824928 lub e-mail:
pwhite@wolferstans.com lub
cbutler@wolferstans.com
www.wolferstans.com/personal-injury/fatal-accidents-and-inquests
 Pełny profil: sekcja Południowy Zachód
 (str. 130)

Indeks

- A**
 adwokat 30, 33–35, 45, 49, 54, 59, 87, 89–93, 102–104
     wybór adwokata 38, 44, 97–101
 akt zgonu 37, 87
 alkohol 26, 56, 66, 80
 autopsja (zob. sekcja zwłok)
- B**
 badania toksykologiczne 26
 Bereavement Register, the 47
 Biuro Porad i Kontakt z Pacjentami (PALS) 33
- C**
 ciało 23–26, 28, 30–31, 40–43, 50, 53, 87
 Citizens Advice 45–46, 72
- D**
 dawstwo narządów 23
 dawstwo tkanek 23
 dochodzenie (zob. policja)
 dowody 29, 34, 55–62, 65, 74, 78, 88, 99, 102–103
     zeznawanie w sądzie 70–71, 74–77
     zeznawanie w trakcie dochodzenia 89–93
- F**
 Facebook (zob. media społecznościowe)
 firma zarządzająca odszkodowaniami 101
 funkcjonariusz policji kontaktujący się z rodzinami (FLO) (zob. policja)
- I**
 informowanie innych 38–39
- K**
 kara pozbawienia wolności 60, 73, 75–79, 82–86
 kauca 8, 64, 69, 82
 koroner 26–30, 37–40, 87–93
 Koronna Służba Prokuratorska (CPS) 34, 55, 59–61, 71–72, 94
 Krajowe Biuro Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych 4–7, 51–52, 63, 67, 72, 95, 105
 kremacja 23, 28, 40–43, 45, 53, 87, 103
- M**
 media 48–51, 56, 62
 media społecznościowe
- N**
 nagabywanie 48, 51
 narkotyki 26, 56, 66
 niebezpieczne prowadzenie pojazdu 66
- O**
 odszkodowanie 34, 38, 44, 46, 59, 97–104
 odwołanie 63, 82–83, 94
 oświadczenie
     oświadczenie poszkodowanego 61–63, 79, 97
     oświadczenie w mediach 50
     zeznania świadków 34, 56–57, 59, 71, 75–76, 89–90
- P**
 płatność tymczasowa 99, 104
 pochówek 28, 40–43, 45, 53, 87, 103
 pogrzeb 31, 40–45, 52–53, 103–104
 policja 8, 25, 31, 38, 49–50, 62, 64, 69, 72, 74, 76, 88–90
     dochodzenie policji 8, 31, 34–35, 48, 55–59
     funkcjonariusz policji kontaktujący się z rodzinami (FLO) 8, 31, 94
     raport policji 59
     standardy i wytyczne policji 8–9, 31, 65, 69, 95

porady finansowe 46, 102, 104
 postępowanie 31, 34–35, 55, 59–62, 64–65, 73, 76, 82–83, 89, 94
 powiadamianie
     Death Notification Service 46
     usługa Tell Us Once 39
     Victim Contact Scheme 87
 powtórna autopsja (zob. sekcja zwłok)
 prawo jazdy 39, 64
     prowadzenie pojazdu bez prawa jazdy 67
 próbka DNA 25
 próbka narządu 28–29
 próbka tkanki 26, 28–29
 proces (zob. sąd)
 prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu 66, 80
 przestępstwa związane z prowadzeniem pojazdów 66–67
 przyczyna śmierci 26, 28–30, 37, 87, 89, 91

R

raport medyczny 33
 rejestracja zgonu 37
 religia 26, 40–41, 90
 rewizja 65, 83
 rzeczy osobiste 25, 31, 53

S

sąd 57, 60, 62, 64, 70
     procedury sądowe 69–71
     proces 65–65, 71, 73–78, 87
     sąd dla nieletnich 77
     sąd koronny 73, 75–77, 79, 82
     sąd magistrański 73–77, 79, 82
     Sąd Najwyższy 83
 sąd koronny (zob. sąd)
 sąd magistrański (zob. sąd)
 sekcja zwłok 26–30, 44, 56, 59, 87
 skarga 51, 94–95, 101
 skazanie 62–63, 74–80
 śledztwo 87, 89–90, 92–93, 97
 służba kuratorska 84, 86

śmierć za granicą 44, 53–54, 99
 spadek 45
 specjalne środki (zob. świadek)
 sprawiedliwość naprawcza 81
 świadek 34, 49, 56, 59, 64–65, 73–77, 89
     specjalne środki dla wrażliwych świadków 71–72
     występowanie w charakterze świadka 69–71, 90

T

telefon zaufania 51, 86, 93
 testament 40, 44–45
 Twitter (zob. media społecznościowe)
 ubezpieczenie - kontakty z ubezpieczycielami 38–39, 103
 ubezpieczenie - opłacanie pochówku lub kremacji 43
 ubezpieczenie 54, 66–67, 97, 100–101
 uroczystości żałobne 40, 43, 51
 usługa Tell Us Once 39

V

Victim Contact Scheme 86

W

werdykt 75, 77–78, 82
 wiara (zob. religia)
 wideo - dowody w formie nagrań wideo 70–71, 75, 81
 wideo 25, 49–50, 52, 58
 wywiad 49, 51, 55, 57–58
 zakaz prowadzenia pojazdu 64, 66–67, 85

Z

zarzut popełnienia przestępstwa 30, 34, 55, 59–61, 64–67, 76–77, 87, 90–91
 zasiłki 37, 43, 45, 97
 zdjęcie 25, 49–50, 70
     dowody w formie zdjęć 34, 58, 75–76, 93

Podziękowania

Ten poradnik został opracowany przez Krajowe Biuro Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych Brake prowadzone przez organizację charytatywną Brake działającą na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego i sfinansowany przez Departament Transportu przy dodatkowym wsparciu finansowym ze strony kilku komisarzy policji i kryminalistyki w Anglii i Walii.

Został on przygotowany w oparciu o partnerskie i otwarte konsultacje z rodzinami, które straciły bliskich w wypadkach drogowych, oraz z przedstawicielami wielu organizacji, w tym:

APIL (The Association of Personal Injury Lawyers)

Coroners' Courts Support Service

Coroners' Society of England and Wales

Citizens Advice

Crown Prosecution Service

Department for Transport

Foreign, Commonwealth and Development Office

HM Courts and Tribunals Service

Magistrates' Association

MASS (Motor Accident Solicitors Society)

Ministry of Justice

National Association of Funeral Directors
(Krajowe Stowarzyszenie Zakładów Pogrzebowych)

The National Police Chiefs Council (NPCC)

National Probation Service

Natural Death Centre

Nottinghamshire Police

NHS Blood and Transplant

Restorative Justice Council

RoadPeace

Sentencing Council

Slater and Gordon

STEP

Victim Support

West Yorkshire Police

Organizacja Brake chce ciągle się doskonalić. Wszelkie uwagi dotyczące treści tego poradnika są mile widziane i można je przesyłać na adres **Brake, PO Box 548, Huddersfield, HD1 2XZ** lub pocztą elektroniczną na adres **admin@brake.org.uk**.

Organizacja charytatywna Brake działająca na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego, zarejestrowana jako spółka z odpowiedzialnością ograniczoną do sumy gwarancyjnej.

Nr ISBN 978-1-906409-78-4

Wydawnictwo Brake

Autor: Mary Williams OBE

Tłumaczenie: talkingheads.co.uk

INFORMACJA O PRAWACH AUTORSKICH

©Brake 2021

Wszelkie prawa zastrzeżone na całym świecie. Żadna część niniejszej publikacji ani jej szata graficzna nie może być powielana, przechowywana w systemie wyszukiwania danych ani przekazywana w jakiegokolwiek formie w jakikolwiek inny sposób, tj. poprzez kopiowanie, zapis elektroniczny, mechaniczny lub inny, bez uprzedniej pisemnej zgody właściciela praw autorskich.

Wydrukowano przez E Petch Printers Ltd 0161 303 9482

Współpraca partnerska

Treść tego poradnika została opracowana przez Krajowe Biuro Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych, prowadzone przez organizację charytatywną Brake działającą na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego i finansowaną przez Departament Transportu. Dodatkowe środki finansowe są przekazywane przez komisarzy ds. policji i przestępczości (Police and Crime Commissioners) w Anglii i Walii.

Krajowe Biuro Pomocy Ofiarom Wypadków Drogowych

Telefon: **0808 8000 401**

E-mail: **help@brake.org.uk**

Elektroniczną wersję tego poradnika znajdziesz na stronie **www.brake.org.uk/support-literature**

Poradnik dla dzieci możesz uzyskać pod numerem telefonu **0808 8000 401**

Brake, PO Box 548, Huddersfield, HD1 2XZ
www.brake.org.uk

Nr ISBN 978-1-906409-78-4

Wydawnictwo Brake

Autor: Mary Williams OBE

Zarejestrowana organizacja charytatywna

o nr 1093244

©Brake 2021